بسم الله الرحمن الرحيم

Müminin her şeyi Allah içindir. Namazı, orucu, zekâtı, hayrı hasenatı, hayatı ve ölümü her şeyi… Mümin, kendini Allah'a adayan kişidir. Yemesi, içmesi, sevmesi, kızması, kısaca hayatının her anını Allah'a adar mümin. Emanet edilenlerin kim tarafından emanet edildiğini iyi bilir. Onun için mümin her şeyini emanet eden Allah'a sunar.

Allah için yaşar mümin ya da Allah için yaşayan mümindir. Nefsinin, hevasının kulluğuna boyun bükenler Allah'ı hayatlarından atan bedbahtlardır. **Mümin Allah'ın emrini baş tacı edip pazarlıksız inanan ve teslim olan kişidir. Mümin iyi bilir ki her şeyini yaratan Allah'tır. Akıl Allah'a ve O'nun resulüne teslim olursa özgürdür.** Aklını akıl olarak yaratana karşı putlaştırmaz mümin.

Günümüzün modern putudur akıl. En dindar olduğunu zannedenler bile bu gün akıl putunun gölgesinde hevasının kulluğunu yapmaktadırlar. **Nice ilahiyatçı geçinenler bu gün Kur'an'da ve sünnette nasslarla belirlenmiş olan birçok konuyu modern zamana uyarlamaya ve akıl putunun kulluğuna sunmaya çalışmaktadır. "Bu zamanda bu hüküm saçma duruyor"** diye **saçmalayan hocalardan!!! tutunda "ya bunu akıllı bir insan kabul edemez, öyleyse akla uygun izah edelim" diyen çok akıllı!!! hocalara kadar birileri akıl putuna sunum yapmaktadırlar.** Problemleri çözmeye yarayacak olan akıl putlaştırılınca kendisi problem olmakta ve iş içinden çıkılamaz hale gelmekte.

Değerli okurlar! Kim ne derse desin. **Bu gün aklı başında bir mümine düşen "ehl-i sünnet itikadını çok iyi öğrenmek ve ehl-i sünnet tarafında" sebat etmektir. Sapıklıktan kurtulmanın yolu ancak efendimiz aleyhisselatu vesselamın ve onun arkadaşları olan sahabe-i kiram efendilerimizin yolunu takip etmekle mümkündür. Bu konuda her mümin üzerine düşen görev ve sorumluluğu yerine getirmelidir.**

GÖNÜLDAŞLARIMIZDAN RİCAMIZDIR

Değerli gönüldaşımız! 2016 yılının bitimi ve 2017 yılının başlangıcındayız. **Lütfen abone konusunda derginize sahip çıkınız.** Sizden ricamız **"her abone bir abone"** kampanyamıza cevap vermeniz. **"Ben yapmasam ne olur ki"** veya **"bir tane abone yapmasam ne olur ki"** demeyin lütfen. **Bu derginin yoluna devam edebilmesi için sizlerin katkısına ihtiyacı var**. **Lütfen hem 2017 yılı abonenizi yenilemenizi hem de yeni bir aboneyle dergimizi tanıştırmanızı sizlerden rica ediyoruz.**

Daha güzel **"Burhan"**larda buluşabilmek dileğiyle Allah'a emanet olunuz.

AYLIK İLİM KÜLTÜR DERGİSİ
Yıl: 12 **Sayı:** 135
Aralık 2016

SAHİBİ
Burhan Basın Yayın
Eğitim ve Tur. Ltd. Şti.

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Serdar TAŞAR

YAYIN DANIŞMANLARI
Prof. Dr. İbrahim BAYRAKTAR
Prof. Dr. Mustafa AĞIRMAN
Yard. Doç. H. Murat KUMBASAR

YAYIN KURULU
Yusuf ELİBOL
Ramazan ÇAKIR
Aydın BAŞAR
Salih AYDIN
Musa KARACA

GRAFİK TASARIM
Talha AKA

DAĞITIM ORGANİZASYONU
Talha AKA
Gsm: 0541 580 1969

Fiyatı
Tek Sayı: 6 TL
1 Yıllık (12 Sayı) Abone: 72 TL
Yurtdışı
1 Yıllık Abone: 75 Euro

Abonelik İçin Hesap Numaraları
Posta Çeki No: 5091167
Burhan Basın Yay.Eğt.Tur.Ltd.Şti.
Kuvettürk Sultanbeyli Şubesi
Hesap No: 826718 - 1
İBAN: TR51 0020 5000 0008 2671 8000 01
Türkiye Finans Sultanbeyli Şubesi
Müşteri No: 291928
IBAN:TR67 0020 6000 6300 2919 2800 01
Ziraat Bankası Sultanbeyli Şubesi
Hesap No: 1673–44165588-5002
IBAN:TR690001001673441655885002

YAYIN VE İLETİŞİM ADRESİ
Mehmet Akif Mah.
Kuran Kursu Cad.No: 87
Sultanbeyli / İST.
Tel: +9 (0216) 498 94 00
Faks: +9 (0216) 398 94 69

İNTERNET ADRESİ
burhandergisi@hotmail.com
www.burhandergisi.com

BASKI
Milsan A.Ş. 0212 697 1000

YAYIN TÜRÜ
Aylık Süreli Yayın

Gönderilen yazılarda editör ve yayın kurulu değişiklik yapabilir. Gönderilen yazılar iade edilmez. Yazılardan kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Yayınlanan reklamlardaki ürün ve hizmetlerin sorumluluğu reklam verene aittir.

İçindekiler

İlim ve İstikâmet 4	Prof. Dr. Mustafa Ağırman
Rasûlüm! Sen ve Müminler İstikâmet Üzere Olun! 8	Yrd. Doç. Dr. Mustafa KARABACAK
İstikamet Üzere Olmak 12	Abdullatif ACAR
Sabredenler Kazanacak 18	Nureddin YILDIZ
Festekim Kemâ Umirt 26	Fatih Sultan SEMİZ
Hikmet Damlası 30	Hz. Pîr Seyyid Ahmed er-Rufai
İslam'ın Kızı! Aişe; 32	Dr. İhsan ŞENOCAK
Peygamberler Gibi Secdeli Olmak 38	Prof. Dr. Ali AKPINAR
Hidâyet Kaynağı Mübârek Camilerimiz 42	Necmi ATİK
Kibâr-ı Kelâm (Ehlullahın Dilinden...) 48	Ubeyd FAKİRULLAH
Gurbet Sınavımız 50	Av. Bahaddin ELÇİ
Tövbenin Fazileti 52	
Tırnak Yeme Anne Babaya Bir Tepki Mi? 58	M. Emin Karabacak
Hz. Abbâs İbn Abdulmuttalib (r.anh) 61	SAlih AYDIN
Tevhidin Aslı 64	
Burhan Çocuk 70	Musa KARACA
Su Kasidesi 72	Fuzuli

Rasûlüm! Sen ve Müminler İstikâmet Üzere Olun!
Yrd. Doç. Dr. Mustafa KARABACAK

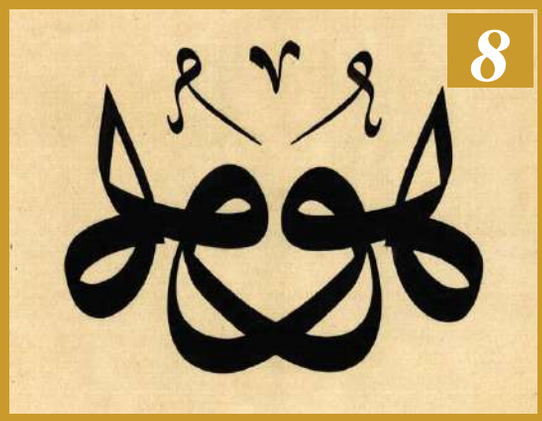

İstikamet Üzere Olmak
Abdullatif ACAR

Festekim Kemâ Umirt
Fatih Sultan SEMİZ

İslam'ın Kızı! Aişe;
Dr. İhsan ŞENOCAK

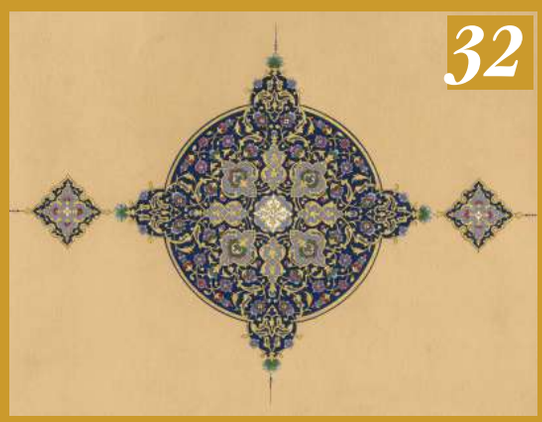

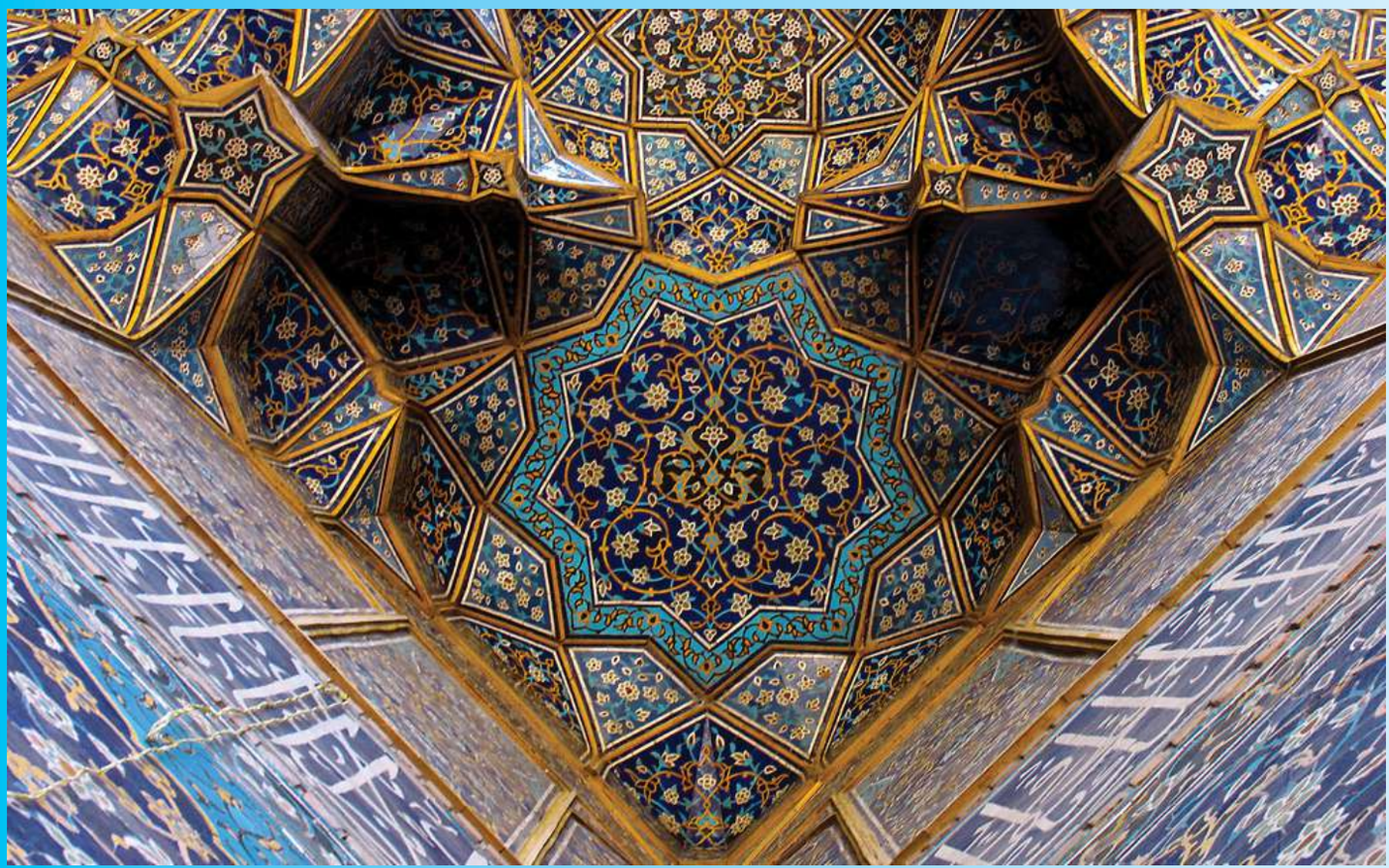

Prof. Dr. Mustafa AĞIRMAN

İlim ve İstikâmet

> *"Ümmete dik duruşlu olmayı tavsiye edecek ve kendisi de dik duruş sahibi olacak âlimlere ne kadar çok ihtiyacımız var. Böylelerini esirgeme bizden Allah'ım!"*

Sözlükte **doğruluk, dürüstlük, nâmuslu hareket etme ve doğru davranış mânâlarına gelen istikâmet,** Müslümanın vazgeçilmez özelliklerinden biridir. **İstikâmet üzere olmak zordur** ama bu, **Müslüman için bir süstür, zînettir.** İstikâmet üzere yaşamak **Yüce Allah'ın emri,** sevgili **Peygamberimizin de sünnetidir.**

Ashâb-ı kirâm: **"Ey Allah'ın elçisi! İhtiyarlık sana çabuk geldi."** dediklerinde, Hz. Peygamber onlara şöyle cevap vermişti: **"Saçımı, Hûd sûresi ve benzeri sûreler ağarttı."** Hz. Peygamber'in saçının ağarmasına sebep olan Hûd sûresindeki bir âyetin meâli şöyledir: **"O halde** (ey rasûlüm) **sen, beraberindeki tevbe edenlerle birlikte emrolunduğun gibi istikâmet sahibi ol..."**(Hûd sûresi, 11/12). Yüce Allah, bu âyet-i kerîme ile Hz. Peygamber'e ve beraberindekilere istikâmet üzere olmalarını emrediyor.

Yüce Allah, Kur'ân-ı Kerîmde **mü'minleri hedefe, yani cennete götürecek yolu "Sırât-ı müstakim" diye isimlendiriyor.** Biz de her gün kıldığımız namazların her rekâtında okuduğumuz **Fâtiha** sûresinde: **"Ya rabbi! Bizi sırât-ı müstakim'e hidâyet eyle, doğru yola ilet!"** diye duâ ediyoruz. Bu şekilde duâ etmemizi de bize rabbimiz öğretiyor. **Hedefe varıncaya kadar Sırât-ı müstakimde yürüyenlere de istikâmet sahibi mü'minler** diyoruz.

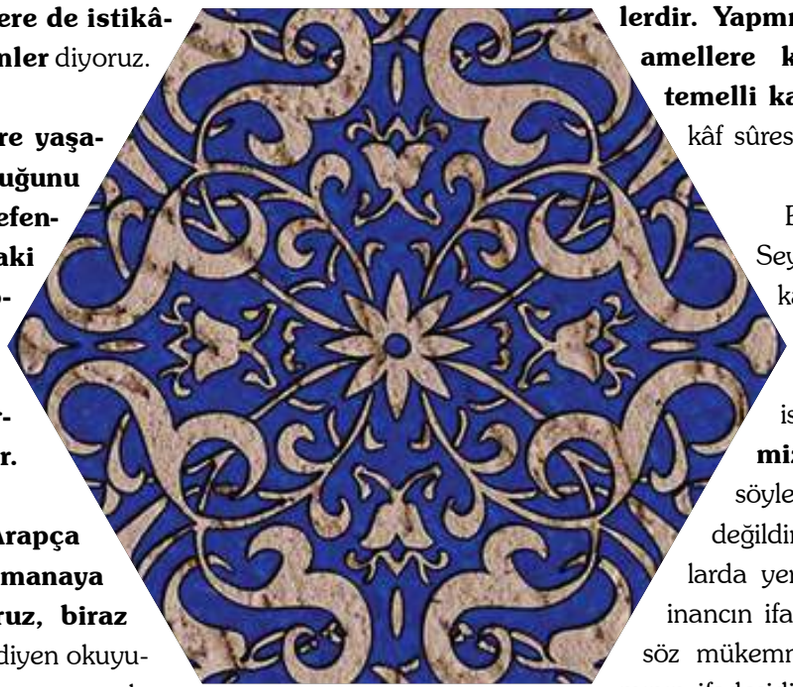

İstikâmet üzere yaşamanın çok zor olduğunu Hz. Peygamber efendimizin yukarıdaki sözünden anlıyoruz. Ama şunu da biliyoruz ki, **cennet zor olan şeyler karşılığında kazanılır.**

"İstikâmet, Arapça bir kelimedir, ne manaya geldiğini bilmiyoruz, biraz açıklar mısınız?" diyen okuyucularımıza şu açıklamayı yapalım. **İstikâmet, hedefe giden yolda dik ve sapmadan yürümek demektir. Hem yolun dosdoğru hem de yürüyenin dosdoğru olması demektir. Dik duruş, esas duruş, onurlu ve kararlı yürüyüş demektir.** İstikâmetin zıddı, sapma, yamuklaşma, eğilme, bükülme ve neticede şahsiyetsiz hale gelmedir. Zamanımız Müslümanlarının en büyük problemi de budur. İnsanımız boş çuval gibi; bir türlü ayakta duramıyor. Ayakta duramayanın yürümesi mümkün değildir. **İstikâmet üzere olanlar, ayakta durmasını ve yürümesini bilenlerdir.** Konu ile alakalı Kur'an-ı Kerimdeki iki âyetin meâli şöyledir:

"Gerçekten, "Rabbimiz Allah'tır." deyip sonra da istikâmet üzere olanlara melekler iner: "Korkmayın, üzülmeyin size söz verilen cennete sevinin" (derler) (Fussilet sûresi, 41/30).

"Doğrusu, "Rabbimiz Allah'tır." deyip sonra da istikâmet üzere olanlara korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir. İşte onlar, cennetliklerdir. Yapmış oldukları güzel amellere karşılık, cennette temelli kalacaklardır." (Ahkâf sûresi, 46/13-14).

Bu yazıyı merhum Seyyid Kutub'un, Ahkâf süresindeki âyeti tefsir ederken söyledikleri ile süslemek istiyorum. **"Rabbimiz Allah'tır"** sözü söylenip geçilen bir söz değildir. Sadece vicdanlarda yer etmiş bulunan bir inancın ifadesi de değildir. Bu söz mükemmel bir hayat nizâmının ifadesidir. Bütün hareket ve heyecanları içine alan bir duygu ve düşünce ölçüsü getiren, insanlar ve eşya için, hareketler ve hadiseler için ve bu dünyadaki her türlü bağlılık ve münasebetler için bir değer ölçüsü getiren sistemin ifadesidir…

"Rabbimiz Allah'tır" *O'na ibâdet eder ve O'na yöneliriz. O'ndan korkar ve O'na dayanırız. O'ndan başkasına hesap vermez, O'ndan başkasından korkmaz ve O'ndan başkasına gönül bağlamayız. Ancak O'nun hükmüne boyun eğer, ancak O'nun şeriatine bağlanır ve ancak O'nun hidâyetini benimseriz. Biz Allah'a bağlanarak onunla râbıtamızı devam ettiririz…*

Hûd sûresindeki bir âyetin meâli şöyledir: "O halde (ey rasûlüm) sen, beraberindeki tevbe edenlerle birlikte emrolunduğun gibi istikâmet sahibi ol…"(Hûd sûresi, 11/12).

İstikâmet, hedefe giden yolda dik ve sapmadan yürümek demektir. Hem yolun dosdoğru hem de yürüyenin dosdoğru olması demektir. Dik duruş, esas duruş, onurlu ve kararlı yürüyüş demektir.

Seçilen yolda dosdoğru yürümek, doğrusu pek zor ve değişik tehlikelerle çevrilidir. **Yolda yığınlarca dikenler, engeller ve çöküntüler vardır.** Her yandan gelen sapık sesler ve çığlıklar duyulur.

"Rabbimiz Allah'tır." İşte yol budur. Bu yolu bilip seçtikten sonra ikinci basamak, o yolda dosdoğru yürümektir. **Allah'ın kendilerine bilgi ve istikâmet lutfettiği kimseler de seçkin kimselerdir. Ve onlar için "korku yoktur ve üzülecek değillerdir."** Neden korksun onlar ve niçin üzülsünler ki? Gittikleri yol doğru yoldur. Ve bu yolda mutlak neticeye varacakları yer garantilidir."

İnsanımızda istikâmet (dik duruş)**eksikliği gördüğüm için bu sıralar yaptığım konuşmaları ve yazdığım yazıları hep bu konuya tahsis ediyorum.** Sıradan insanımız, âlimimiz, öğrencimiz, siyasetçimiz velhâsıl hepimiz boş çuval gibi yığılıp kalıyoruz. Geri adım atıyoruz, teslim oluyoruz, kendimizi inkâr ediyoruz, geçmişimizi yargılıyoruz, **"gömleği çıkardık"** diyoruz. Bütün bu olumsuzluklar, şahsiyet bozukluğundan, kimliksizlikten ve tutarsızlıktan ileri geliyor. **İnsanımızı yetiştirmesi ve yönlendirmesi gereken âlimlerimizde, hocalarımızda ve ilâhiyatçılarımızda bir dünyevîleşme ve köşeye çekilme gibi istenmeyen durumlar görülüyor. Hâlbuki fertleri ve toplumları âlimler yetiştirir. Âlimler cemiyetin tuzudur: onlar, toplum kokmasın ve çürümesin diye vardır.** Onların şahsında bir araya gelen ilim ve istikâmet insanımıza azık olacak ve çürümek üzere olan yapı bununla dirilecektir.

Dik duruşu, istikâmeti, İslâm'ın her türlü meselesi ile ilgilenişi bakımından gerçek âlim olanlar her devirde gelip geçmiştir. Aradan asırlar geçmesine rağmen onların isimleri hâlen daha yaşamaktadır. Çünkü onlar **Hz. Peygamber efendimizin gerçek vârislerindendir.** İşte o vârislerden biri de **İmâm-ı Âzam Ebû Hanife hazretleridir.** Onun, çileli ve meşakkatli bir hayatı vardır. **Hayatı, İslâmî mücadele ve ilmi hizmetlerle doludur**. **"Ben ilmî faaliyetlerle meşgûlüm, İslâmî mücâdelelere katılamam"** dememiştir. **Hem ticâretle meşgul olmuş, hem ilim tahsil etmiş ve talebe okutmuş ve hem de istikâmet ve dik duruşu ile ümmetin önünde önder olmuştur.** Türkiye Diyanet Vakfı tarafından neşredilen İslam Ansiklopedisinde onun hakkında yazılan maddeden bazı bilgileri kısaltarak aktarıyorum.

"**699 yılında Kûfede doğdu.** Ticaretle uğraşan varlıklı bir ailenin çocuğudur. Kendisi de **hem ticaret hem de ilim ile meşgul oldu. Küçük yaşlarda Kur'ân-ı Kerim'i ezberledi. İlim meclislerine devam etti. Devrinin seçkin âlimlerinden pek çoğu ile görüşme ve onlardan ilmi yönden**

faydalanma imkânı buldu. Ömrünün elli iki yılı Emevîler, on sekiz yılı Abbâsîler döneminde geçen Ebû Hanîfe, Emevî halifesi Abdülmelik b. Mervân'dan başlayarak son halife ikinci Mervân zamanına kadar geçen bütün olaylara, Hilâfetin Emevîler'den Abbâsîlere geçişine ve Abbâsî halifelerinden Ebu'l-Abbas es-Seffah ile Ebû Cafer el-Mansûr dönemlerinde gelişen olaylara şahit oldu. **Ebû Hanîfe'nin Ehl-i beyt'e karşı kalbî yakınlık ve bağlılık duyduğu ve Hz. Ali evladını sevdiği kesindir. Bu sebeple Emevîler'in Ehl-i beyt'e karşı tutumları sertleşince Ebû Hanife onları açıkça tenkid etmekten çekinmemiştir.** Hatta Emevîler'e karşı ayaklanma başlatan Hz. Ali evladını maddî ve manevî bakımdan desteklemiştir. **Kendisi gibi dik duruşlu âlimleri de safına alan Ebû Hanîfe, Emevî saltanatının sarsılmasına sebep olmuştur.** Son Emevî halifesi ikinci Mervân bu âlimlere devlet memurluğu, Ebû Hanîfe'ye de Kûfe kadılığı teklif etmiş, fakat onlar bu görevleri kabul etmemişlerdir. Bunun için **Ebû Hanife dövülmüş ve hapse atılmıştır. Sağlığının bozulması ve durumunun kötüye gitmesinden dolayı hapisten çıkarılan imam, Mekke'ye gitmiş ve hilafet Abbâsîler'e intikal edinceye kadar orda kalmıştır.**

Abbâsîler'in Hz. Ali evladına karşı yumuşak davranmasından dolayı Ebû Hanife arkadaşları ile birlikte Abbasîler'e bîat etti. Bîat için Kufe'ye gelen imam, ders halkasını kurmuş ve eskisi gibi ders vermeye devam etmiştir. Bir müddet sonra Abbasiler de Emevîler gibi Hz. Ali evlâdına sert davranmaya başlayınca Ebû

> ***"Gerçekten, "Rabbimiz Allah'tır." deyip sonra da istikâmet üzere olanlara melekler iner: "Korkmayın, üzülmeyin size söz verilen cennete sevinin" (derler) (Fussilet sûresi, 41/30).***

Hanife onlara karşı da açıkça tavır almaya başlamıştır. Hatta açıktan Hz. Ali evladına destek vermiştir. İmamı kendi safına çekmek isteyen halife Mansûr ona Bağdat şehrinin kadılığını teklif etmiş, Ebû Hanife bu teklifi kabul etmemiştir. Bunun sonucu olarak **Bağdat'ta hapse atılmıştır. 767 yılında vefat eden Ebû Hanife'nin ismi kıyamete kadar yaşayacak, ona zulmedenler de öbür dünyada cezalarını göreceklerdir.**

Kaynaklar **Ebû Hanife'nin kanaatkâr, cömert, güvenilir, âbid ve zâhid bir kişi olduğunda,** bütün ticarî işlem ve beşeri ilişkilerinde bu özelliklerinin açıkça görüldüğünde görüş birliği içindedirler. **Kazancına haram ve şüpheli gelir karıştırmamaya özen gösterirdi**. Ebû Hanife, **derin fıkıh bilgisinin yanı sıra, inandığını ve doğru bildiğini söylemekten ve onun mücâdelesini vermekten çekinmeyen güçlü bir ideal ve cesarete sahipti.** Hayatı bu yönüyle de mücadele içinde geçmiş, bu uğurda birçok sıkıntı ve mahrûmiyete katlanmıştır. Gerek Emevîler ve gerekse Abbâsîler devrinde halife ve valilerin yaptığı zulümlere karşı çıkmış, onların yanlış ve haksız tutumlarını tasvip etmiş olmamak ve halk nazarında onlara meşrûiyyet kazandırmamak için halifelerden gelen hediyelerin, yapılan görev tekliflerinin hiçbirisini kabul etmemiş, işkenceyi ve hapsi tercih etmiştir.

Ümmete dik duruşlu olmayı tavsiye edecek ve kendisi de dik duruş sahibi olacak âlimlere ne kadar çok ihtiyacımız var. Böylelerini esirgeme bizden Allah'ım!

Yrd. Doç. Dr. Mustafa KARABACAK

Rasûlüm! Sen ve Müminler İstikâmet Üzere Olun!

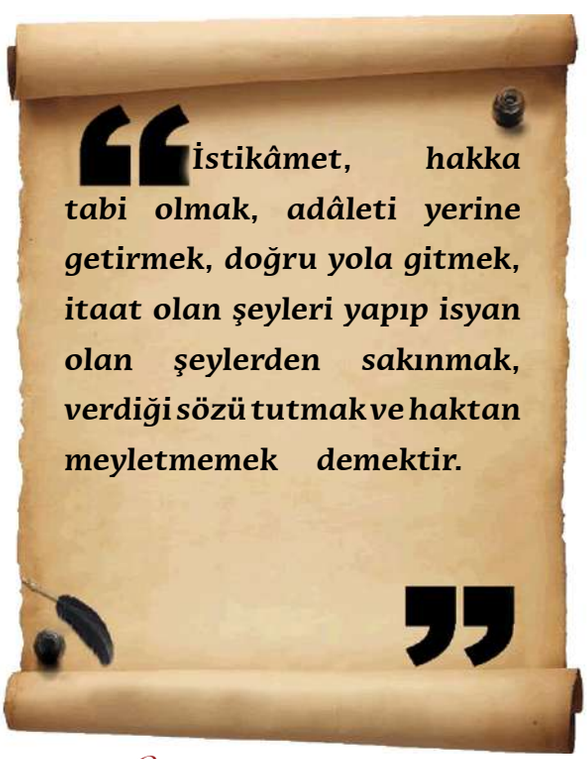
“İstikâmet, hakka tabi olmak, adâleti yerine getirmek, doğru yola gitmek, itaat olan şeyleri yapıp isyan olan şeylerden sakınmak, verdiği sözü tutmak ve haktan meyletmemek demektir.”

İstikâmet, **hakka tabi olmak, adâleti yerine getirmek, doğru yola gitmek, itaat olan şeyleri yapıp isyan olan şeylerden sakınmak, verdiği sözü tutmak ve haktan meyletmemek demektir.** *Böyle kimselere ve hiçbir yerinde meyil ve eğrilik bulunmayan dümdüz ve doğru şeye mustakîm denir.* Mustakîm aynı zamanda dosdoğru din anlamındadır ve İslam Dini’dir. (Fatiha, 1/7). **“Bu** (Din)**, Rabbinin dosdoğru yoludur.”** (En’âm, 6/126). **“Şüphesiz bu benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun.** (Başka) **yollara sapmayın. Zira o yollar sizi Allah’ın yolundan ayırır…”** (En’âm, 6/153). Bu yol aynı zamanda İbrahim ve diğer peygamberlerin yoludur. **“De ki: Şüphesiz Rabbim beni doğru yola, dosdoğru dine, Allah’ı birleyen İbrahim’in dinine iletti…”** (En’âm, 6/161). Allah Rasûlü Mekke müşriklerinden istikâmet üzere olan dine gelmelerini ve Allah’tan af dilemelerini istemektedir: **“De ki: Ben de ancak sizin gibi bir insanım. Bana ilâhınızın bir tek İlâh olduğu vahy olunuyor. Ar-**

tık O'na yönelin, O'ndan mağfiret dileyin. Ortak koşanların vay haline!" (Fussılet, 41/6).

İstikâmet kelimesinin, tanımdan da anlaşılacağı üzere anlaşmaya sâdık kalmak, dürüst olmak gibi anlamları da bardır. **"Mescid-i Haram'ın yanında kendileriyle antlaşma yaptıklarınızın dışında müşriklerin Allah ve Rasûlü yanında nasıl** (muteber) **bir ahdi olabilir? Onlar size karşı dürüst davrandıkları müddetçe siz de onlara dürüst davranın. Çünkü Allah** (ahdi bozmaktan) **sakınanları sever."** (Tevbe, 9/7).

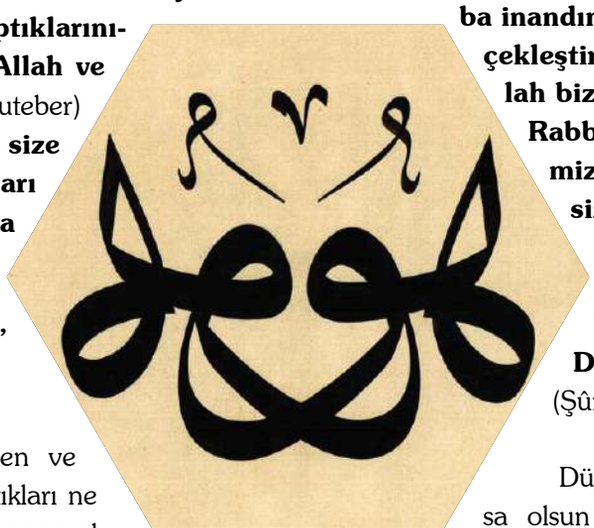

Allah Teâlâ, Rasûlü'nden ve Mü'minlerden kafirlerin yaptıkları ne olursa olsun haktan uzaklaşmamalarını ve istikâmet üzerine olmalarını istemektedir. **"Şüphesiz Rabbin onların her birine, yaptıklarının karşılığını tastamam verecektir. Şüphesiz Rabbin onların yaptıklarından hakkıyla haberdardır. Öyle ise emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Beraberindeki tövbe edenler de dosdoğru olsunlar. Hak ve adalet ölçülerini aşmayın. Şüphesiz O, yaptıklarınızı hakkıyla görür."** (Hud, 11/111-112).

Allah Rasûlü'nün tebliğ ve beyan görevinin yanında bir başka görevi de insanları getirdiği dine hikmetle ve güzel öğütle çağırmaktır: **"**(Rasûlüm!) **Sen, Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et! Rabbin, kendi yolundan sapanları en iyi bilendir ve O, hidayete erenleri de çok iyi bilir."** (Nahl, 16/125). Rabbimiz, Rasûlü'nden hikmetle ve güzel öğütle davetine devam etmesini, müşriklerden gelecek olumsuz tutumlarına karşı sabretmesini ve onlarla mücadele ederken haktan ve adâletten ayrılmamasını istemektedir. **"**(Ey Muhammed!) **Bundan dolayı sen çağrıya devam et ve emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Onların hevâ ve heveslerine uyma ve şöyle de: "Ben, Allah'ın indirdiği her kitaba inandım ve aranızda adaleti gerçekleştirmekle emrolundum. Allah bizim de Rabbimiz, sizin de Rabbinizdir. Bizim işlediklerimiz bize, sizin işlediklerinizsizedir. Bizimle sizin aranızda tartışılacak bir şey yoktur. Allah, hepimizi bir araya toplayacaktır. Dönüş de ancak O'nadır."** (Şûrâ, 42/15).

Düşman ne kadar güçlü olursa olsun hiçbir zaman doğruluktan ayrılmamak gerekir. Allah Teâlâ, Mûsâ ve Hârûn peygamberlere şöyle tavsiyede bulunmaktadır: **"Allah, "Her ikinizin de duası kabul edildi. Öyleyse dürüst olmakta devam edin ve sakın bilmeyenlerin yolunda gitmeyin" dedi."** (Yunus, 10/89).

Bir sahabi Allah Rasûlüne gelerek **"Ey Allah'ın Rasûlü! Bana İslâm hakkında öyle bir şey söyle ki bu konuda başkasına soru sorma ihtiyacı hissetmeyeyim?"** Allah'ın Rasûlü d**e "Allah'a inandım de sonra da dosdoğru ol!"** buyurdu. (Muslim, İmân, 62).

İstikâmet Üzere Olan Müslümanın Özellikleri

İstikâmet üzere olmak **"Yaratıcının nasıl bir Müslüman istiyor?"** sorusunun cevabıdır aynı zamanda. İstikâmet üzere olmak her şeyiyle kaliteli bir

> ***"Bu (Din), Rabbinin dosdoğru yoludur." (En'âm, 6/126). "Şüphesiz bu benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun. (Başka) yollara sapmayın. Zira o yollar sizi Allah'ın yolundan ayırır..." (En'âm, 6/153).***

-İnsanların en hayırlısı olmak istiyorum.

-"İnsanların hayırlısı insanlara faydalı olandır. Böyle olursan insanların en faydalısı olursun."

Müslüman olmak demektir. Tabir uygunsa Allah, bizim 24 ayar olmamızı istiyor. 24 ayar olamazsak da buna yakın bir ayarımız olması gerekir. Ama hedef Efendimiz (s.a.v.) gibi Kur'an-ı hayatına uygulayarak adeta yaşayan bir Kur'an olabilmektir. Kaliteli, her şeyin en idealini isteyen, istikâmet üzere olan bir Müslümanın özellikleri birçok âyette farklı şekillerde sayılmıştır. Efendimiz'in (s.a.v.) bir hadisinde ise bu şu şekilde özetlenmiştir: Bir adam peygambere geldi **"Dünya ve ahiret hayatı ile ilgili bazı sorularım var"** dedi. Rasûlüllah (s.a.v.) ona **"Aklına ne geliyorsa sor?"** dedi.

-Ey Allah'ın Rasûlü! *İnsanların en bilgilisi olmak istiyorum.*

-**"Allah'tan kork, insanların en bilgilisi olursun."**

-İnsanların en zengini olmak istiyorum.

-**"Kanaatkâr ol, insanların en zengini olursun."**

-İnsanların en hayırlısı olmak istiyorum.

-**"İnsanların hayırlısı insanlara faydalı olandır. Böyle olursan insanların en faydalısı olursun."**

-İnsanların en adâletlisi olmak istiyorum.

-**"Kendin için istediğini kardeşin için de istersen, insanların en âdili olursun."**

-Allah Teâlâ katında insanların en özeli olmak istiyorum.

-**"Allah'ı çok zikredersen, Allah Teâlâ katında kulların en özeli olursun."**

-Muhsinlerden (iyi kimselerden) olmak istiyorum.

-**"Allah'ı görüyormuş gibi ibadet et. Her ne kadar sen onu görmesen de o seni görüyor."**

-İmanımın mükemmel olmasını istiyorum.

-**"Ahlâkını güzelleştir. İmanın mükemmel olur."**

-İtaatkâr kullardan olmak istiyorum.

-**"Allah'a karşı farzları yerine getir, itaatkâr kullardan olursun."**

-Günahlardan arınmış olarak Allah'a kavuşmak istiyorum.

-**"Cünüplükten güzelce temizlen, Kıyamet günü Allah ile günahlardan temizlenmiş olarak karşılaşırsın."**

-Kıyamet günü nurda haşr olmak istiyorum.

-**"Hiç kimseye zulmetme ki kıyamet günü nurda haşr olursun."**

-Rabbimin bana merhamet etmesini istiyorum.

-**"Kendine merhamet et, Allah'ın yarattıklarına merhamet et. Allah da sana merhamet etsin."**

-Günahlarımın azalmasını istiyorum.

-**"Allah'tan bağışlanma dile günahların azalır."**

-İnsanların en cömerdi olmak istiyorum.

-**"Allah'ı yaratılmışlara şikâyet etme, insanların en cömerdi olursun."**

-Rızkımın çok olmasını istiyorum.

-**"Temiz olmaya devam edersen, rızkın çok olur."**

-Allah'ın ve Rasûlü'nün en sevgilisi olmak istiyorum.

-**"Allah ve Rasûlü'nün sevdiğini sev, Allah ve Rasûlü'nün sevmediğini sevme!"**

-Allah'ın kızmasından emin olmak istiyorum.

-**"Kimseye kızma ki Allah'ın gazabından ve kızmasından emin olursun."**

-Duamın kabul olmasını istiyorum.

-**"Haramlardan sakın, duan kabul olsun."**

-Allah'ın kıyamet günü ayıplarımı insanların huzurunda otaya çıkarmamasını istiyorum.

-**"Namusunu korursan kıyamet günü insanların huzurunda Allah seni rezil etmez."**

-Allah'ın ayıplarımı örtmesini istiyorum.

-**"Müslüman kardeşlerinin ayıplarını ört, Allah da senin ayıplarını örtsün."**

-Benim günahlarımı ne temizler?

-**"Göz yaşı dökmek, Allah'a itaat ve hastalıklara sabır."**

-Hangi iyilik Allah katında daha faziletlidir?

-**"Güzel ahlak, alçak gönüllülük, belalara sabır, kadere rızadır."**

-Hangi kötülük Allah katında daha büyüktür?

-**"Kötü ahlak, insanın kendisinin esiri olduğu cimriliktir."**

-Rahmanın gazabını ne dindirir?

-**"Sadakayı gizli vermek ve sıla-ı rahimde** (yakın akrabayı ziyaret) **bulunmaktır."**

-Allah Teâlâ katında insanların en özeli olmak istiyorum.

-"Allah'ı çok zikredersen, Allah Teâlâ katında kulların en özeli olursun."

-Cehennem ateşini ne söndürür?

-**"Oruç söndürür."**(Ali el-Müttakî el-Hindî, Kenzü'l-Ummâl, XVI, 127-129 (hadis no: 44154).

İstikâmet Üzere Olanlara Vaat Edilenler

Kur'an'da, istikâmet üzere olanlara hem dünyada ve hem de ahirette birçok güzellikler vaat edilmiştir. İnanıp da istikâmet üzere olanlara dünyada bol yağmur vereceğinden bahsetmektedir Rabbimiz. **"İçimizde, (Allah'a) teslimiyet gösterenler de var, hak yoldan sapanlar da var. Teslimiyet gösteren kimseler, doğru yolu arayanlardır. Hak yoldan sapanlara gelince, onlar cehenneme odun olmuşlardır. Şayet doğru yolda gitselerdi, onlara bol su verirdik. Bu hususta kendilerini denememiz için, kim Rabbinin zikrinden yüz çevirirse,** (Rabbin) **onu gitgide artan çetin bir azaba uğratır."** (Cin, 72/14-17).

"Şüphesiz, Rabbimiz Allah'tır deyip, sonra dosdoğru yolda yürüyenlerin üzerine melekler iner. Onlara: Korkmayın, üzülmeyin, size vâdolunan cennetle sevinin! derler. Biz dünya hayatında da, ahirette de sizin dostlarınızız. Orada sizin için canlarınızın çektiği her şey var ve istediğiniz her şey orada sizin için hazırdır. Gafûr ve rahîm olan Allah'ın ikramı olarak." (Fussılet, 41/30-32).

"Rabbimiz Allah'tır" deyip sonra da dosdoğru yaşayanlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir. Onlar cennet ehlidirler. Yapmakta olduklarına karşılık orada ebedî kalacaklardır." (Ahkâf, 46/13-14).

İstikâmet üzere olanlara selâm olsun…

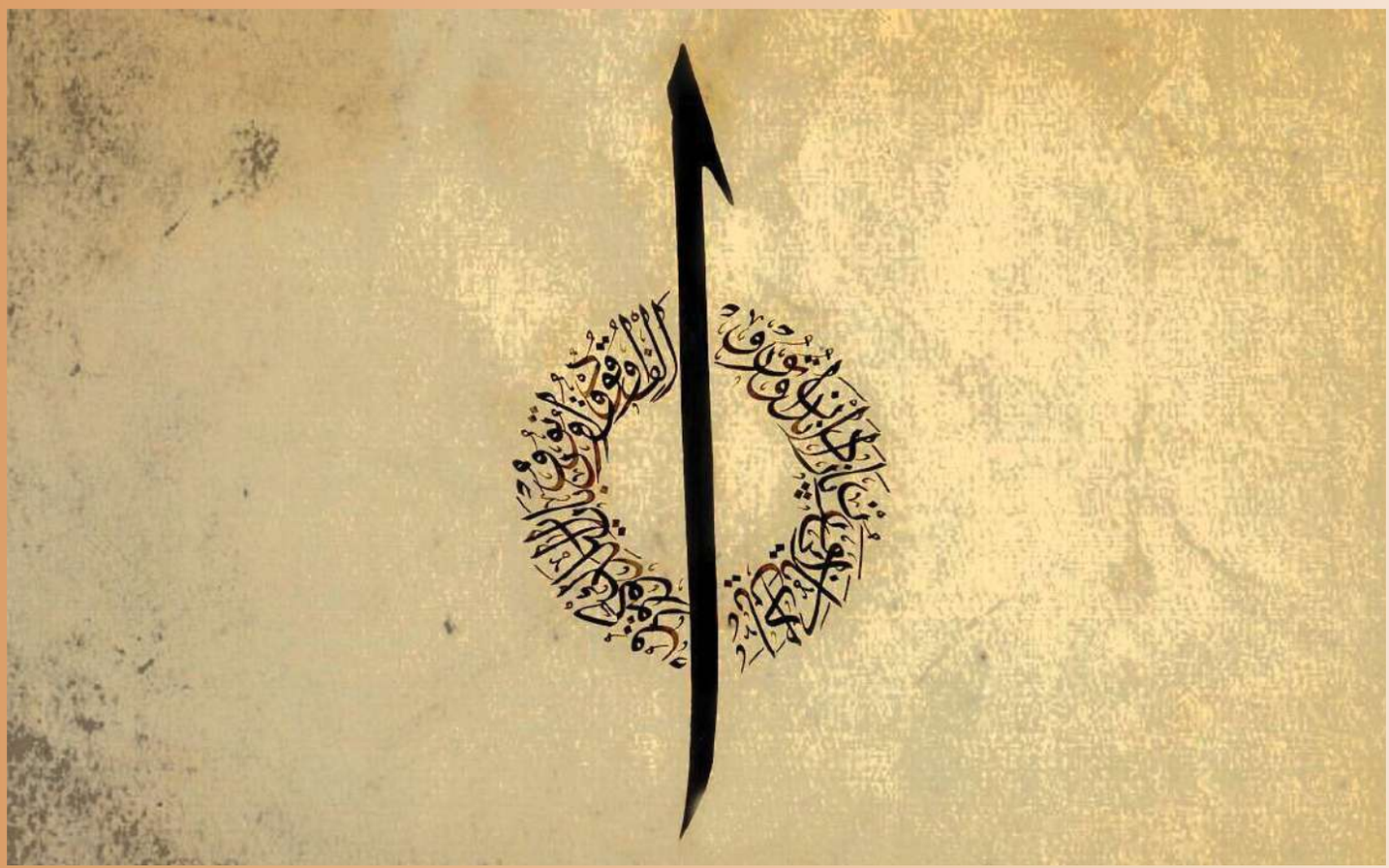

Abdullatif ACAR

İstikamet Üzere Olmak

> Bize düşen; ***Yüce yaratıcının irşat ve uyarılarını dikkate alıp, kendi kabiliyet ve aklımızı da kullanarak doğru yol üzere olma hususunda asla gevşeklik göstermemektir.***

Dini terim olarak istikamet; **hakka tabi olmak, adaleti yerine getirmek, doğru yola girmek, itaat olan şeyleri yapıp isyan olan şeylerden sakınmak,** verdiği sözü tutmak ve haktan meyletmemek demektir. Bu kimseye ve hiçbir yerinde meyil ve eğrilik bulunmayan dümdüz ve dosdoğru şeye müstakim denir.[1]

Müstakim kelimesi, kur'anda tartının, Allah yolunun ve Allah yoluna giren insanın sıfatı olarak kullanılmıştır. İbni Abbas'ın beyanına göre İslam dinide **"sıratı müstakim"** olarak nitelendirilmiştir.

Sırat-ı müstakim dediğimiz, dosdoğru yol diye tarif ettiğimiz yol elbette ki Allah'ın razı olduğu, İslam, diye nitelendirdiği, bütün hayatın düzen ve nizamını sağlayan, hem dünya hem de ahiret saadetini temin eden İslam dinidir. **İstikamet bütün davranışlar da hatta ibadet ve itaatlerde dahi uyulması gereken ölçüdür.** İmanın, amelin ve ahlakın kendisiyle mükemmelleştiği, değer kazandığı, insana fayda sağladığı

kural ve kanunların bütünüdür. Ne ifrat ne de tefritin aşırılıklarına kapılmadan mutedil olmanın adıdır. Dünyadan soyutlanmadan, ahiret hayatını unutmadan her şeyi yaratılış gayesi doğrultusunda anlamlandırmaktır. Evde, işte, çarşıda, pazarda, hazarda, seferde, aile de ve toplumda hayatın her alanında ölçülü ve dengeli olmaktır. İnsan hayatındaki denge, dolayısıyla fıtratı zedelemeden, onun kodlarını tahrip etmeden benimsenen bir yaşam tarzı, hayatı anlamlı kıldığı gibi o anlam içerisindeki insanı da huzurlu ve mutlu eder. Bugün toplumlarda ki huzursuzlukların nedeni olarak, insanların istikamet üzere olamayışı; ilişkilerde hak- hukuk kurallarına özen gösterilmemesi, **"ben"** merkezli bir hayattan **"biz"** merkezli hayata geçişteki problemlerin bir türlü çözülememesi, dünyevi menfaatlerin öncelikli bir hayat tarzı olarak benimsenmesi, uhrevi hayatın unutulması yatmaktadır. **İnsanlığın her zamankinden daha muhtaç olduğu doğruluk ancak Halik-ı Zülcelal'in koyduğu kanunlarla sağlanabilir.**

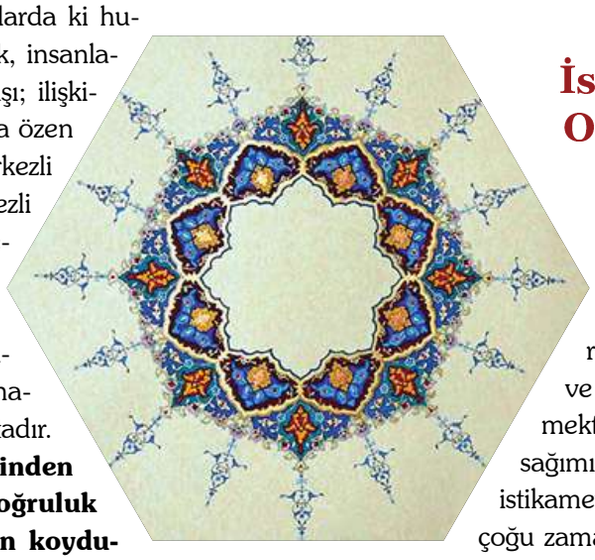

Her gün Dua ediyoruz Onun için...

Her gün beş vakit namazın her rekatında okuduğumuz Fatiha suresinde **"ihdinessaradal müstakim"** (Bizi dosdoğru yola ilet)[2] Diye Rabbimize dua ve niyazda bulunuyoruz. Bu yol; **"Allah'ın nimete erdirdiklerinin yolu, gazaba uğramışların, doğrudan sapmışların yolu değildir."**[3]

Namazdaki gayede istikamet üzere olması hususunda insanı uyanık tutmak, dosdoğru bir hayat sürmesini sağlamaktır. Her gün en az kırk defa İlgili ayettin namazlarda okunması, **istikamet üzere bir hayat sürebilmen Allah'ın izniyle olacağına dair, bir tembih ve hatırlatmadır. Allah'tan sabırla ve namazla dünyevi ve uhrevi her işimiz için yardım dilemeli, O'nun emirlerine sımsıkı sarılmalıyız.** O'nun yardımı olmadan ne yol almak nede yol bulmak mümkündür. Bize düşen; **Yüce yaratıcının irşat ve uyarılarını dikkate alıp, kendi kabiliyet ve aklımızı da kullanarak doğru yol üzere olma hususunda asla gevşeklik göstermemektir.**

İstikamet Üzere Olmak Mücadele Gerektirir

İstikamette yol almak çok meşakkatli ve zor bir iştir. Şeytan yolumuzun üzerinde durmuş bizi kötülüklere ve günahlara her an davet etmekte, önümüzden, arkamızdan, sağımız ve solumuzdan yanaşıp bizi istikametten alıkoymakta. Maalesef çoğu zaman nefsimizin dizginlerini tutamıyor istek ve önceliklerimizi kontrol altına alamıyoruz. Şekilden manaya, bedenden ruha, alışageldiklerimizden sıyrılıp istikamete varamıyoruz. **Ümmetin fesada uğradığı bir zamanı yaşıyoruz. Dikenli bir yolda yürümenin zorluğundan daha zor, Allah'ın emirlerini uygulamak.** Fakat şunu iyi biliyor ve inanıyoruz ki; **çilesiz ve meşakkatsiz, gayretsiz ve mücadelesiz rahmete ulaşılmaz.** Bu dünya imtihan dünyası… Hiçbir şey boşuna değil. **Her şeyin hesabı var ve hızlı bir şekilde hesap vermeye gidiyoruz. İşin sonunda gazaba uğramakta, mükâfata nail olmakta var. Ancak biz Allah'ın rızasına talip olmalıyız.**

Allah'ın sevdiği bir kul olmak için onun sevdiklerini sevmeli, günlük hayatımızda sıradan-

Peygamberimiz(s.a.v.) buyuruyor ya:

"Dikkat edin muhakkak ki vücutta bir et parçası var ki o iyi olursa azalarda istikamet üzere olur. O kötü olursa azalarda kötü olur. Dikkat edin! O, kalptir."[11]

Kâinatın Efendisi bu hususta buyuruyorlar ki:

"Bir kimse günah işlediği zaman kalbinde siyah bir nokta hâsıl olur. Tövbe etmeyip günah işlemeye devam ederse, o leke büyür ve kalbin tamamını kaplar, kalp, kapkara olur."(12)

laşan günahlarımıza ve alışkanlıklarımıza dur demeli, zikzaklar çizmeden, yalana sarılmadan, sahte kanun ve nizamlara kulak kabartmadan, sahip olduklarımızı kendimizden bilmeden, makam mevkiinin sarhoşluğuna kapılmadan, ihlası kuşanıp niyetlerimizi doğrultup, her şeyi Rabbimizin emrine uygun hale getirmeliyiz. Kalp ve sözlerimizle, içimiz ve dışımızla amel ve ahlakımızla Allah ve Resulüne itaat etmeliyiz. İstikamet üzere olmanın tek yolu da bundan başkası değildir. **"Kim Allah ve peygamberine itaat ederse, işte onlar Allah'ın kendisine nimet verdiği peygamberlerle Sıddıklarla, şehitlerle, Salihlerle, beraberdir. Onlar ne güzel arkadaşlardır."**(4) buyuruyor Rabbimiz.

Sırat-i müstakim, en fazla bela ve musibete muhatap olan, imtihanlarla en fazla denenen peygamberlerin, Salihlerin, sadıkların yoludur. Onlar çok çektiler, asla taviz vermediler, sebat ettiler Allah'ın vaadinin hak olduğundan şüphe duymadılar. **Karanlık çökmeden, ömür bitmeden yolda heba olmamak için bir an olsun gafil davranmadılar.** Amellerine de güvenmediler, makam mevkilerine itibar etmediler. **"Ayı bir elime güneşi de öteki elime alsam yine de bu davamdan vazgeçmem"** diye işkenceye ve zulme razı oldular. Ölümü şerbet gibi iştahla yudumladılar. **Evlatla imtihan edildiler, malla mülkle imtihan edildiler ateşle sınandılar düşmanla denendiler işkenceyle yoklandılar. Geri dönmeyi akıllarından geçirmediler. İşte nimete eren peygamberlerin, Salihlerin ve Sıddıkların takip ettiği yol...**

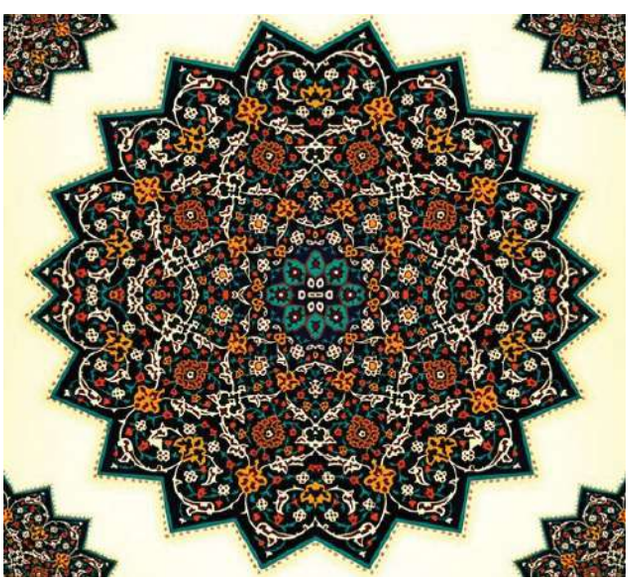

Dosdoğru yolu bir hadis de yer alan örnekle de açıklayacak olursak; yolun iki tarafında iki duvar, duvarlarda açılmış perdeli kapılar ve yolun başında da bir çağrıcı var. Ve o: **"Ey insanlar! Hepiniz doğru yola giriniz, dağılıp parçalanmayınız"** diye sesleniyor, birisi perdeli kapılardan birine girmek istediğinde yukarıdan başka bir çağrıcı sesleniyor, **"Sakın o perdeyi kaldırma! Kaldırırsan girer gidersin!"**(5)

Evet, o yol İslam'dır. Duvarlar Allah'ın koyduğu sınırlardır. Kapılar haramlardır. Yolun başındaki çağrıcı Allah'ın kitabıdır. Yukarıdaki çağrıcı ve uyarıcı her müminin kalbindeki ilahi öğütçüdür. Böylece **İslam da vahiy, vicdan ve akıl birlikte işletilerek doğru yol bulunmaktadır.**(6)

İhtiyarlatan Emir

Yüce Allah bir ayetinde buyuruyor ki:

"Öyle ise emrolunduğun gibi dosdoğru ol, beraberindeki tövbe edenlerde dosdoğru olsunlar, hak ve adalet ölçülerini aşmayın, şüphesiz o yaptıklarınızı mutlaka görür."(7) Bu ayeti kerime peygamberimizin şahsında bütün insanlığa uyarı mahiyetindedir. **Allah'ın özel övgüsüne mazhar olan, dosdoğru yolda olduğu ayetle sabit olan, ahlakı en güzel, diye övülen peygamber bu ayet indiğinde onun ağırlığından adeta ezilmiş ve dehşete kapılmıştı, bir günde saçlarına ağlar düşmüştü. "Beni Hud süresi ihtiyarlattı"** buyurmuştu." Aslında kaygısı ümmetinin bu yol üzerinde olma hususundaki zaafiyetleri ve tereddütleridir. **Bu yol üzerinde olmanın çok gayret**

ve mücadele gerektireceğidir. Herkes de bunu başaramaz ancak biz vasat bir çizgide hayatımızı Allah'ın emrine göre yaşamaya gayret edip, işlediğimiz günahlar nedeniyle de hemen tövbeyle rabbimize sığınmalıyız.

Ebu Ali eş-Şebevi şöyle anlatmıştır:

Rüyamda Hz. Peygamberi gördüm: **"Ey Allah'ın peygamberi, Hud süresi saçlarımı ağarttı, sözü gerçekten size mi aittir. Doğru ise Hud süresinin hangi bölümü saçlarınızı ağartmıştır? O süredeki peygamber kıssalarımı, yoksa geçmiş milletlerin helak olmalarına dair haberleri mi?" Diye sordum. O'da bana şöyle dedi: Hayır benim saçlarımı ağartan şey, Rabbimin, emrolunduğun gibi dosdoğru ol, sözüdür."** buyurdu.

Peygamberimiz buyuruyor ki:

"Tam olarak güç yetiremezseniz de, yine de istikamet üzere olunuz ve biliniz ki, dini hükümlerin en hayırlısı namazdır ve mümin olandan başkası abdestti muhafaza edemez."(8)

İstikamet üzere olmanın, kuvvetle irtibatlandırılarak, namaza ve abdeste bağlanmış olması ne kadarda manidardır. Ancak **dosdoğru bir namaz insanı fuhşiyattan ve münkerattan alıkoyar. Buda gösteriyor ki namaz başta olmak üzere ibadetlerimizde dosdoğru olmalı, niyetlerimizi halis tutmalıyız.** Hayata hazırlayan ibadetler bizlere istikamet üzere bir yaşam vaat etmektedir. **İbadetlerde dosdoğru olamayan insanlar başka zamanlarda nefislerinin ve şehvetlerinin karşısında daha güçsüz, günahlara daha açık bir vaziyettedirler şüphesiz.**

İmam Kuşeyri derki: İstikamet her işin kemalinin husule geldiği, dini bir derecedir. Her türlü hayırlı şeyin ortaya çıkması, ancak istikamet ile mümkündür. Ahvalinde istikamet üzere olmayan kişinin çabaları boşa gider, yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"İpliği, güzel bir şekilde eğirdikten sonra tekrar bozan kadın gibi olmayınız."(9)

Her bulunduğun derece ve makamın kendi şartları içerisinde uyulması gereken kuralları ve kanunları vardır. İstikamet her şeyi bazen yerli yerine koymak

şeklinde karşınıza çıkarken bazen ahde vefa diye kendini gösterir. Adaletle hükmetmek şeklinde imtihanın olur. **İstikamet, Yokluk zamanında isyana düşmemek varlık zamanında infak etmek; hastalık zamanında sabretmek sıhhat zamanında şükretmektir; insanlar içerisine günah işlemediğin gibi yalnız olduğun zamanlarda da günaha düşmemektir.** Niyetlerinde samimi ibadetlerinde ihlaslı, davranışlarında isabetli olmaktır istikamet. Bazen de istikamet, doğru bir hedefe tereddütsüz, şüphesiz bir şekilde kararlı ve donanımlı yürümek şeklinde özlü bir çehresiyle çıkar karşınıza. İsyanlardan günahlardan ateşe atılmaktan korktuğun gibi korkmaktır bazen, İki şey arasında tercih yapmak mecburiyetinde kaldığında hakkın tercihinden taraf olmaktır, sabır ve sebat etmektir.

Hz Ebu Bekir(r.a.), istikameti, **"Allah'a şirk koşmamak"** diye tarif etmiştir. Çünkü inanmak istikametin başlangıcıdır. Bu iman, şirkten, nifaktan, tereddütten uzak, bir bütünü ifade eden, tevhit üzere olan imandır. Tevhidi bir imanın sahibi olmayan, riya ve gösterişten, başkalarının iltifatını beklemekten kendisini koruyabilir mi? Tevhit üzere imanı kalbimize yerleştirmeliyiz ki amellerimizde de istikamet üzere olabilelim.

Hz. Ömer, istikameti **"tilki gibi eğri büğrü hareket etmemek ve dosdoğru olmak"** şeklinde tarif etmemiştir. Müslüman zamana ve mekâna göre şekil almaz, adamına göre konuşmaz. Allah'ın boyasıyla boyanan Müslüman, bulunduğu ortamın şartlar ve kurallarına göre değişmez. Kimsenin iltifatına kavuşmak için şerefini, haysiyetini ayaklar altında çiğnetmez. Kendi öz değerlerini, dinini gizlemez. Allah'ın emrini yapmaktan utanmaz. Kimsenin memnuniyetine göre davranışlarında sapma meydana getirmez.

Peygamberimiz(s.a.v.): ***"Kalbi dürüst olmadıkça kulun imanı doğru olmaz, dili doğru olmadıkça da kalbi doğru olmaz."***[13] *buyurmuştur.*

Allahtan korkar, Allah için yaşar, O'nun rızasında başka bir şey düşünmez. Diyor ki: müstakim dağ gibi olmalı çünkü dağ sıcaktan erimez, soğuktan donmaz, rüzgârdan devrilmez sele kapılıp gitmez.

İstikamet Üzere Olmanın Mükâfatı

İstikamet üzere olanları, ne nefsin sınırsız istekleri ne şehvetin doyumsuz arzuları ne de dünyanın aldatıcı özellikleri yolundan alıkoyabilir. Böylelerine ne dünyada ne kabirde nede mahşerde korku vardır. Onların işlerini Allah melekler vasıtasıyla kolaylaştırır. **Allah, istikamet sahibi olanlara elbette yollarını gösterecek yardımını esirgemeyecektir.** Bunlar ahirette cennetle mükâfata nail olacaklardır hem de peygambere şehitlere ve Salihlere komşu olarak. Allah böyleleri için müjde veriyor şu ayeti kerimeyle:

"Şüphesiz Rabbimiz Allah'tır, deyip de sonra dosdoğru olanlar var ya, onların üzerine akın akın melekler iner ve derler ki: korkmayın, üzülmeyin, size (dünyada iken) **vaat edilmekte olan cennetle sevinin! Biz dünya hayatında da, ahirette de sizin dostlarınız. Çok bağışlayan ve çok merhametli olan Allahtan bir ağırlama olarak, orada canlarınızın çektiği her şey var, istediğiniz her şey orada sizler için."**[10]

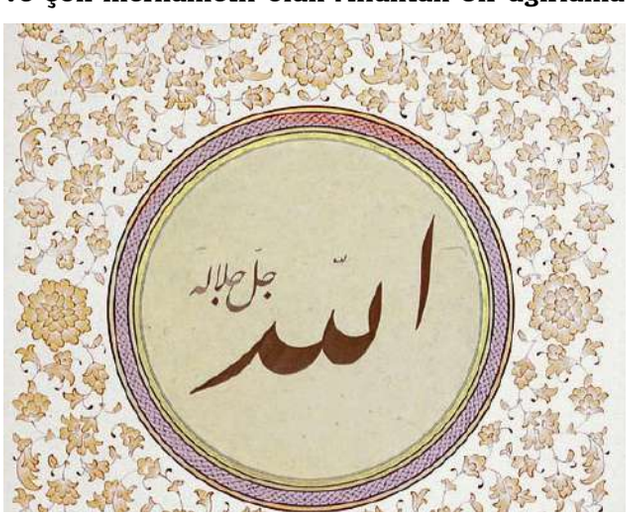

Bana Öyle Bir Şey Söyle ki...

Süfyan ibni es- Sakafi bir gün peygamberimiz(s.a.v.)'e:

"Ya Resulüllah bana Müslümanlığı öyle tarif etki başkasına sorma ihtiyacı hissetmeyeyim" Peygamber(s.a.v.) bu sorunun cevabını verirken İslamiyeti iki önemli hususla özetlemiş oluyor:

"Allaha inandım de ve dosdoğru ol."

Evet, **iman istikamet üzere olmanın temeli, amel ise üstüne bina edilen yapısıdır.** İnsan kalbine imanı yerleştirdikten sonra onun gereğini yapmalı. Sözüyle özü bir olmalı. **Müslüman, güvenilir ve dürüstlüğü en büyük veli nimet bilmeli, doğrulukta tehlike görse bile asla ondan vazgeçmemeli.** İşinde, alış verişinde, insanlarla muamelesinde doğru olmalı, kimseyi aldatmamalı, kimseye zulmetmemeli, kul hakkına riayet etmeli, eline diline ve beline hâkim olmalı, kalbini her an kontrol altında bulundurmalı.

Üç Önemli Azanın İstikamet Üzere Olması

Şöyle denilmiştir: **"Sözdeki istikamet, gıybeti terk etmek. Fiillerdeki istikamet, bidatleri terk etmek. Amellerdeki istikamet, gevşekliği terk etmek. Ahvaldeki istikamet ise hakka perde olan şeylerin kaldırılmasıdır."**

Dosdoğru bir yolda olmak için kalbin, dilin ve gözün önemi çok büyüktür. Kalp doğru olursa azalar ona tabi olur. Bu nedenle ilk önce kalbimizde ki muhalefetin ve zıtlıkların izalesinden başlamalıyız. Kalbinde inhiraflar yaşayan, itminandan uzak, sıkıntı ve tereddütlerin girdabında bocala-

yan bir insanın hayatında zıtlıklar yaşayacağı muhakkaktır. Kalp temizliği ancak azaların istikamet üzere olmasıyla ispat edilebilir, yoksa günahlarla hayatını geçiren bir insanın kalbinin temizliğinden söz etmek mümkün olmaz. Peygamberimiz(s.a.v.) buyuruyor ya:

"Dikkat edin muhakkak ki vücutta bir et parçası var ki o iyi olursa azalarda istikamet üzere olur. O kötü olursa azalarda kötü olur. Dikkat edin! O, kalptir."(11)

Ancak bazen kalbin safiyetini bozan, kalpte ki tevhit ve istikameti etkileyen, oradaki duruluğu bulandıran davranışlarda yok değildir. Salih ameller kalpteki imanı takviye ederken, işlenen günahlarda aynı oranda belki daha fazla kalbe olumsuz yönde etki eder. Yine Kâinatın Efendisi bu hususta buyuruyorlar ki:

"Bir kimse günah işlediği zaman kalbinde siyah bir nokta hâsıl olur. Tövbe etmeyip günah işlemeye devam ederse, o leke büyür ve kalbin tamamını kaplar, kalp, kapkara olur."(12)

Kalbin tercümanı olarak kabul edilen kalpteki olanların aşikâra çıkmasına vesile olan dilin, yalan, gıybet, iftira, kötü söz gibi günahlarla istikametten sapması, eğrilip bükülmesi kalbe, hatta diğer azalara da etki eder.

Peygamberimiz(s.a.v.): **"Kalbi dürüst olmadıkça kulun imanı doğru olmaz, dili doğru olmadıkça da kalbi doğru olmaz."**(13) buyurmuştur.

Peygamberimiz(s.a.v.) bir hadisi şerifinde buyuruyor ki:

"Bakış şeytanın zehirli oklarından bir oktur. Bu sebeple, Allah'tan korktuğu için harama bakmayı terk eden kimseye, mükâfat olarak Allah öyle bir iman verir ki onu kalbinde hisseder."(14)

Bakın! burada dilin doğruluğu nasılda imanla ilişkilendirilmiştir. Çünkü iman kalp işidir. Kalp tasdik yeridir ancak dildeki bir sapma kalpteki imana ok gibi saplanıp dengenin kayıp olmasına sebep olur.

Ayrıca gözde, kalbin istikametten şaşmasına sebep olur. Zira göz, harama nazar ettiğinde doğrudan kalpte yankı bulur. Kalp nazar edilen şeye meyleder, şehvet ve nefisin devreye girmesiyle de kalp kendisini savunamaz duruma gelir. Günaha götüren her şeyde bunun için günahtır. Gözün istikamet üzere olmasının en önemli ve en etkili yolu Allah korkusudur. Allah korkusu yaydan çıkan oku bile geri döndürürken haram niyetiyle açılan gözleri niye kapatamasın.

Peygamberimiz(s.a.v.) bir hadisi şerifinde buyuruyor ki: **"Bakış şeytanın zehirli oklarından bir oktur. Bu sebeple, Allah'tan korktuğu için harama bakmayı terk eden kimseye, mükâfat olarak Allah öyle bir iman verir ki onu kalbinde hisseder."**(14)

Dil diğer azalarla da irtibatlıdır. Zira dil bütün azaları kendine esir hale getiren bir organdır. Dil diğer azaları adeta peşinde sürükleyen bir organdır. Dilini muhafaza edemeyen dinini de muhafaza edemez. Dil kolay bir şekilde günaha meylettiği halde tahribatları ve yıkımları ağır ve telafisi çok zordur. Peygamberimiz(s.a.v.) bu hususta diğer azaların dile tembihlerini şöyle anlatır.

"Her sabah bütün organlar dile bizim hakkımız da Allahtan kork. Biz sana bağlıyız. Sen doğru olursan biz de doğru oluruz. Sen eğri olursan bizde eğriliriz, derler"(15)

Allah bizleri istikametten ayırmasın. (amin)
Selam ve dua ile...

Kaynakça
1- Dini kavramlar-D.Y.
2- Fatiha,6
3- Bkz. Fatiha, 7
4- Nisa,69
5- Müsned
6- Kuran Yolu Tefsiri, D.Y.
7- Hud,112
8- İbni Mace, Taharet, 4
9- Nahl, 9
10- Fussilet,30-32
11- Buhari
12- İbni Mace,Züht:29
13- Müsned
14- Hakim
15- Tirmizi, Züht,61

Nureddin YILDIZ

Sabredenler Kazanacak

> ***Hakkımızı yedirmeyiz. Zulme razı olmayız. Ama her şeye bağıran çağıran ateş küpü de olmayız. Çünkü mü'min sabırlı insandır. Sebat insandır. En son söylenecek sözü en sona bırakan insandır. Evinde böyledir, işinde böyledir. Trafikte böyledir. Camide de böyledir.***

Bismillahirrahmanirrahim. Elhamdülillahi Rabbi'l âlemin ve sallallahu ve selleme âlâ seyyidina Muhammedin ve ala alihi ve sahbihi ecmaîn.

Aziz Mü'min Kardeşlerim;

Bir devletle o devletin vatandaşları arasında vatandaşlık ve devlet ilişkilerini düzenleyen bir anlaşmadan söz edilebilir. Bir işçi ile işveren arasında anlaşmadan söz edilebilir. Bir ev sahibi ile kiracı arasında da anlaşmadan söz edilebilir. Bu anlaşmaya göre de hak sahibi olur, alacaklı olur, verecekli olur. Hak sahibi hakkını talep eder, borçlu, borçlanmasının karşılığındaki haklarını talep eder. Ancak **Allah ile kulları arasında bir devletin vatandaşları ile arasındaki ilişki gibi bir anlaşmadan söz edemeyiz. Allah ve kul söz konusu olduğunda Allah'a her halükarda teslim olmayı kabul eden ve bu teslimiyetin gereği ne ise onu yapacağına söz veren insandan söz edilebilir.**

Hiçbir insan, **“Allah’a karşı filan hakkım var.”** diyemez. **Kulun hakkı olmaz, teslimiyeti olur ama Allah kulundan ister.** Çünkü bir devletle vatandaşları arasında filan sözleşme söz konusu olur. O sözleşmeye göre de devlet görevlerini yapar, vatandaş da vergisini verir. Taraflardan birisi kusur ettiğinde de öbürü onun hesabını sorar. Vergisini vermeyen vatandaş devlete karşı suçlu olur. Hizmetini yapmayan devlet de vatandaşına karşı suçlu olur. Kul ile Allah arasında ise böyle bir sözleşme yoktur. Çünkü kul, kendisine sorulmadan dünyaya gönderilmiştir ve kendisinin şartları oluşturmadığı bir hayat yaşamaya mecburdur. Başında ve dibinde ve de ortasında söz sahibi olmadığı bir hayatı yaşadığı için insan, günün birinde Allah Teâlâ’ya karşı, Rabb’ine karşı her hangi bir itirazda bulunamaz. **Allah sadece emreder. Yaratırken sormadığı gibi neyin nasıl yapılacağına dair kulundan da görüş almaz. Kulluk budur. Böylesi bir kulluğu kabul edenin adı mü’mindir.** Başta peygamberler olmak üzere böyle bir anlaşmaya tek taraflı olarak teslim olan, bir beklenti içine girmeden kulluğu kabul edenler, Allah’ın dostları olarak meleklerin kayıtlarına geçmişlerdir.

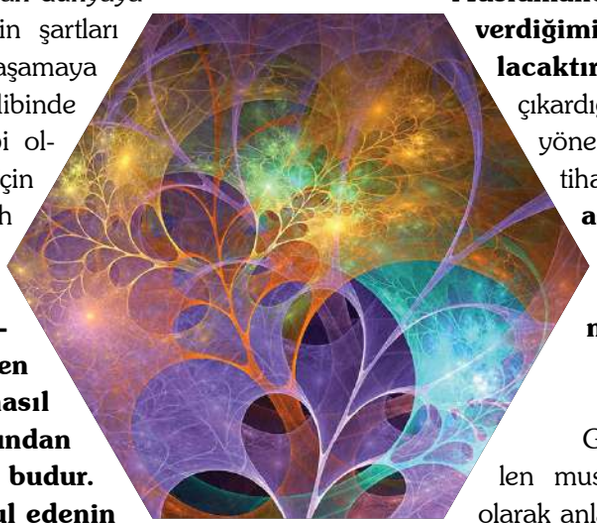

Aziz Kardeşlerim;

Bizim Rabb’imize karşı her hangi bir itirazımız yoktur. O, bu itirazsızlığımızı bilerek bizi kulluğuna kabul etmiştir. Başka türlü mü’min olmak iyi kul olmak da zaten mümkün değildir. Biz Rabb’imizin bizi soktuğu yolda sonuna kadar gitmeyi kabul ettik, **“gideceğiz”** dedik ama Rabb’imiz de **“Siz mademki kulum oldunuz benim huzuruma mü’min olarak gelmeyi istediniz, size her şeyi kolaylaştıracağım”** diye bir vaatte bulunmamıştır. Tam aksine biz kulluğa yaklaştıkça ve **“cennet istiyorum, senin razı olacağın bir hayat istiyorum”** dedikçe bu sözümüzde de direndikçe Allah sözümüzü ispat edeceğimiz oranda bizi imtihan etmeyi dilemiş, **“bu imtihanı kazanırsanız sözünüzü kabul ederim”** demiştir. Müslümanlık budur. Yola girmekten çok yolda dayanabilmek gerçek Müslümanlığın adıdır. Biz bu tek taraflı olarak Allah’ın sürekli önümüze koyduğu ve koymaya devam edeceği barikatları aştıkça ona yaklaşacağımız bu mü’min hayatımız, bu **Müslümanca yaşantımız sabır adını verdiğimiz bir mücadele ile kazanılacaktır.** Biz Allah Teâlâ’nın karşımıza çıkardığı, kulluğumuzu test etmeye yönelik olan barikatları aştıkça imtihan kazanacağız. **Her barikatı aşışımız her engeli bir kere sıçrayarak veya tırmanarak geçişimiz başardığımız bir sabır imtihanıdır.**

Aziz Kardeşlerim;

Genelde biz sabrı başımıza gelen musibetlere karşı dayanabilmek olarak anlarız. Hâlbuki bu dünyada her anımız bizim bir musibet, bir imtihan bir denemedir. Sabah namazına kalkabilmek de ancak sabırla aşılabilecek bir engeldir. Helal yeme mücadelesi yapmamız da sabrın ürünlerinden birisidir. Bu dünyada en sabırlı insan maazallah yirmi sene eli kolu ayağı alçıda hastanelerde kalan insan değildir. Onun zaten alternatifi yoktur. Alternatifsizlik halindeki tavrımız sabır değildir. Sabrın şu bu çeşitlerinden biridir. **Bu dünyanın en sabırlı mü’mini, önünde engelsiz olarak bekleyen harama karşı iki dakikalık iradesini gösterip harama karşı sabreden delikanlıdır.** Eyyüb sabrı o delikanlıda vardır. Seksen yaşından sonra elinde tespih ile ecelini bekleyen de sabrediyor diyecek halimiz yok herhalde. **Ne yapacaktı ki zaten. Asıl sabreden sağanak sağanak kafasından aşağı düşen haramlara**

Müslümanca yaşantımız sabır adını verdiğimiz bir mücadele ile kazanılacaktır. Biz Allah Teâlâ'nın karşımıza çıkardığı, kulluğumuzu test etmeye yönelik olan barikatları aştıkça imtihan kazanacağız.

Delikanlılık çağında olduğu halde genç erkek, genç kız çağında olduğu halde "Allah bunu haram ettiyse ben direnir taviz vermem, bu harama düşmem" diyebilen genç, bin bir felaketler karşısında Allah'a isyan etmeyip sabreden herhangi bir Müslümandan daha değerlidir.

karşı Allah korkusuyla sistemini kontrol edip haramlara karşı direnebilen insandır. Bu direnç de genç yaşta daha zor olduğu için ya da gencin fren sistemi daha zor tuttuğu için buna rağmen becerip, delikanlılık çağında olduğu halde genç erkek, *genç kız çağında olduğu halde* **"Allah bunu haram ettiyse ben direnir taviz vermem, bu harama düşmem"** diyebilen genç, bin bir felaketler karşısında Allah'a isyan etmeyip sabreden herhangi bir Müslümandan daha değerlidir. Birine, hastalıklara karşı direnen çökmeyen Müslümana sabır sevabı vaat edilmiştir.

Bu delikanlının harama düşmemeye karşı sabrı ayakta tutmasına da hem sabır sevabı, hem de arşın gölgesinde yedi insandan biri olmak vaat edilmiştir. Şu dünyada Ömer bin Hattab gibi Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin Medine'de kurduğu devleti adaletle, şeriatla, Kur'an'la on yıl idare eden adil bir imam olmak ne ise, zina ile yüz yüze gelip hiçbir engelin bulunmadığı bir yerde Allah'tan korktuğunu hatırlayıp zinaya karşı kendisini koruyan da on yıl Resûlullah'ın kabri başında aleyhisselatu vesselam Medine'nin devletini idare eden başarılı adil Ömer bin Hattab'tır bu ümmetin içinde. Bunun için Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz

Resûlullah'ın devletini on yıl idare eden adil Ömer'e arşın gölgesini vaat ettiği gibi hiç kimsenin görmediği, fırsatın avucuna düştüğü bir yerde bile zina haramına karşı **"ben Allah'tan korkarım bu işe bulaşamam"** diyen **zevkinin doruğa çıktığı zaman Allah'ı hatırlayan insan da arşın gölgesindeki yedi büyük insandan bir tanesidir.** Demek ki bizim sabır testimiz; önüne devlet fırsatları yağıp imzanla istediğin her yere verildiği zamanda Allah'ın kulları arasında adaletle karar vermen anında da bir sabır imtihanı var, zinanın engelsiz bir şekilde önüne serildiği bir zamanda bile Allah'ı hatırlama sabrı diye bir sabır var. Tıpkı ayağı kırılmış bir ihtiyarın alçısını kurtarmak için ikinci bir muayeneye kadar balkonunda oturup sabredip beklediği sabır gibi. O da sabır o da sabır o da sabır. Ama Mekke'de namaz kılmak da namaz, filan camide namaz kılmak da namaz, yatak odasının kenarında namaz kılmak da namaz. Hepsi namaz ama Mekke'deki bambaşka bir namaz. O da sabır, o da sabır o da sabır, ama şehvetini dizginlerken Allah'ı hatırlayan gencin sabrın bambaşka bir sabır. Bu ümmetin başına taç olacak genç kız, genç erkek de o sabrın kahramanı olan mü'min gençtir.

Aziz Kardeşlerim;

Bizim hayatımız Müslüman olarak bizim yaşadığımız bu dünya hayatı üç şeyden biriyle devam eder. **Ya Allah'ın nimetlerini görür o nimetlere karşı sabreder, şükreder, istiğfar eder mantıkla bir hayat yaşarız.** *Ya da nimetlerin önünde şımarır şükretmeyi bilemez, sabretmeyi bilemez azar gideriz.* Veyahut da **günah işler, günahımızdan tövbe etmeyi, istiğfar etmeyi beceremez günahımızla Rabb'imize gider, helak oluruz ya da filan Allah dostunun başına geldiği gibi günah işler ama sonra sabreder Rabb'imize tertemiz gideriz.** Demek ki **biz şükür, sabır ve istiğfar diye isimlendirebileceğimiz üçayaktan birinin üzerinde duruyoruz sabrediyoruz, şükrediyoruz, istiğfar ediyoruz.** Hangisi olursa olsun bizi muhakkak kazandırıyor.

Kardeşlerim;

Nimetler de, musibetler de, yanlışlar da her şeyimiz Allah'ın bizim ayağımız kaymadan ne kadar nimeti kullanabileceğimizi ne kadar sıkıntıya dayanabileceğimizi görmek istediği şeyler imtihanlar olduğu için sonunda nimetlere karşı sabredenler kazanacaklar. **Sıkıntılara karşı sabredenler kazanacaklar, gençlik heyecanına sabredip, ilim yolunda Allah'a kulluk yolunda kullananlar mücahit olarak iyi mü'min olarak Rabb'lerine kavuşacaklar.** İhtiyarlık günlerini boş kuruntularla, geçmişin hikâyeleriyle geçirme yerine **Allah'a daha yakın olayım daha çok zikredeyim diye ihtiyarlığın** verdiği sıkıntılara rağmen sabırla geçirenler de Rabb'lerine o sabır heyecanı sayesinde daha iyi mü'min olarak gidecekler.

Genç olsun, ihtiyar olsun, kadın olsun, erkek olsun bütün mü'minler Allah'ın kulu olduğunu ve Allah'ın herhalukarda gecesiyle, gündüzüyle, yazıyla, kışıyla, gençliğiyle, ihtiyarlığıyla muhakkak bir çeşit imtihan etmeyi murat ettiğini bildiğine göre mü'min neticede kazanır. Neyle kazanır? **Gençliğinde sabrederek kazanır, ihtiyarlığında sabrederek kazanır, hastalığında sabrederek kazanır, fakirse sabrederek kazanır, zenginse şımarmama sabrı yaparak kazanır.** *Zenginin de imtihanının adı sabırdır. Zenginliğin onu şımartıp şımartmadığını Allah görecek.* **Fakirliğin de imtihanının adı sabırdır, Allah'a karşı asi olup olamayacağını Allah görecek.** *Sağlıklı sıhhatli olmak da sabır imtihanıdır, bu sağlığı sıhhati kalın bedeni veya narin bedeni ne için kullanacağını Allah görmek isteyecek.* Arkadaşlarının iğvasına, aldatmasına karşı ne yapacağını görmek isteyecek. Daha çok yürüyen sağlam ayaklarını hangi yollarda eskittiğini görecek Allah. **Arkadaşlarınla sahilde boş turlar da atabilirsin, Allah yolunda sayılı adımlar da atabilirsin.** Herhalukarda Allah muhakkak imtihan edecek. Zengini, fakiri, genci, ihtiyarı, kadını, erkeği, güzelliği veya çirkinliği şehirde oturmayı, köyde oturmayı hangi hayatı yaşıyorsan yaşa Allah seni murakabe ediyor mu? Allah'ın kontrolü altında mısın? Allah her dakikanın hesabını muhakkak soracak mı? Soracak.

> ***Zenginin de imtihanının adı sabırdır. Zenginliğin onu şımartıp şımartmadığını Allah görecek. Fakirliğin de imtihanının adı sabırdır, Allah'a karşı asi olup olamayacağını Allah görecek.***

Nimet verdiyse nimeti, sıkıntı verdiyse bu sıkıntıyı niye cennet sebebi yapmadığını bu sefer soracak. Bunun için biz, sabırdan konuşurken Allah'a itaatte sabır gerektiğini Asiye olabileceği hatalara karşı da muhakkak sabırla ayakta durabileceğini, bizim insan olarak başımıza gelecek sıkıntıları da ancak sabırla aşabileceğimizi sabırsız ne namaz, ne oruç, ne hac, ne de ilim hiçbir şey elde edemeyeceğimizi bilmemizi istiyor Allah. **Onun için biz mü'minler olarak nimetlerde ve sıkıntılarda Allah'ın sabrını isteriz.** Bize Rabb'imiz sabır vermiş olsa ondan daha büyük bir nimeti yoktur diye düşünürüz. **Gençler hafız olmaktan Kur'an sahibi olmaktan, ilim sahibi olmaktan önce keşke sabrı öğrenmiş olsalar.** Kelime olarak değil, uygulamaya olarak sabrı öğrenmiş olsalar **sabır gencin elindeki gençlik nimetini Allah yolunda kullanmasını sağlar. İhtiyarın ağlayıp sızlama yerine tespihle Rabb'ine kavuşmasını sağlar.**

Değerli Mü'min Kardeşlerim;

Rabb'imiz Kur'an'ında sabırdan söz ederken Ra'd Suresi'nin 23. ayetinde cennete giren kullarına meleklerin selam vereceğini ama bu selamın filan şehitlik, filan vakitte kılınan namaz değil. **"Sabırla geçirdiğiniz hayatın sonunda, ey cennetlikler,**

Arkadaşlarınla sahilde boş turlar da atabilirsin, Allah yolunda sayılı adımlar da atabilirsin. Herhalukarda Allah muhakkak imtihan edecek.

size selam olsun diyecek melekler" diyor. Demek ki bu dünya hayatında formülümüz sabırlı veya sabırsız olamamamıza bağlı. **Cennete giriş sabırla elde edilebilecek bir formüldür. Gençlikte, ihtiyarlıkta, kadın, erkek veya köylü şehirli, fakir, zengin herkesin imtihanının adı sabırdır, sabreden kazanacak. Şunu unutmamız gerekiyor ki sabır anında devreye giren formülün adıdır.** Vakti geçtikten sonra ağlamak olur, sabır olmaz. Matem tutmak sabır değildir. Bir kenarda beklemek sabır değildir, zevkleri dizginlemek sabırdır. Gençliği kontrol edebilmek sabırdır, şehveti helale kaydırmak sabırdır. Harama düştükten sonra sabır değil, istiğfar olur, tövbe olur. Biz Rabb'imizin bize neyi neden istediğini anlayabildiğimiz zaman sabrın manasını da anlamış oluruz. Sözümüzün başında dedik ki Rabb'imiz bizimle herhangi bir antlaşmanın sonucu olarak bizi kul, kendisine de Allah kabul etmemiştir. Bize sormadan bizi göndermiş ve imtihan edeceğini söylemiştir. Allah imtihan edecek, imtihanı da kendisi belirlemiştir. Mü'min olarak biz sadece imtihanın gereğini yapmaktan başka bir yol bulamayız. Bunun için şehvetimizi zevklerimizi arzularımız kontrol edebileceğimiz kadar bir insan olacağız. İşte bu kontrolün adı sabırdır. Hastanede beklemek de şüphesiz sabırdır. Hacıların tavaf ederken kalabalığa karşı sabretmelerinin adı da sabırdır şüphesiz. Ama helal vakti gelinceye kadar harama direnmek de sabırdır. **Bu zamanın en büyük sabrı herkesin krediyle ev aldığı bir zamanda yüz sene en ağır kirayı vermeye razı olup krediyle bir evde oturmama sabrıdır.** Faize bulaşmama azmin Eyyüb olduğunun işaretidir. Eyyüb'ü aleyhisselam Allah hastalıkla imtihan etti. Beni kira ile imtihan etmek istiyor. **"Nedir başıma gelen bu hastalık"** deseydi Eyyüb, imtihanı kaybedecekti. **"Herkesin evi var, benim niye yok"** desem ben imtihanı kaybederim. Mekke sokakları içki, alkol fıçılarıyla doluydu. Ben, bu alkole ne yapayım, evimde su gibi kullanılıyor, mecbur bulaştım diyen o zaman kaybetmiştir. Şimdi sokaklar, panolar, dergiler, gazeteler, televizyon, internet haram olan, göz zinası olan sakıncalı şeylerle dolu. Ben mü'min olarak **"her yer böyle"** diyemem Rabb'ime. **"Her yer öyle idi. Ben bulaşmamak için kendimi kıstım, bunaldım, çatladım, harama bakmadım Allah'ım"** derim. Sabır budur. Ateşe tutmadan direnebilmek sabırdır. Tuttuktan, elini ateşte yaktıktan sonra sabrın gereği yoktur.

Biz, Eyyüb aleyhisselamın başındaki sabır imtihanıyla başka başka çeşitleriyle karşı karşıya gelebiliriz. **Allah, bizi nasıl imtihan etmeyi murat ettiğini kendisi bilir. Onu, hastalıkla imtihan etti. İbrahim'ini aleyhisselam Nemrut'un ateşine karşı dayanıp dayanamayacağının imtihanıyla imtihan etti. Başka kulunu akrabalarıyla imtihan etti. Lut aleyhisselamı hanımıyla imtihan etti. Nuh aleyhisselamı oğluyla imtihan etti.** Bu imtihanlardan aynısı veya bir benzeri benim karşıma çıkabilir. Fakirlik imtihanım olabilir. Zenginlik başımın belası, imtihanım olabilir. Fakirlik, zenginlik, yokluk, hastalık, sıhhat ne verdiyse Allah imtihanım olabilir. **Güzelliğim imtihanım olabilir. Yüzümdeki bir yara benim utanma vesilem olduğu için im-**

tihanım olabilir. Beni Allah, hangi imtihana uygun gördüyse, beni neyle sınamak istediyse onun hesabını vereceğim.

Eyyüb'ün hastalığından ben imtihan olmayacağım. Eyyüb aleyhisselam hastalığından imtihan oldu ben, sağlığımla imtihan olurum. **Filan kul fakirliğiyle imtihan oldu, çalacak mı, kadere isyan edecek mi, asi olacak mı bunu görmek istedi Allah. Bu kuluna da mal verdi, şımaracak mı zengin olduktan sonra namazı savsaklayacak mı onu görmek istiyor.** Kimse kimsenin elbisesini giymediği gibi kimse kimsenin imtihanının aynısını yaşamaz. Kimi eşiyle imtihan olacak, kimi çocuğuyla imtihan olacak. Kimi komşusuyla imtihan olacak kimi başındaki devletin tasallutuyla imtihan olacak. **Kimi soğukla imtihan olacak kimi sıcakla imtihan olacak. Ama herkes kul, herkes Allah'ın huzurunda bu dünyada imtihan için var.** Hiç kimse imtihan değiştiremez. Hiç kimse Allah'ın huzurunda **"filanca kulun daha iyi şartlarda imtihan olmuştu"** diyemez.

Kur'an'ı Kerim bize peygamberleri farklı hayat tarzlarıyla örnek olarak önümüze koydu, Musa aleyhisselamı konuşurken biz, bakıyoruz ki Firavun'un ve Karun'un zulmüne karşı büyük bir mücadele yaptı. Yahu bu Musa aleyhisselam ne çekti bu Firavun'dan diyoruz. Ama eksik bırakıyoruz. Aynı Musa kendisine iman eden biz seni peygamber kabul ettik diyenlerle daha uzun bir savaş geçirdi. Firavun'u bunalttılar, Firavun onu bunalttı. Firavun öldü gitti ama İsrailoğulları yani Musa'ya iman ettiğini söyleyenler çekip gitmediler, Musa aleyhisselam öldü onlar hâlâ işken-

> ***Cennete giriş sabırla elde edilebilecek bir formüldür. Gençlikte, ihtiyarlıkta, kadın, erkek veya köylü şehirli, fakir, zengin herkesin imtihanının adı sabırdır, sabreden kazanacak. Şunu unutmamız gerekiyor ki sabır anında devreye giren formülün adıdır.***

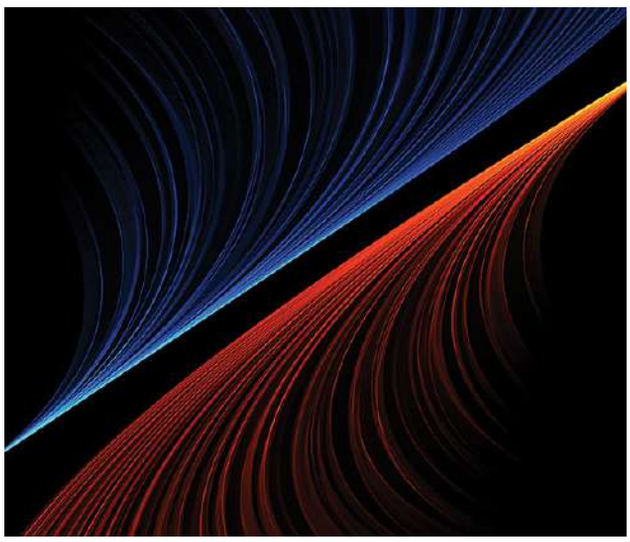

cesine devam ettiler. Musa aleyhisselamın sabır abidesi, sabrın zirvesine çıkan bir Allah dostu olması sadece Firavun ve Karun'un zulmüyle değildir. Kendi adamları, kendi cemaati, kendi akrabaları olan İsrailoğulları'ndan çok daha fazla çok daha uzun süreli bir zulüm dönemi görmüştür ama sabretti, sabretti. **Sabrettiği için Musa oldu. Sabrettiği için Allah'ın beş büyük kulundan birisi oldu. Ama biz, eğer Musa aleyhisselamı sadece Firavun'un zulmüne karşı sabredip bu makama geldiğini zannedersek bir şeyi anlamamış oluruz.** Hem dış düşmana sabretti hem de kendi akrabalarına, iman edenlerine sabretti.

Dolayısıyla mü'minler olarak biz, Allah'ın bizi imtihanını yani sabır mücadelemizi sadece kâfirlerden gelecek sıkıntı olarak göremeyiz. **Aynı camide namaz kıldığımız kardeşlerimiz de imtihan sebebimiz olabilir. Doğurduğumuz çocuklarımız bizim ne kadar Allah'a yakın olduğumuzun ölçüldüğü test malzemelerimiz olabilir.** Yataklarımızı paylaştığımız eşlerimiz en büyük imtihan konumuz olabilir. Allah eşlerimizin, çocuklarımızın, beraber namaz kıldığımız saf arkadaşlarımızın veya annemizin babamızın üzerinden bizi imtihan etmek istemiş olabilir, istiyor da yapıyor da nitekim. Herhangi birimiz geçen on senesini veya yirmi senesini ya da gençliğinden bugüne kadar geldiği günlerini bir geri dönüp seyretsin, baksın, Allah'ın imtihanını en çok hangi noktada geçirmiş? En önemsiz gördüğümüz şeyler, en yakınımızdakiler, en değerli tuttuğumuz şeyler en ağır imtihanımız olabilir, olmaktadır, peygamberler için hep böyle oldu zaten. Sevgili peygamber aleyhisselam efendimiz için de öyle oldu. Zira Allah, sadece yağmurla tehdit etmiyor. Terleyip sen kendi kendini de ıslatabilirsin.

Güzelliğim imtihanım olabilir. Yüzümdeki bir yara benim utanma vesilem olduğu için imtihanım olabilir. Beni Allah, hangi imtihana uygun gördüyse, beni neyle sınamak istediyse onun hesabını vereceğim.

Dışarıdan yağmur yağar ıslanırsın, kendi içinden gelen ter de senin çamaşırını ıslatabilir. İmtihan dışarıdan da gelebilir. Sen kendin de imtihan konusu olabilirsin, olmuşsundur da. Bütün hayatımız imtihan olduğuna göre biz, cennete girmek veya girmemek için bu dünyada bulunduğumuza göre imtihana hazır yaşamamız gerekiyor. Bu imtihanı da nereden gelecek diye beklemeye gerek yok, gözünü açarsın imtihan, kulağını açtığında muhakkak imtihanla karşı karşıyasın. Peygamberler böyle bir hayat yaşadılar. Allah dostları böyle bir hayat yaşadılar. Biz de muhakkak böyle bir hayat yaşayacağız ve sadece sabredenler kazanacaklar. Çünkü uykuya sabredebilen sabah namazı kılar. Çünkü evladına sabredebilen mücahid, âlim, muttaki, kendisine daha sonra sevaplar gönderen bir çocuğun babası annesi olabilir. Çünkü **eşine sabredebilenler yarın cennetlerde karşılıklı oturacağı bir eşinin kocası bir eşin hanımı olabilir. Bir eşin bir çocuğun annesi, babası, eşi, hayat arkadaşı olmak ancak sabırla sonuçlanır.**

Sabretmeyi hastanede, hacıların kalabalık tavafında, depremde, yangında, trafikte zannedenler hayatı sadece deprem sadece trafik sadece yangın sadece hastalık olarak anlıyorlar demektir. **Hayat ne ise, iman odur. İman da sabırdır. Ne kadar sabredebiliyorsan o kadar Allah'ı tanıyabiliyorsun demektir.** Çünkü **cennete girdiğinde sana ilk defa hoş geldin diyecek olan melekler sabrın sonucu olarak buraya geldin diyecekler.** Harama karşı sabır, nimetlere karşı sabır, belalara karşı sabır, Allah'ın imtihan ettiği çocuklarımıza karşı en büyük sabır, eşlerimize karşı Nuh sabrı, İbrahim sabrı, Eyyüb sabrı göstererek Allah'ın rızasını kazanacağız. Kazananlar böyle kazandılar. Kaybedenler de alkol müptelası dediğimiz insanlarda iki dakika irade sabrı gösteremediği için alkolik oldular. Cinayete bulaşanlar da beş dakika sabredemedikleri için katil oldular. Uykusuzluğa beş dakika sabredemeyenler sabah namazı kaçırdılar.

Biz adımızın soyadımızın kenarına sabır, sabır, sabır diye yazdırabildiğimiz zaman melekler bizi sabreden mü'min olarak kaydettikleri zaman biz barajı geçmeye hazır Allah'ın imtihanını kazanmaya hazır mü'minler olduk demektir. Eğer sabırda zorlanırsak ama hangi sabırda faiz fırsatı önümüze ucuza geldiği zaman, zina fırsatı önümüze ucuza geldiği zaman boğazımızdan geçen kelimeleri kimsenin hesap sormayacağı bir yerde konuşurken bile Allah'ın sözlerimizi bir gün bize dinleteceğini hatırlayıp sabrederek söyleyebileceğimizi, sövebileceğimizi hakaretimizi içimize gömebildiğimiz zaman imtihan kazanıyoruz demektir.

Eşimize karşı konuşmayıp bağırmayıp sinirlenmeyip bunu da Allah'a saldım diyebildiğimiz zaman Eyyüb olduk, Nuh'un yolundayız demektir. Her sinirlendiğinde bağırırsan her kızdığında bağırıp çağırırsan her ihtiyacın olduğunda kredi alırsan her bunaldığında bir sigara tüttürürsen sabredemeyen mü'min olursun. Sen hastanede ilacın tesirinin geçmesini bekleyen hastayı sabır adayı olarak görürken asıl sabır sendeydi. Sen kaybettin olursun. **Mü'min sabır adamıdır. Mü'min Musa'yı, İsa'yı, Nuh'u, Lut'u, İbrahim'i aleyhimusselam Kur'an'dan masal olarak dinlemeyen bilakis Allah'ın önümüze örnek olarak koyduğu örnek mü'min insanlar olarak dinleyen insandır.**

On küsur sene hastalığına sabreden Eyyüb de senin örneğindir. Yüz, iki yüz sene oğlunun imanı için sabreden Nuh en büyük sabır örneğidir. Kendi iman edenleriyle senelerce Tih çölünde mücadele eden ama onlara beddua etmeyen Musa'yı görüp de cemaatinin arkadaşlarının kahrına eziyetine sabretmezsen Musa tanımış olmazsın. **Müşriklerden kaçıp Medine'ye gelen ama Medine'de ashabının hanımlarının ve kendisine iman edenlerin eziyetine karşı elini kaldırıp beddua etmeyen bilakis Musa'ya da eziyet edilmişti. Musa sabretmişti. Ben de sabredeceğim diyen Muhammed aleyhisselamın ümmeti olduğunu hatırlayacaksın.**

Her sinirlendiğinde beddua edersen her kızdığında cama vurursan her önüne çıkan engele tekme atarsan Musa daha çok eziyet gördü. Sabretti ben de sabredeceğim diyen Resûlullah'ı nereye koyacaksın aleyhisselatu vesselam. Müşriklerden kaçtı huzur içinde bir Medine kurdu. Medine'ye Cebrail geldi rahmet geldi göklere kadar melek doldu. Ama etrafındaki ashabı insandılar. Yer yer onu bunalttılar ne beddua etti ne tokat vurdu ne sitem etti ne sinirlendi. Tamam, tamam dedi. Rabb'ine kavuşacağı güne her şeyi havale etti. Vefat ederken bile beş dakika sonra ruhunu teslim edeceği yerde bile Yusuf'a yapılan işkenceyi bana yapıyorsunuz, dedi. Ama beddua etmedi. Sinirlenmedi. Dövmedi. Kızmadı çünkü sabır ayetlerini o getirip ümmetine teslim etmişti. Çünkü o sabreden Muhammed olarak Rabb'ine gitmek istiyordu aleyhisselatu vesselam. İman budur. Bunun için iman ediyoruz. Bunun için **Kur'an terbiyesi gören mü'min olarak yaşamak istiyoruz.**

Sadece hastalara ve hacılara sabrı uygun görüp sinirlendiğinde önünü dağıtan ağzından kıvılcımlar çıkan mü'min sabır terbiyesi konusunda sıkıntılı mü'mindir. Biz evde, camide, işte, trafikte hayat olarak nefes aldığımız her yerde sabrederiz. Elbette enayileşmiş kendisini çiğneten her yumruğa aday birisi elbette değiliz. Ne zulmederiz ne zulme rıza gösteririz. Şamar oğlanı değiliz. Ama camide de kavga etmeyiz. Şamar oğlanı değiliz ama evimizi ringe çevirmeyiz. Şamar oğlanı değiliz ama iş yerinde parazit insan olarak bilinmeyiz. **Hakkımızı yedirmeyiz. Zulme razı olmayız. Ama her şeye bağıran çağıran ateş küpü de olmayız. Çünkü mü'min sabırlı insandır. Sebat insandır. En son söylenecek sözü en sona bırakan insandır. Evinde böyledir, işinde böyledir. Trafikte böyledir. Camide de böyledir.**

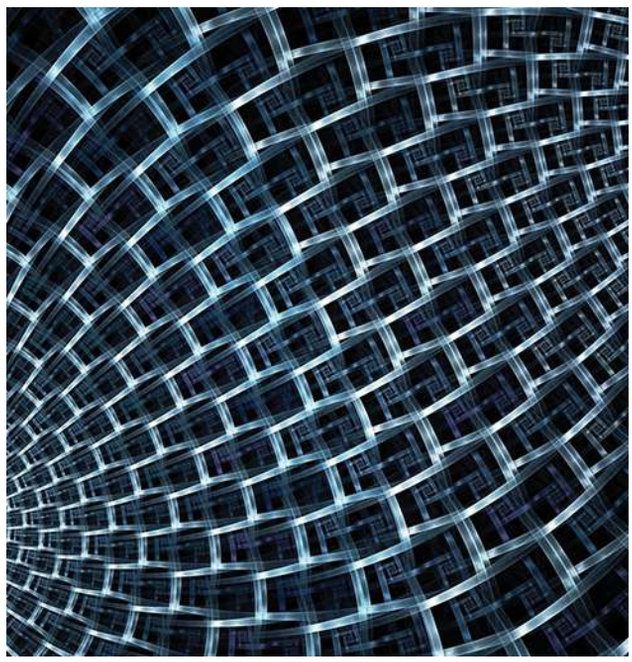

Bir mü'mini evinde eşinden sorup cennetin neresinde olduğunu öğrenebiliriz. Çünkü eşine sabreden insana selam olsun sabrın karşılığı olarak geldiğin bu cennetlerde sana denecek. Çocuğundan sabırlı olup olmadığını öğrenebiliriz. Bir Müslümanı trafikte ulu orta kornaya basıp basmadığından ne kadar sabırlı olduğunu öğrenebiliriz. Gaz pedalı kadar kornaya basan Müslüman başka, yeri gelmediği için kornaya basmayan Müslüman başka.

Trafikte de evde de camide de Kâbe'nin dibinde de yürüdüğümüz sokaklarda da Allah bizimle beraberdir. Allah'da bizi sabreden mü'minler olarak görmek istiyor. Çok sinirlenmiştik, diyemeyiz. Çünkü sabrı sinirlenince görmek istiyor Allah zaten. Zenginken israf edip etmeyeceğimizi görmek istiyor. Fakirken asi olup olmayacağımızı görmek istiyor. Gençken harama bulaşıp bulaşmayacağımızı görmek istiyor. Arkadaşlarım benim etrafımda toplandığı zaman propagandadan etkilenip etkilenmeyeceğimi Allah görmek istiyor. İş işten geçtikten sonra ne sabrın kıymeti var ne de iddia etmenin bir anlamı var.

Kardeşler;

İmanın şartlarından bir tanesi de sabır değildir. Ama imanımız sabırla ölçülmektedir. Vel'hamdülillahi Rabbil âlemin.

> ***Hayat ne ise, iman odur. İman da sabırdır. Ne kadar sabredebiliyorsan o kadar Allah'ı tanıyabiliyorsun demektir. Çünkü cennete girdiğinde sana ilk defa hoş geldin diyecek olan melekler sabrın sonucu olarak buraya geldin diyecekler.***

Fatih Sultan SEMİZ

Festekim Kemâ Umirt
(Emrolunduğun Gibi Dosdoğru Ol)

> ***"İstikamet üzere olmak insanların dininden şekil aldığı değil de dinine şekil verdiği modern zamanlarda zordan daha zordur. Ama istikamet üzere olanlara da müjdeler olacağı açıktır."***

Bir memur, amirinden emir doğrultusunda bir söz işittiğinde o emrin altında ezilirim korkusu taşır. Ya denileni yapamazsam, ya istediği gibi olmazsa, ya beğenmezse diye. İki beşer arasında olan ve amir olan beşerin gücü belli olduğu halde memur olan beşerin kalp ritminde oynamalar, nabzında yükselmeler, göz bebeğinde büyümeler ve enzimlerinde düzensizlikler baş gösterir. Bir de bu emri Âlemlerin Rabb'inin verdiğini düşünün. Emri alanında (Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem) Âlemlerin Rabb'inin gücünü ve kuvvetini en ince noktasına kadar bildiğini düşünün. Hatta Âlemlerin Rabb'inin emri vermeden önce işini doğru yapmadığın anda senin şah damarını keseriz (Hakka Suresi 46. Ayeti Kerime) şeklinde tehdit ettiğini düşünün. Sonra verilen emir altında Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in vücudunun vereceği tepkileri düşünün. Ya da düşünmeyin Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in mübarek lisanından okuyalım.

- İbn Abbâs (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Ebû Bekir: **"Ey Allah'ın Rasûlü! İhtiyarladın"** dedi. Bunu üzerine Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: **"Beni, Hud, Vakıa, Mürselat, Nebe ve Tekvir sûreleri ihtiyarlattı."** (Tirmizi, Tefsir, 57 ve Hakim en Nişaburi, el Müstedrek ale's Sahihayn, c. 2, s. 374, Dar-u Kütüb'il İlmiyye, Beyrut, 1990)

Nitekim İbn Abbas, Peygamberimize **"Emrolunduğun gibi istikamet üzere ol.."** ayetinden daha zorlu bir ayet inmediğini, bu yüzden peygamberimizin **"Beni Hûd suresi ihtiyarlattı"** dediğini bildirir.

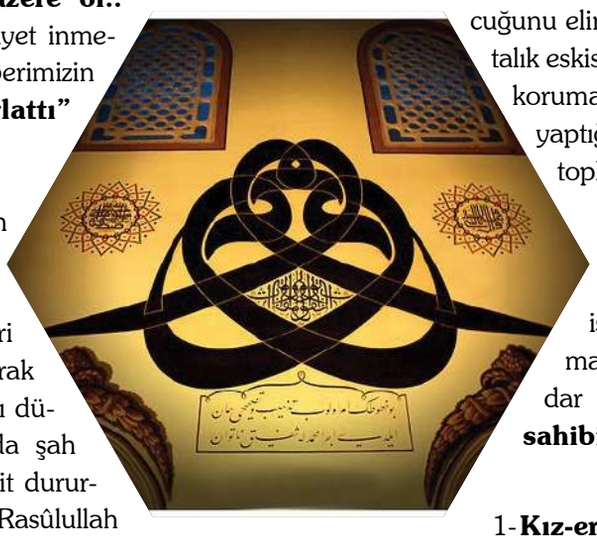

Bu emrin Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i ihtiyarlatmasına tabi ki şaşırmadık. Emri veren, emri alan ve emrin ağırlığını idrak eden birinin buna şaşırması düşünülemez. Hele de ortada şah damarı ile yapılan bir tehdit dururken. Peki, bu emir sadece Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i verildi. Yoksa O'nun ihtiyarlamasının nedenlerinden biride bu emrin altından kalkamayacağını düşündüğü Ümmet'i için miydi?

İstikamet üzere olmak yani dosdoğru yani eğilme ve bükülme göstermeyen bir tavrın sahibi olmak bu dünyanın en zor işidir. Piyasa şartlarına uymadan, kalabalık yığınların peşine takılmadan **Allah'ın çizdiği istikamette yürüyebilmek, menfaati olan tarafa meyletmemek dünyanın en zor, ahiretinde en fazla kazandıran işidir.** Kolay değildir, saç beyazlatır, insanı ihtiyarlatır ama seni Makam-ı Mahmud'un sahibi olan Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e komşu eyler. **İstikamet üzere olmak insanların dininden şekil aldığı değil de dinine şekil verdiği modern zamanlarda zordan daha zordur.** Ama istikamet üzere olanlara da müjdeler olacağı açıktır.

Ailede İstikamet

Ailede istikamet deyince akla gelen kız ve erkek çocuğu ayrımıdır. Bir cahiliye geleneği olan kız çocuklarını gömme ve erkek çocukları ile övünme günümüzde aynı ile uygulanmasa da kanında cahiliyenin aktığı kişilerde ne yazık ki görülebilmektedir. Kız çocuğunu elin kızı gibi görmek gibi bir hastalık eskisi kadar olmasa da yaygınlığını korumaktadır. Erkek çocuğunun her yaptığına da bir kılıp bulma çabası toplumdan hiç gitmemiştir zaten.

Anne ve baba ailede istikamet sahibi olmalıdır. Bu istikamet hem de öyle bir olmalıdır ki bizi ihtiyarlatacak kadar olmalıdır. **Ailede istikamet sahibi nasıl olunur?**

1-**Kız-erkek ayırmadan çocukları eşit sayıda öpülmesi gerekir.**

2- *Birine gidici diğerine kalıcı gözüyle bakılmaması gerekir.*

3- **Tabaktaki köfte sayısına kadar maddi bütün unsurlarda eşitliğin sağlanması gerekir.**

4- *Evet, bir çocuk diğerinden daha fazla sevilebilir. Bunu Yakup Aleyhisselam ve Yusuf Aleyhisselam kıssasından öğreniyoruz. Ama kayırma asla düşünülemez. Zaten biraz aklını kullanan kız çocuğunu daha çok sever. Çünkü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem erkek çocuğu yetiştirmeye vermediği müjdeleri kız çocuğu yetiştirene vermiştir.*

5- **İlk çocuk veya son çocuk üzerinden bir propaganda yürütülmesine müsaade edilmemelidir.**

İbn Abbas, Peygamberimize **"Emrolunduğun gibi istikamet üzere ol.."** *ayetinden daha zorlu bir ayet inmediğini, bu yüzden peygamberimizin* **"Beni Hûd suresi ihtiyarlattı"** *dediğini bildirir.*

Allah'ın çizdiği istikamette yürüyebilmek, menfaati olan tarafa meyletmemek dünyanın en zor, ahiretinde en fazla kazandıran işidir.

Ticarette veya Memuriyette İstikamet

1- **Faizin kokusunun ticaret hanemize girmesine müsaade etmeyerek**

2- *Dükkân benim istediğim saatte açarım veya vatandaşın işi ne beklesin diyerek mesai mefhumundan çalmayarak*

3- **Adı sekreter veya amcakızı olup olmadığına bakılmadan bir kadınla baş başa kalacak bir duruma mahal vermeyerek**

4- *Malın iyisini stoklayıp kötüsünü satmaya kalkışmayarak*

5- **Yalanı ve yalan yere yemini müessesemizde barındırmayarak**

6- *Ödeme kolaylıkları göstererek*

7- **Devletin malına el uzatmayarak, devletin malını şahsi işlerimiz için kullanmayarak ve tabi ki rüşvet gibi lanetlenmiş bir şeye bulaşmayarak yaptığımız işte istikamet sahibi olabiliriz.**

Bunlar olmadan günümüzde iş yapmanın zor olduğunun bende farkındayım ama zaten kolay olduğunu söylememiştik. İhtiyarlatacak bizi istikamet sahibi olmak. Yoracak, aç bırakacak, birilerinin böyle yaparsan batarsın demesine neden olacak ama haram yemeyecek ve haram konuşmayacağız. Ve bi iznillah arşın gölgesinde gölgelenenlerden olacağız.

Kardeşlikte İstikamet

Günümüzün en büyük problemli alanlarından biri kardeş olmak. Herkesin tekil bir hayat yaşamayı seçtiği, eğer bir cemaat ve tarikata girmiş ise diğerlerini hayatından tecrit ettiği bir zaman diliminde kardeşliği konuşması da yaşaması da zor. Konuşması ve yaşaması zor olan bir alanda istikamet sahibi olabilmek hepten zor. Kardeşlikte istikamet sahibi olabilmek için;

1- *Cemaatine, vakfına, derneğine, oy verdiği partisine bakmadan iman umdelerine iman etmiş, bunları yaşamak için gayret gösteren, bid'at çıkarmayan ve camide bizle beraber meleklere poz veren herkesi kardeş bilerek*

2- **Kardeş bildiklerimize yaptıkları iyi işlerde destekleyip, kötü işlerde engel olarak**

3- *Sevgi de ve nefrette aşırıya kaçmayarak*

4- **Üç günden fazla küs kalmayarak**

5- *Sevincine ve derdine ortak olarak*

6- **Ziyaret edip, davet ederek**

7- *Gözden ırak olanları gönülden de ırak etmeyerek kardeşlik konusunda istikamet gösterebiliriz.*

İstikamet zor, ödülü büyük, yapanı az bir iştir. İstikamet, istikamet üzere olacak cengâverleri bekliyor. İstikamet üzere olursak Ayasofya açılır, Mursi zindandan çıkar, Kudüs Siyonistlerden temizlenir, Şeyh Raid Salah felaha erer. O yüzden istikameti de bekletmeyelim, Mursi'yi de Kudüs'ü de Ayasofya'yı da, Şeyh Raid Salah'ı da. Gazamız mübarek olsun.

İSTİKAMET-İ LİSAN İMANDANDIR

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ۙ ﴿١﴾ اَلَّذِينَ هُمْ فِى صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ۙ ﴿٢﴾
وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ۙ ﴿٣﴾

“Muhakkak ki, Mü’minler kurtuluşa ermişlerdir. Onlar ki, namazlarında huşu sahibidirler. Ve onlar ki, her lüzumsuz şeyden yüz çevirirler.” (Mü’minûn 23/1-3)

وَقَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ ۙ وَاِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾

“O salih ve muttaki kullar, yalan yere şahitlikte bulunmazlar ve faydasız boş bir şeyle karşılaştıkları zaman, vakar ve kerem ile geçip giderler.” (Furkan 25/72)

وَقَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى: وَاِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ اَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمْ ۖ
سَلَامٌ عَلَيْكُمْ ۖ لَا نَبْتَغِى الْجَاهِلِينَ ﴿٥٥﴾

“Ve Onlar boş bir söz işitince ondan yüz çevirirler ve derler ki: Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz de size aittir. Üzerinize selam. Biz cahilleri aramayız.” (Kasas 28/55)

Hz. Pîr Seyyid Ahmed er-Rufai (k.s) den

Fakirlerle arkadaşlık edecek kişi *onlarla, kalp huzuru, cömertlik, sadır genişliği, zorluk ve kolaylıkta hakkı kabul etmek üzere arkadaşlık etsin.*

Kişinin kendisinde meydana gelen hallere takılıp kalmaması, *Allah'a ulaşmasına sebep olur.*

Arzu ve isteklere sabreden kişi, Allah'ın fazlından ümit kesmesin.

Gerçek şükür, nimetlere olduğu gibi, belâlara da şükretmendir

Allah âdemoğlunu ***"gaflet"*** *vasfı ile yarattı,* ***şehvet ve unutkanlıkla terkip etti.*** *Bunlar, birer gaflettir. Ancak bu gafletten. Allah'ın kendisine merhamet edip uyanık kıldığı kulları uzaktır.* ***Allah'a en yakın olan insanlar, aczini, basitliğini, zayıflığını itiraf eden ve Allah'a karşı son derece hayâ ve tevâzu sahibi olanlardır.***

En çok hüsrana uğrayanlar ise, insanlara güzel amellerini gösterip de, kendisine şahdamarından daha yakın olan Allah'a kötü amellerini sunmaktan geri kalmayanlardır.

İlim ehlinin yolu vâsıtalarla, hakikat ehlinin yolu da mükâşefe aracılığıyladır.

Fakirlerin ahlâkı şudur: **Onların kalbi, fakirlik ânında huzurlu, varlık ânında muzdarip ve elemlerle içiçe, ferahlık ânında ise, endişeyle doludur.**

Ben, namazıma **"sıdk"** ile başlarım. Diliyle **"Allahü ekber"** dediği halde, **kalbinde Allah'dan daha büyük şeyler bulunan kişi, lisanıyla kendini yalanlamış olur.**

Ulaşamadığı bir makam hususunda konuşan kişi, bu sözüyle dinleyenleri fitneye düşürür ve çoğu kere bu makâma ulaşmaktan mahrum kalır.

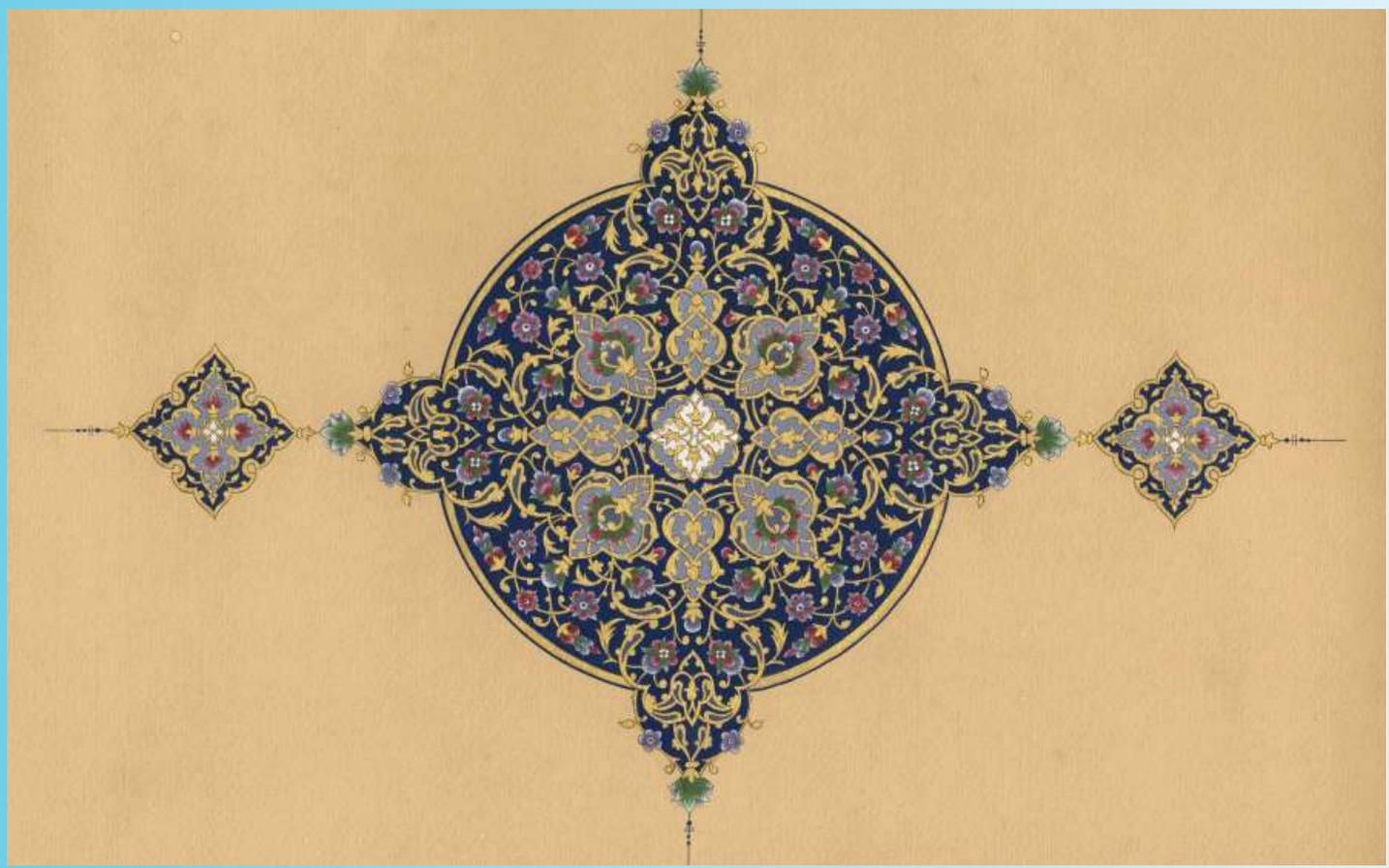

Dr. İhsan ŞENOCAK

İslam'ın Kızı! Aişe; Senin Evin, İzzetin ve İffetindir

> Ebû Musa el-Eşarî (v. 50 h.) şöyle demektedir: ***"Biz Peygamber'in ashabına bir hadis müşkil olduğunda/ bir mevzu anlaşılmadığında gider Hz. Aişe'ye sorar; konuyla alakalı onda yeterli derecede ilim bulurduk."***[3].

Aişe, Aişedir

İslâm, davayı müşahhas planda kim ve ne üzerinden anlattıysa, hasımları da onun üzerinden **"hakikate"** saldırdı. Bu yüzden **Kur'an-ı Kerîm'i murâd-ı ilahiye göre tefsir ettiğinden Sünnet; İslâm kadınının neyi, nasıl ve niçin yapması gerektiği noktasında bir izzet ve iffet anıtı olduğundan dolayı da Hz. Aişe tarih boyu hedef oldu.** İslâm'ı içerden bölmeye memur olan Rafizilik/Şia gibi, dışardan parçalamaya kurgulu Batı da Hz. Aişe etrafında sürekli istifham ve vehimler üretti. Çünkü **Hz. Aişe İslâm kadının yükselttiği iman, ilim ve aile ehramının kilit taşıdır.** O düşerse bütün sistem sarsılır, dağılır. Bu yüzden din düşmanı gibi, din tahripçisi de Onun üzerinde yoğunlaştı.

İffet Ehramının Kilit Taşı

Hz. Aişe Peygamber-i Ekber'in eşi, mağara arkadaşı Ebu Bekir'in kızı, Ümmet'in annesi ve İslâm kadınlarının nasıl âbide, zahide ve mücahide olunacağını bizzat şahsında gördüğü "üsve-i hasene"dir. Hem çok zeki, hem de güçlü bir hafızaya sahipti. **Erken yaşta İslâm külliyesinin ana binası Peygamber evine dahil oldu, orada yetişti, hayatı orada tanıdı.** Çok defa vahiy Onun evinde indi. **Arap diline derin bir vukûfiyeti vardı.** Bu yüzden **Murad-ı İlahi gibi, Murad-ı Rasulü de iyi fehmederdi.** Allah Rasulü'nden **çok sayıda hadis rivayet etti. Anlamadığı her meseleyi tereddüt etmeden Efendimiz'e sorardı.** Allah Rasulü Ümmeti'nin yarıdan fazlasını oluşturan kadınlara İslâm ahkamını -daha çok- Onun vasıtasıyla anlattı. Bu yönü, **Onu diğer bütün İslâm kadınlarından ayırdı.** Bu yüzden Amr b. Âs, Allah Rasulü'ne, **"İnsanlar içinde kim size daha sevgili?"** diye sorunca, **"Aişe"** buyurdu. Peki ya erkeklerden deyince, **"Onun Babası Ebu Bekir"** cevabını verdi.[1]

Neden Hz. Aişe?

Hz. Aişe **"dareyn saadeti"** noktasında Allah Rasulü'nden çok şey öğrendi. Onun hayatında olduğu gibi, Ondan sonra yaşadığı elli yıllık zamanda da, kendini **Efendimiz'den dinlediklerini yaşamaya ve anlatmaya adadı.** Kadınlar gibi erkekler de Hz. Aişe'den çok şey öğrendi; **ahkam ve âdâb noktasında ondan pek çok mesele nakletti. Şer'i hükümlerin dörtte biri "Aişe'den rivayet edildi."** dense[2] **hiç de mübalağa olmaz.**

İlk Defa Bir Kadın İlme Mercî Oldu

Peygamber-i Ekber'in baş asistanı olma şerefi, **Hz. Aişe'yi İslâm kadınlarına "başmuallim" olma makamına yükseltti.** *Sahabenin takıldığı ilmi meselelerde hacet kapısıydı O.* **Dünya tarihinde ilk defa bir kadın ilme merci oldu.**

Sahabe hiçbir yerde bulamadığı cevapları Ondan dinledi. **Zaman zaman kibar-ı ashab da Ondan fetva sorardı.** Bu noktada Ebû Musa el-Eşarî (v. 50 h.) şöyle demektedir: **"Biz Peygamber'in ashabına bir hadis müşkil olduğunda/bir mevzu anlaşılmadığında gider Hz. Aişe'ye sorar; konuyla alakalı onda yeterli derecede ilim bulurduk."**[3].

Kabîsa bin Züeyb de, Onun ilmî derinliğine şu ifadelerle tanıklık etmektedir: **"Aişe insanların en âlimiydi. Sahabenin büyükleri de Ona sorardı."**[4]. Kız kardeşi Esma'nın oğlu olması cihetiyle Hz. Aişe'ye en yakın olanlardan Urve b. Zübeyr de, **"Allah'ın kitabı, Rasulü'nün Sünnet'i, Arap şiiri ve bir farzı Hz. Aişe'den daha iyi bilenini görmedim."** demiştir[5].

Hadiste kol başı olan İbn Şihâb ez-Zührî'ye göre (v. 125 h.), **"Eğer Aişe'nin ilmiyle bütün kadınların ilmi bir araya getirilse, Aişe'nin ilmi daha ağır basar."**[6].

İslâm kadınla erkeği aynı vasatta ele aldı, hedef olarak onlara aynı ufku gösterdi. Müslüman erkekler ne kadar yükselebilirse, kadınların da o kadar yücelebileceğini söyledi. **Hz. Aişe bunun en müşahhas misalidir.**

*Amr b. Âs, **Allah Rasulü'ne, "İnsanlar içinde kim size daha sevgili?"** diye sorunca, **"Aişe"** buyurdu. Peki ya erkeklerden deyince, **"Onun Babası Ebu Bekir"** cevabını verdi.*[1]

Hz. Aişe'yi İslâm kadınlarına "başmuallim" olma makamına yükseltti. Sahabenin takıldığı ilmi meselelerde hacet kapısıydı O. Dünya tarihinde ilk defa bir kadın ilme merci oldu. Sahabe hiçbir yerde bulamadığı cevapları Ondan dinledi.

Kulluk Yarışı

Kilise'ye göre Allah yolunu kapatan varlık olarak kabul edilen kadın, İslâm'da erkekle kulluk yarışına girdi. **Kimin kadın ya da erkek olduğuna bakılmadan, ameline ve takvasına göre ecre nâil olacağı ilan edildi.**

Hz. Aişe, İslâm'la yeniden riyazet yolu açılan **kadınların dünyasında, çıkılabilecek en yüksek zirveydi.** Bunu kadınlar gibi, erkekler de kabul etti. **Sahabe içerisindeki bazı hususi mevzularda tek farklı görüş Hz. Aişe'den geldi.** Sahabeden ve tâbiûndan ilim talebeleri Irak, Şam ve Arap Yarım Adası'nın farklı bölgeleri gibi uzak diyarlardan gelerek Ona öğrenci oldu.

Talebe Kadrosu

Hz. Aişe; uzaklarla alakadar olurken, -ilim seferberliğinden- en yakınlarını mahrum etmedi. Bilakis insanlar Ona ancak en yakınlarının delaletiyle ulaşabildi. Kardeşi Muhammed'in iki oğlu Kasım b. Muhammed ve Abdullah b. Muhammed, kız kardeşi Esma'nın iki mahdumu Abdullah ve Urve b. Zübeyr b. el-Avvâm, Abdullah b. Zübeyr'in Hamza'dan torunu Abbâd da ilminden istifade etti. Talebeleri kadrosunda, sahabeden Amr b. Âs, Ebû Musa el-Eşarî, Zeyd b. Halid el-Cühenî, Ebû Hureyre, Abdullah b. Ömer, Abdullah b. Abbas, Rebîa b. Amr el-Cureşî, Saib b. Yezîd, Haris b. Abdillah b. Nevfel dahil olmak üzere pek çok isim vardı . Saîd b. Müseyyeb, Alkame b. Kays, Ata b. Ebî Rebah gibi tâbiûnun büyükleri de ondan okudu.

Hz. Aişe yalnız başına bir külliye, tek başına bir ümmet gibiydi. Onun ilminden, anneleri olması cihetiyle her ne kadar erkekler de istifade etmiş olsa da, asıl kadınlar müstefid oldu. Kardeşi Abdurrahman'ın kızı Esma ve Hafsa, Hasan Basrî'nin annesi Hayre başta olmak üzere pek çok kadın Onun rahlesinde yetişti.[7]

Sonraki asırları derinden etkileyecek âlimleri yetiştiren ya da onların baş muallimi olan Hz. Aişe, modern anlamda bir tahsil görmedi. Ne üniversitede okudu, ne de akademik kariyer yaptı. Lakin ondan gelen rivayetler büyük âlimler tarafından nass kabul edildi; hıfzedildi.

Kadınlar!

İlk kadın üniversitesini O kurdu. Kadınlara dünyaya sadece yemek yapmak, çamaşır yıkamak, ev işleriyle alakadar olmak için değil; -asıl olarak- **İslâm'ı anlamak, yaşamak ve yaşatmak için geldiklerini söyledi. Kadınları uyanmaya, kadının onuruna sahip çıkmaya ve hürriyeti yalnız Allah'a kullukta aramaya çağırdı.**

Kur'an-ı Kerîm'e Vukûfiyeti

"Mum dibine ışık vermez." Sözü, Hz. Aişe ile değişti; mum önce dibine ışık verdi. Hz Aişe de sahabe gibi Allah Rasulü'nü dikkatle dinler, mevzuyu anlayana kadar soru sormaktan imtina etmezdi. Allah Rasulü, **"Hesaba çekilen azab görür."** hadisini îrad buyurunca, Hz. Aişe, **"Allah Azze ve Celle, 'Kime kitabı sağdan verilirse, hesabı kolay olacaktır.'[8] buyurmuyor mu?"** dedi. Bunun üzerine Allah Rasulü, **"Ayette geçen 'hesab' kelimesi 'arz etmek' anlamındadır. Lakin kim hesaba çekilirse helak olur."** buyurdu.[9] Bunun üzerine Hz. Aişe sustu; hâl diliyle **"İşittim ve itaat ettim."** dedi. Çünkü Onun **"Kur'an Müslümanlığı"** içerisinde Sünnet'e düşmanlık yoktu. **Bilakis kadına dair fıkhî hükümleri Allah Rasulü'nden O öğrendi; insanlara o rivayet etti.**

Hz. Aişe, kendisi gibi, soran-sorgulayan kadın öğrenciler yetiştirdi. Sonra da onlara dair kıymet hükmünü verirken, **"Ensar'ın kadınları ne güzel**

kadınlardır. Hayaları dinde derin anlayış sahibi olmalarına mani olmadı."[10] buyurdu. Allah Rasulü her nevi ahlaksızlığın hüküm ferma olduğu **Cahiliyye'den insanlık tarihinin en müeddeb kadınlarını çıkardı. Her biri önce hayalarıyla temayüz etti. Lakin hayâları, Ahiretlerinin selameti, bir meseleyi sormalarını gerektiriyorsa onu sorup öğrenmelerine mani olmadı.**

Maneviyat ehramında Hz. Hatice ve Fatıma'dan sonra en büyük Aişe'ydi. O k adarki, Allah Rasulü'nün **"İşte Cebrail, seni selamlıyor."**[11] ifadesinde belirttiği gibi bizzat meleğin selamına nail oldu.

Bir Devlet Başkanı Evi:

Hane-i Saadet

Allah Rasulü hem herkes için misal hem de Allah'a bir visal hayat yaşadı. Muzaffer bir komutan Bedir'e, yenilen Uhud'a; Müslümanlığından dolayı yeri, yurdu kuşatılan bir baba Şi'bi Ebi Talib'teki haline, devlet başkanları da Onun Medine'deki hayatına baktı.

Hz. Aişe, zengin bir babanın üzerinde titrediği biricik kızı, devlet başkanının da eşiydi. Ömrünü daracık bir evde, **çoğu defa karnını doyuramadan tamamladı.** Zühd hayatından önce daraldı, sıkıldı, her kadın gibi o da dünyalıklar istedi. Sonra ayet nazil oldu;[12] Muhayyer bırakıldı. **Allah Rasulü'nü tercih ederek dünyalıklardan vazgeçti.** Zamanla da ihtiyarî fakirliğe alıştı. **Âhir ömründe hiçbir şeyden olmadığı kadar fakirlikten zevk aldı.** Kız kardeşinin oğlu Urve'ye Peygamber-i

> ***Kabîsa bin Züeyb de, Onun ilmî derinliğine şu ifadelerle tanıklık etmektedir: "Aişe insanların en âlimiydi. Sahabenin büyükleri de Ona sorardı."[4].***

Ekber'in ev halini anlatırken, **"İki ay geçer, evde ocak tütmezdi."** demişti. Urve, **"Teyze! Maîşetiniz neydi?"** diye sorunca, **"İki siyah şey; hurma ve su.**(Esasında siyah olan hurmadır. Lakin birini diğerine tağlib etmek cihetiyle "esvedân" yani iki siyah şey denmektedir.) **Yalnız, Allah Rasulü'nün ensardan olan komşularının koyunları vardı. Sütünden bize ikram eder, içirirlerdi."**[13] buyurdu.

Anneler yemez yedirir. Peygamber'in eşleri de Ümmet'in anneleriydi. Evleri bütün zamanlarda yaşayacak ve yoksulluğun acısını çekecek fakirlere teselli kaynağı olmalıydı. Kadınlar, ekmeğin yanında katık bulamayan çocuklar, **"Eğer Allah kulun kendine yakınlığına göre ona dünyalık verseydi, Peygamber'in eşleri saraylarda yaşar, mükellef sofralara otururlardı."** diyerek onlara bakıp istikametlerini korudu. Hz. Aişe, Allah Rasulü'nün hanesini o kadar muşahhas anlattı ki, israfa savrulanlar ya da kanaati unutanlar; **"Efendimiz günde iki öğün yemek yer, biri hurma olurdu."**[14] ya da **"Peygamber'in ailesi, Allah Rasulü ruhunu teslim edene kadar üç gün peş peşe buğday ekmeğinden karnını doyurmadı."**[15] rivayetlerini dinleyip kendilerine geldi.

Ev Hali

Hz. Aişe diğer annelerimiz gibi Allah Rasulü'ne hizmet etmekten büyük bir keyif almasına rağmen, **Efendimiz hususi işlerini kendi yapmaya meyilliydi. Elbisesindeki söküğü diker, ayakkabısını siler, koyununu sağardı.** Fakat bütünüyle de eşlerini Ona hizmet etme şerefinden mahrum bırakmazdı. Hz. Aişe; **Allah Rasulü'nün misvağını yıkar**[16], **itikafta da olsa saçlarını tarar**[17], **kokusu-**

Hadiste kol başı olan İbn Şihâb ez-Zührî'ye göre (v. 125h.),
"Eğer Aişe'nin ilmiyle bütün kadınların ilmi bir araya getirilse, Aişe'nin ilmi daha ağır basar."[6].

nu sürerdi. Efendimiz yolda, izde uyuduğunda başını Hz. Aişe'nin dizi üzerine koyardı.[18]

Allah Rasulü, bir eşin hanımını rahatlatmasına, ailede muhabbeti korumasına katkı sunacak pek çok şeyi Onunla yaptı. Bu bağlamda **Hz. Aişe'yle iki defa yarıştı. Birinde Hz. Aişe geçti; Kilo alınca ise Allah Rasulü... Ona hem moral, hem de mesaj verme noktasında kilo aldığını işaret ederek, "İşte bu, o sebepledir."**[19] buyurdu.

Kadın Eşinin Derdine Çare, Sırrına İse Mezardır

Eşler birbiriyle dertleşir; sonra da dertlerine çare, sırlarına mezar olurlar. Allah Rasulü de Hz. Aişe'yle dertleşir, zaman zaman da hususi bilgileri onunla paylaşırdı.

Efendimiz bir gün **Hz. Aişe'ye, Mekke'nin fethi için hazırlık yapmasını fakat bu durumu kimseye açmamasını emreder sonra da evden ayrılır.** Biraz sonra Hz. Ebu Bekir içeriye girer. **Hz. Aişe'nin yanında kalburlanan buğdayı görünce** kızına, **"Niçin bu yiyeceği hazırlıyorsun?"** diye sorar. **Hz. Aişe susar,** cevap vermez. Hz. Ebu Bekir, **"Allah Rasulü bir yere cihada gitmeyi mi murad etti?"** diye sualini yeniler. **Hz. Aişe yine susar.** Ebû Bekir, sırasıyla, **"Nereye gitmek istiyor; Bunu'l-Esfer, Necid Halkı, Kureyş mi?"** diye sorar, fakat **Hz. Aişe bunların hiç birine cevap vermez.** Daha sonra içeriye Allah Rasulü girer. Hz. Ebû Bekir aynı soruları ona da sorar. **"Belki de Kureyş üzerine gideceksiniz?"** deyince, Allah Rasulü, **"Evet."** buyurur.[20]

Hz. Aişe, kendisine emanet edilen sırrı, Allah Rasulü'nün en yakın sahabisi olan babasından da saklayarak, İslâm kadınlarına eşlerinin sırlarını evin dışına -dolaylı olarak da erkeklere, hanımlarının hallerini harice- taşımamayı telkin etmektedir.

İslâm Aile Hayatı'nın Sözcüsü: Hz. Aişe

Hz. Aişe Peygamber-i Ekber'in evinin resmi sözcüsüdür. Bu cihetle, **açıklamaları öncelikle bütün hanelerin muallimeleri olan İslâm kadınlarıyla alakalıdır.**

Erkeklerin, evde hanımlarının komutanları değil eşleri olduklarını, insanlar Onun ev hallerine dair anlattıklarından fark etti. O anlattıkça mü'minler evlerin kışla değil, muhabbet karargâhları olduğunu anlattı. Allah Rasulü'nün, **"En hayırlınız ailesine karşı en hayırlı olanınızdır. Ben aileme karşı hepinizden daha hayırlıyım."**[21] şeklindeki buyruğunun evde nasıl müşahhas planda tezahür ettiği de yine Hz. Aişe ile alakalıdır. Erkeğin kadın üzerinde olduğu gibi, kadının da erkek üzerinde hakları olduğunu, bunların **"muhabbet" merkezli nasıl eda edileceğini bu Ümmet daha çok Hz. Aişe'den dinleyip, öğrendi.**

Nihayet O da Bir İnsandı

İnsandı, daraldığı anlar da olurdu. Onlardan birinde **Hz. Ebû Bekir Hane-i Saadete girdi.** Allah Rasulü ile konuşurken sesinin yükseldiğini görünce üzüldü; **"Ey Falanın kızı! Allah Rasulü'ne karşı sesini yükseltiyorsun** (haberin var mı?)**"** diyerek **ona tokat atmak istedi.** Bütün bunlar olurken Allah Rasulü Ebû Bekir'e engel olmaya çalışıyordu. Ebû Bekir öfkeyle evden ayrıldıktan sonra, Allah Rasulü, Hz. Aişe'ye dönüp, **"Adamın elinden seni almamı nasıl buldun?"**[22] diyerek gönlünü aldı.

Göz Yaşı Tarlasında Namaz

Allah Rasulü neyi, nasıl yaptıysa, Hz. Aişe hayatı boyunca onlara sadık kaldı. **Hâne-i Saadette Allah Rasulü'nün kendisinden müsaade isteyip namaza durmasına,** gözünden boşalan yaşların yeri ıslattığına, bu halin Bilal-i Habeşi'nin gelip onu sa-

bah namazına çağırmasına kadar devam ettiğine şahit olan[23]. **Hz. Aişe, namazlarını bu Nebevî huşu ile eda etmeye ihtimam gösterirdi.**

Hz. Aişe, Efendimiz'in vefatından sonra evini mescide çevirdi. Hem gece, hem gündüz vakitlerinde uzun kıyamlarla Rabbinin huzurunda durdu. Namazlarının tanıklarından Kasım b. Abdurrahman şunları söylemektedir: **"Sabah evden çıktığımda önce halam Hz. Aişe'nin evine uğrar, ona selam verirdim.** Yine bir sabah uğradığımda Hz. Aişe kıyam halinde tesbih ediyor, **"Allah bize lütfuyla muamele etti de bizi kavurucu azaptan muhafaza buyurdu."**(Tûr, 52/27.) (mealindeki) ayeti okuyor, dua ediyor, ağlıyor ve ayet-i tekrar ediyordu. Ayakta durmaktan usanana kadar durdum onu bekledim. Sonra bir ihtiyacım için çarşıya gittim. Tekrar evine döndüm. **Halam aynı şekilde namaza devam ediyor ve ağlıyordu."**[24]

Hz. Aişe, namazda hiçbir anestezinin koparamayacağı kadar dış çevreden kopar; tam bir teslimiyetle eda ettiği namazlarda, seccadesi gözyaşı tarlası olurdu.

Orucun Gölgesinde

Hz. Aişe, Kurban ve Ramazan bayramları dışındaki bütün günlerde oruç tutardı.[25] Zorlanır, mecali kalmaz; fakat yine de nafile oruçlarını bozmazdı. Aşırı derecede sıcakların olduğu günlerde de orucunu terk etmezdi. **Bir Arefe günü kardeşi Abdurrahman yanına girdiğinde Onu oruçlu bir halde üzerine su serpilirken görür** ve **"Artık orucunu boz."** der. Hz. Aişe, **"Allah Rasulü'nden 'Arafe günü tutulan oruç, geçen bir yılın günahına kefaret olur.' hadisini duyduğum halde mi iftar edeyim?!"** dedi.[26] O halde oruca devam etti.

Mümin; orucu bir tohum gibi yüreğine atıp zevkine varınca, Hz. Aişe gibi onunla birlikte, hep onun gölgesinde yaşamak ister.

Hz. Aişe, hasırın izleri yüzünde görülen Peygamber-i Ekber'le aynı evde yıllarca yaşamış; *Onun, bulunca tasadduk eden, bulamayınca da fukaraya,* **"Git al! Benim üzerime yazdır."** deyişine şahit olmuştu. Bu yüzden o da ne bulursa tasadduk ederdi. Bundan dolayı en yakınları tarafından da tenkit edilirdi. **Hz. Muaviye kendine 100 bin dirhem gönderince tamamını fakirlere taksim etmiş, yanında tek bir dirhem bırakmamıştı.** Bunun üzerine Berîre, **"Oruçlusun! Bir dirheme bize et alsaydın ya!"** deyince, **"Eğer hatırlasaydım yapardım."** demişti.[27]

İslâm'ın Kızının Deniz Feneri: Hz. Aişe

Hz. Aişe; ***kolyesini, künyesini satıp yetim çocuklara, muhacirlere dağıtan İslâm'ın kızına*** modern zamanın tehlikeli sularında bir deniz feneri gibi yol gösterdiğinden, ışığını söndürmek isteyenler yoğun bir gayret içerisinde oldu. Onlar biliyorlardı ki; **Hz. Aişe sönerse, Peygamber evinin âlemi nurlandıran ziyası da sönmüş olacaktı. Bu yüzden Hz. Aişe, Aişe'dir fakat O yalnız başına bir Aişe değildir. Aişe, İslâm'ın kızına mahremiyetin ne olduğunu, evin hangi esaslar üzerine kurulup korunacağını anlatan bir ilim, irfan ve marifet kürsüsüdür.**

Dipnotlar

1. İbn Hacer, el-İsâbe, IV, 588). **2.** İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, VII, 107. **3.** Tirmizî, H. No: 38 **4.** Zehebî, Siyer-u A'lâmi'n-Nübelâ, IV, 282. **5.** İbn Ebî Şeybe, Musannef, VIII, 517 **6.** Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, H. No: 299; Hakîm, Müstedrek, H. No: 6734. **7.** Heyet, Aişe Ümmü'l-Müminîn, ed-Düreru's-Seniyye, Zahrân, 2013, 181-2. **8.** İnşikâk: 7-8. **9.**Müslim, Cennet 19; Ebû Davud, H. No: 393. **10.** Müslim, Hayz 13; İbn Mace, Taharet, H. No: 634. **11.** Müslim h.no: 6457 **12.** Ahzâb, 33/28-9. **13.** Buhari, H. No: 2575; Müslim, H. No: 2972. **14.** Buharî, H. No: 6455; Müslim, H. No: 2971 **15.** Buharî, H. No. 6454; Müslim, H. No: 2970. **16.** Ebû Davûd, H. No: 52. **17.** Buharî, H. No: 5925. **18.** Buharî, H. No: 334. **19.** Ebû Davud, Sünen, H. No: 2580; Ahmed, Müsned, H. No: 25075 **20.** Beyhakî, Delâilu'n-Nübüvve, V, 9. **21.** Tirmizî, Menâkıb, 85. **22.** Ebû Davûd, H. No: 4999. **23.** İbn Hibban, H. No: 620 **24.** Receb, Fethu'l-Barî, IV, 247. **25.** İbn Sa'd, et-Tabakâtu'l-Kübrâ, VIII, 68. **26.** Ahmed, Müsned, H. No: VI, 128. **27.** İbn Sa'd, et-Tabakâtu'l-Kübrâ, VIII, 67.

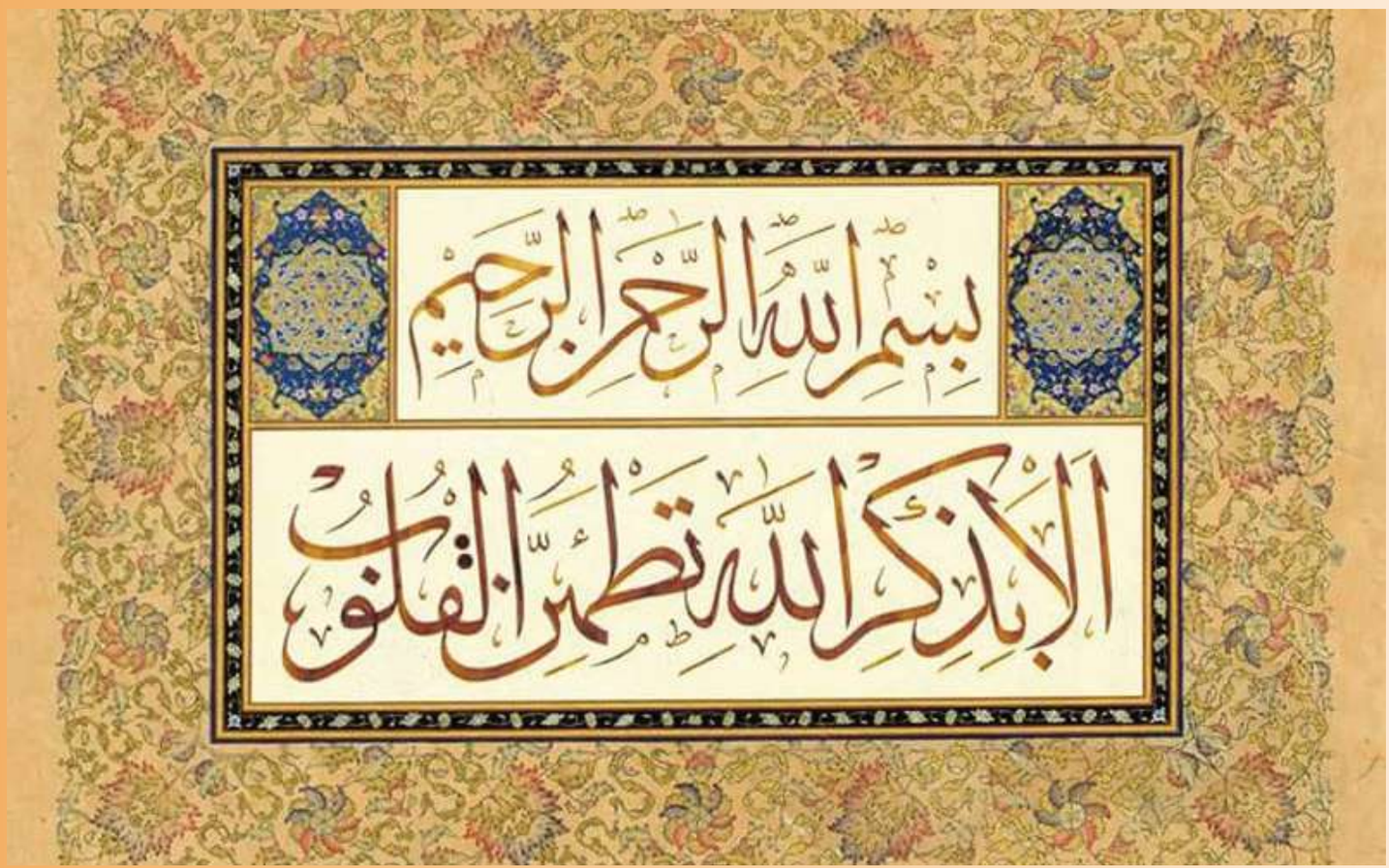

Prof. Dr. Ali AKPINAR

Peygamberler Gibi Secdeli Olmak

> ***"Adn Cennetine talip cennet adayları olarak buyurun secdeye ve secdeli hayata öyleyse!***
>
> ***Allahım! Bizleri ayetlerinden etkilenenlerden eyle. Ayetlerine duyarsız kalanlardan eyleme."***

İşte bunlar Allah'ın kendilerine nimetler sunduğu peygamberler; Âdem'in soyundan, Nuh ile beraber taşıdıklarımızdan; İbrahim ve İsmail'in neslinden ve doğru yola erdirdiğimizden, seçip beğendiklerimizdendir. Rahman'ın ayetleri onlara okunduğu zaman onlar, Hz. Zekeriyya Peygamberin yakarış cümleleriyle başlayan Meryem Suresi'nde sırasıyla Zekeriyya, Yahya, İsa ve annesi Meryem, İbrahim, İshak, Yakub, Musa, İsmail ve İdris peygamberlerden bahsediliyor. Onlar en temel özellikleriyle anılıyor ve Kur'an'ın muhataplarından da onları anması isteniyor. O seçkinleri anmak, onları anlamak ve onların güzelliklerini hayata taşımak demektir.

Surenin ilk elli yedi ayetinde bu peygamberlerden bahsedildikten sonra bunların hepsinin Hz. Âdem, Hz. Nuh, Hz. İbrahim ve Hz. Yakub peygamberin zürriyetinden kendilerine nimet bahşedilmiş seçkin kimseler olduğu vurgulanmaktadır. Son olarak da bu doğru yolun adamı seçkin kimselerin en temel özelliklerinden birinin de kendilerine

Rahman'ın ayetleri okunduğunda ağlayarak secdelere kapanmaları olduğuna dikkat çekilmektedir. Rahman'ın ayetleri onlara okunduğu zaman ağlayarak secdeye kapanırlardı.

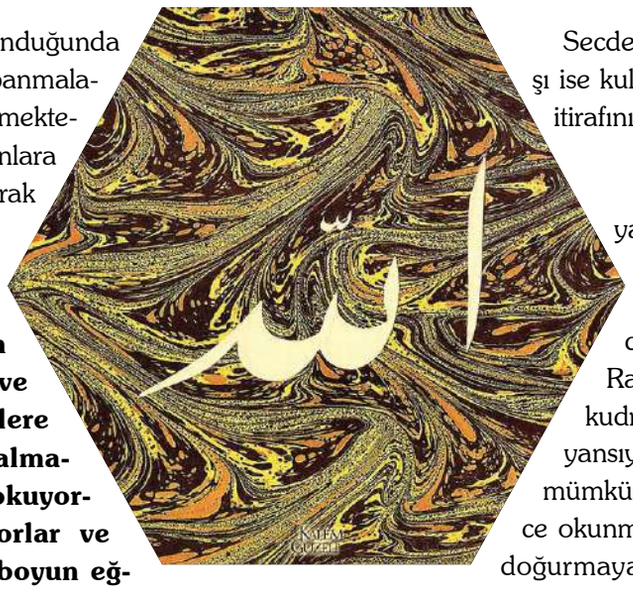

Demek ki onların hayatında, Rahman'ın ayetleri okunmakta ve onlar okunan ayetlere tepkisiz ve duyarsız kalmamaktadırlar. Ayetleri okuyorlar, dinliyorlar, anlıyorlar ve ayetlerde istenenlere boyun eğdiklerini secdelere kapanarak gösteriyorlar. Onları gözyaşlarına boğan bu ağlatan ayetler, cennetlikler ve cehennemlikleri anlatan ayetler olabilir, Yüce Allah'ın diğer eşsiz ayetleri ve nimetleri olabilir. Geçmiş peygamberlerin tevhid mücadelesini ve bu uğurda çektiklerini, onlara karşı gelen kavimlerin helaklerini anlatan ayetler olabilir.

Demek ki, **Allah'ın ayetleri karşısında duyarsız kalmayıp, gözyaşları içerisinde secdelere kapanma seçkin kimseler peygamberlerin yoludur. Onların yolunda gidenler de aynı yolu izlemelidirler.**

Bu konuda Peygamberimiz şunları söylemiştir: **"Kur'an, hüzün ile indi; bu yüzden onu, hüzün ile okuyunuz"** (İbn Mâce, İkâme, 176) **"Kur'an okuyunuz ve okurken ağlayınız. Eğer ağlayamıyorsanız, ağlamaya çalışınız, ağlar gibi yapınız"** (İbn Mace, Zühd 19)

O seçkinler kervanı teslimiyet ve secdelerini, gözyaşlarıyla taçlandırıp samimiyetlerini ortaya koyuyorlar. Ayetten de anlaşılacağı üzere onlar, arada sırada, birkaç kere değil sürekli secdeli kimselerdir.

Secde teslimiyetin, secdede gözyaşı ise kullukta samimiyetin ve acziyet itirafının göstergesidir.

Okunan ayetler, onları gözyaşları içerisinde secdelere sevk ediyor. Bu da ayetlerin anlaşılarak okunması yahut dinlenmesi, ayetlerin sahibi Rahman olan Allah'ın erişilmez kudretini, her şeye ve herkese yansıyan engin rahmetini bilmekle mümkündür. Zira ayetlerin bilinçsizce okunması, kişide böyle bir sonucu doğurmayacaktır.

Secdeli Hayırlı Nesil Olmak Varken, Secdesiz Hayırsız Kuşak Oldular!

Secde ayetinden hemen sonra gelen ayette, seçkinlerin ardından gelen ama onların yolunu sürdüremeyen insanlardan bahsedilmektedir. Onlar halef değil, **"half"** olan kimselerdir. Zira seçkinlere halef olmak için, onların yolunda olmak gerektir. Çünkü Arapça'da hayırlı evlat için halef kelimesi, hayırsız evlat için ise half kelimesi kullanılır. (Râzî, Tefsîr) Ne var ki onlar, onlara layık olamadılar, onlardan koptular, doğru yoldan şaştılar.

Şöyle ki **o seçkinlerin secdeli kimseler olmasına karşın onlardan sonra gelenler, dinin temeli olannamazı zayi ettiler ve şehvetlere uydular.** Zaten peygamberlerin yolunu bırakanların, şehvetlerinin kurbanı olacakları kesindi. Çünkü hak ile meşgul olmayanı batıl işgal edecekti. Nitekim öyle de oldu. Onlar şehvetlerin güdümüne girmeyi, Yüce Allah'ın emrine uymaya tercih ettiler. Bunun da hayata ilk yansıması namazın zayii şeklinde oldu.

Allah'ın ayetleri karşısında duyarsız kalmayıp, gözyaşları içerisinde secdelere kapanma seçkin kimseler peygamberlerin yoludur. Onların yolunda gidenler de aynı yolu izlemelidirler.

Oysa **Yüce Allah'ın emrine amade olmanın göstergesi namazın ikamesi idi. Müminler namazı ikame etmekle ve namaz ruhunu muhafaza etmekle emrolunmuşlardı.**

"Namazları ve özellikle orta namazını muhafaza edin; gönülden boyun eğerek Allah için namaza durun." (Bakara, 2/238)

"Onlar namazlarının muhafızıdırlar."(Müminûn, 23/9; Meâric, 70/34)

"Namazın ikamesi, onun vakitlerinde, ruhen ve şeklen gereği gibi kılınması demekti. Namazın muhafazası ise, hem namaz kılarken erkanına riayet etmek, hem namazı sürekli kılmak, hem de namaz sonrası namaz ruhunu korumaktı. Muhafaza edilen namaz, sahibini namaz dışındaki anlarında da istikamette tutacak, onu yönetecekti: Namaz kıl; muhakkak ki namaz hayâsızlıktan ve fenalıktan alıkor; Allah'ı anmak en büyük şeydir!" (Ankebût, 29/45)

Namazın zayii ise, onu terk etme, onun vakitlerine riayet etmeme, onu gereği gibi kılmama, onu sürekli kılmama ve namaz ruhunu devam ettirmemedir.

Evet, t**üm müminler gibi onlar da namazı ikame ve namazı muhafaza ile emrolunmuşlardı, ancak onlar namazı terk ederek, onu sürekli ve gereği gibi kılmayı bırakarak namazı zayi ettiler. Sonuçta onlar, bu sapkınlıklarının cezasını çekeceklerdir. Hem de cehennemin Gayya kuyusuna atılarak.** (Ayet 59) Onların namazsız niyazsız geçen dünya hayatları da Cehennem'dan farksızdı. Huzurdan yoksun bir hayatın adamı idiler onlar. Onların ahiretleri de Cehennem olacak.

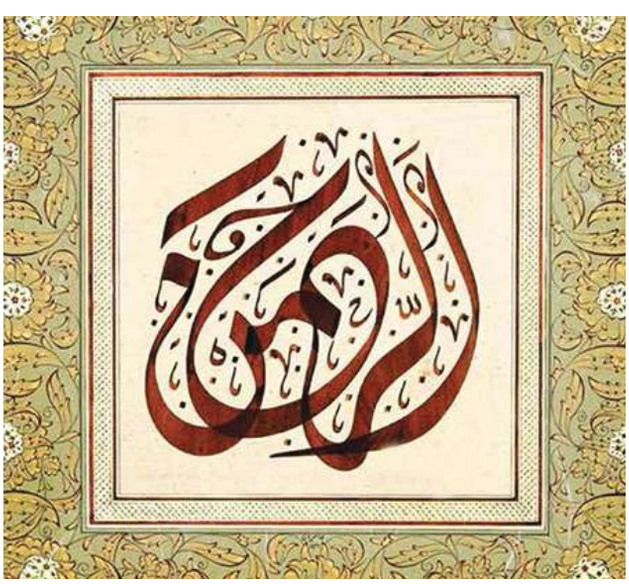

Bir tarafta Cehennem'in Gayya kuyusu, diğer tarafta iman edip salih amel işleyenler için hazırlanmış Adn Cennetleri. (Ayet 60-63) Bir tarafta Gayya öyle bir vadidir ki, Cehennemin diğer vadileri ondan Allah'a sığınır diye dehşeti anlatılan Cehennem Vadisi; öteki tarafta akla hayale gelmedik nimetlerle donatılmış ve girenlerin ebedi olarak içerisinde yaşayacakları Adn Cennetleri.

O halde Rahman'ın müttakî kulları için hazırlanmış Adn Cennetlerine konmak için, Rahman'ın ayetleriyle dolmalı, o ayetlerle kullukta karar kılmalı, O'na layık kulluk yapamamanın eziklik ve endişesi içerisinde gözyaşlarıyla secdelere kapanmalıdır.

Tıpkı ayetlerde hatırlatıldığı gibi dua ve kullukta hiç isyankar olmayan Zekeriyya'ca secde, şefkat ve takva abidesi Yahya'ca secde, daha beşikte iken Rahman'a kul olduğunu haykıran İsa'ca secde,tevhid anıtı dosdoğru sadık kul İbrahim'ce secde, ihlaslı nebi Musa'ca secde, doğru sözlü İshak'ca secde, merhamet ve sabır timsali Yakub'ca secde, sözünün eri Rabbe kurban İsmail'ce secde, yüce makamlar sahibi sadık kul İdris'ce secde. Onları doğru bir şekilde tanımalı, onları saygı ile anıp gündemde tutmalı ve onlar gibi olmaya gayret sarf etmeli. Çünkü Adn Cennetine nail olabilmek, cennetliklerin yolunda olmakla mümkündür.

Adn Cennetine talip cennet adayları olarak buyurun secdeye ve secdeli hayata öyleyse!

Allahım! Bizleri ayetlerinden etkilenenlerden eyle. Ayetlerine duyarsız kalanlardan eyleme.

Kalplerimizi yumuşat. Senin haşyetinle dökülen gözyaşlarımızla bizleri arındır.

Ürpermeyen kalpten, yaşarmayan gözden Sana sığınırız ya Rab!

İSTİKAMET ÜZERE OLANLAR

اِنَّ الَّذِيـنَ قَالُـوا رَبُّنَـا اللّٰهُ ثُـمَّ اسْـتَقَامُوا تَتَنَـزَّلُ عَلَيْهِـمُ
الْمَلَٰٓئِكَـةُ اَلَّا تَخَافُـوا وَلَا تَحْزَنُـوا وَاَبْشِـرُوا بِالْجَنَّـةِ الَّتِـى كُنْتُـمْ
تُوعَـدُونَ ﴿٣٠﴾

“Şüphesiz “Rabbimiz Allah’tır” deyip de, sonra istikamet üzere dosdoğru olanlar var ya, onların üzerine akın akın melekler iner ve derler ki: “korkmayın, üzülmeyin, size (dünyada iken) **vadedilmekte olan cennetle sevinin.** (Fussilet 41/30)

Necmi ATİK

Hidâyet Kaynağı Mübârek Camilerimiz

> ***"Kim sabah ve akşam mescide giderse, Allah onun için her sabah ve akşam karşılığında Cennet'te bir konak hazırlar"[13]***

Rabbimizin **"Şüphesiz insanlar için kurulan ilk mabed, Mekke'deki çok mübarek ve bütün âlemlere hidayet kaynağı olan Beyt** (Kabe) **dir."**[1] buyruğu ile dünya üzerinde **Hz. Adem (a.s.) tarafından inşa edilen [2] ve ilk mabed olan Kâbe'nin iki önemli özelliğine vurgu yapılmaktadır:**

1. **Mübârek** (kutsal, hayırlı)
2. **Hidâyet Kaynağı.** Mübârek ve hidâyet kaynağı olmak Kâbe'nin vazifelerini ve özelliklerini yüklenen ve birer beytullah olan dünya üzerindeki bütün camilerin de hakkıdır. Zıt anlamlısı dalâlet olan hidâyet, iman ve amel çizgisinin manevî pusulasıdır.

"Kim Allah'a iman ederse, Allah onun kalbine hidayet verir."[3]

Allah'ın herşeyi öğrettiği[4] Adem'in (a.s.), yerleşeceği yeryüzünde evinden önce Allah'a ibâdet edeceği beytullahı inşâ ettiğine şahit oluyoruz. **Rasûlullah'ın da (s.a.v.)**

Medine'ye hicretinde ilk yaptığı, önce Mescid-i Kuba'yı ve akabinde Mescid-i Nebevi'yi inşâ etmek olmuştu. Bütün insanlara örnek olarak gönderilmiş peygamberlerin bu davranışları; **"Ben insanları ve cinleri ancak bana kulluk etsinler diye yarattım"**[5] âyet-i kerimesindeki ahlakla ahlaklanmalarının neticesiydi. İlâhi sistemin hâkim olduğu mübârek ve hidayet kaynağı bir yapı oluşturmak ancak beytullah merkezli bir dünya kurmakla mümkündü. Hayatın merkezinde tâgutların, maddi ve mânevî putların değil de Allah'ın olması, beraberinde bütün taşların yerine oturmasını getirmekteydi. **Rasûlullah'ın (s.a.v.) inşâ ettiği Mescid-i Nebevi müştemilâtında, elçilerin kabul edildiği bir bölge, avlu duvarlarına bitişik ama kapıları içeri açılan, Hz. Peygamber (s.a.v.) ve eşlerine ait evler, Suffe adı verilen bir yatılı okul ve buna bağlı olarak misafirlerin kalabileceği misafirhane, en geride (dışta) de misafir develeri ve zekat mallarının konabileceği bir mekan yer alıyordu**.[6] Dînî ve dünyevî işlerin birlikte yürütüldüğü, ibâdetlerin birlikte edâ edildiği, elçilerin kabul edildiği, mâli durumların görüşüldüğü bir merkez, mübârek ve hidâyet kaynağı idi **Mescid-i Nebevî ve burada yetişen ashâb-ı kirâm saadet asrının mimarları ve dünyanın hidayet rehberleri olmuştu.**

İnşâ edilen binalar içlerindekine göre değerlidirler ve korudukları şeyler onları anlamlı kılar ve kıymetlendirir. Mekanların kıymeti içerlerinde olanlardır. Saray, sultanla bir anlam kazanır, kale de asker ve komutanla. Mekandan münezzeh olan Allah'ın, camileri beytullah yani **"Allah'ın evi"** diye isimlendirmesi mecâzîdir, yani korudukları anlam ve değerler yüzündendir. Zira **Allah'a imanın mekânı olduğu için müminin kalbi de beytullahtır. Camilere de dini ve imanı koruyan kaleler olduklarından beytullah denilmiştir. Müminin kalbi, caminin îmârı ile kuvvetlenir ve içi ve dışı ziynetlenir.**

"Ey Âdemoğulları! Her mescide gidişinizde güzel giysilerinizi giyin"[7]

Kâbe'den günümüze, Allah'a ve âhiret gününe iman eden, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başka hiç kimseden korkmayan müminler[8] tarafından inşâ ve îmâr edilmeye devam edilen mescid ve camilerimiz, yaptıranlarının, mimarlarının ve ustalarının ulvî düşünceleriyle birer şâhasere dönüşmüşlerdir. İslâmî bir hayata sahip olan **Osmanlılar; zengini, fakiri, çırağı, ustası, mimarı, mühendisi ile hayatlarının merkezlerinde yer alan ve özümsedikleri caminin,** her türlü ihtiyaçları karşılaması için hangi özelliklere sahip olması gerektiğini de çok iyi biliyorlardı. Efendimiz (s.a.v.)'in **"Kim: Allah'ın rızasını talep ederek bir mescid inşa ederse, Allah ona cennette bir ev inşa eder."**[9] müjdesine nâil olabilmek için, güç ve kudretlerinin yettiği nisbette, dâhi mimarların eserlerini, yaşadığı dönemlerinin en kaliteli malzemelerini, mesleğinde zirveye çıkmış, mahâretlerini estetik ve zarâfetin en üst sınırlarına taşımış ustası, kalfası ve çırağıyla dantel gibi işleyerek, geçmişten günümüze gözlerimizi ve gönüllerimizi aydınlatan, mübârek ve hidâyet kaynağı hediyeler olarak takdim etmişlerdir.

Rabbimizin ***"Şüphesiz insanlar için kurulan ilk mabed, Mekke'deki çok mübarek ve bütün âlemlere hidayet kaynağı olan Beyt*** *(Kabe)* ***dir."***[1]

"Kıyâmet günü çok şiddetli bir gün, zorlu bir gün. Yedi kişi Arş'ın gölgesi altında kalacak, bunlardan biri yürekleri mescide asılı olanlar..."[12] *hadis-i şerifinde Efendimiz'in (s.a.v.) buyurduğu gibi mescidleri günde beş vakit cemâatle namaz kılarak ihyâ etmek.*

Ecdâdımızdan mübârek birer mîras olarak devraldığımız ve yeni inşâ ettiğimiz, inşâ etmekte olduğumuz camilerimizin mübârek ve hidâyet kaynağı vasıflarını teslim etmek adına, hayatımızın her alanında bizim için örnek alınıp yaşanılacak bir rehber olan Efendimiz'in[10] (s.a.v.) anlayışıyla madden ve mânen îmar ederek, camilerimizin haklarına riâyet etmeliyiz.

Osmanlı başkentine bakan bir yabancının (Le Corbusier); **"İstanbul'da veciz bir doku görülür: Bütün fânilerin evleri ahşap ve Allah'ın evleri ise taştandır"** sözünü hatırlatırken; ecdâdımızın yaptığı gibi, dünya durdukça durmasını istedikleri camileri inşâ edebilmek için, camilerin maddî dokusunda kalıcı malzemenin kullanılmasına dikkat edilmesi gerekmekteğine dikkat çekmek isterim.

Camilerimizin inşâsı öncesi ve sonrası belli aşamalar vardır.[11] Camilerimizi madden îmar edip haklarını teslim edebilmek için şunlara dikkat etmek gerekir:

1. Öncelikle cami inşaatını yaptıracak özel veya tüzel idârenin heyetinde, **cami mîmârisinde tecrübeli mimar, inşaat mühendisi, avukat, hattat, mâli müşavir mutlaka bulunmalıdır.**

2. **Cami mîmâri projesi, mübârek ve hidâyet kaynağı hedefli,** hayatın merkezinde ve günümüz ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, sosyal kompleksleriyle yaşam alanı olarak tasarlanmalıdır.

3. **Câmi mîmâri projesi, milletimizin sanat ve kültür mirasına vizyon katmalı,** milletimizin ortak değerlerine hitap eden özellikleri kesinlikle değiştirilmemeli, anlamsız ve hedefsiz kurgularla ucûbe hâline getirilmemeli, **İslam karşıtı kültürleri ve batıl dinleri temsil eden motif, tasarım ve şekillerden uzak tutulmalıdır.**

4. Cami mîmâri projesinin çizimi, öncelikle îmanlı, cami cemaatine müdâvim, daha önce câmi projesi çizmiş ve uygulamasını takip etmiş tecrübeli mimarlara teslim edilmelidir.

5. Mîmâri proje, statik proje ile işbirliği içinde yapılmalıdır.

6. Mimâri, statik, elektrik, aydınlatma, mekanik v.s. bütün projeler, proje müellifleri arasında mutabık olunduğunda 3D için çizimine geçilmelidir.

7. Projeler tamamlandıktan sonra inşâ edilecek caminin üç boyutlu görüntüsü (3D) üzerinden bütün detaylar tekrar tekrar gözden geçirilmeli ve uygulamaya geçilmelidir.

8. Projelerin uygulamaları, proje müellifleri tarafından cami inşaatı bitene kadar takip edilmelidir.

9. Cami inşaatının bölümler halinde ihale edilmesine dikkat edilmelidir. Küçük veya büyük cami projesi olsun anahtar teslimi cami ihalesi kesinlikle yapılmamalı, her iş konusunda uzman firmalara verilmelidir.

10. İhâle öncesi, ihaleye konu olan inşaat pozlarının yaklaşık maliyeti en ince detayına kadar idâre teknik heyeti tarafından yapılmalıdır. Pozlar oluşturulurken, Vakıflar, Bayındırlık ve serbest piyasa araştırmaları yapılmalı, kaliteli ve hesaplı düsturuyla günün şartlarını yansıtan poz tarifleri ve maliyetleri olmasına dikkat edilmelidir.

11. İhâle edilecek kısmın, Teklif Alma Şartnamesi, Genel Teknik Şartnamesi ve Birim Fiyat Listesi, Özel İdari Şartname, İş sağlığı, İşçi Güvenliği ve Çevre Planı teknik heyet tarafından hazırlanmalıdır.

12. İhalelere, gerekli şartlara uygun herkes katılabilmesi için basın ve sosyal medya yoluyla gerekli duyurular yapılmalı, mail veya mesaj gönderilerek firmalara haber verilmelidir.

13. İhâle, halka açık, video kaydı altında, kapalı zarf, açık indirim usulü ile en az iki oturumda gerçekleştirilmeli, konusunda uzman ve tecrübeli, referansları ve mâli durumu güçlü firmalarla, banka teminat mektubu alınarak çalışılmalıdır.

14. Ayrı ayrı ihâle edilebilecek kısımlar sırasıyla şöyle olabilir: 1.Kargas 2. Elektrik İşleri 3. Mekanik İşleri 4. Minare 5. Duvarlar ve Sıva 6. Kurşun (Kubbe İzolasyonu) 7. Mermer İşleri 8. Doğrama İşleri 9. Asma Tavan 10. Tezyinat 11. Ses Sistemleri 12. Aydınlatma - Avize İşleri 13. Asansör 14. Halı 15. Çevre Düzenlemesi

15. İdâre, ihaleyi alan firmanın şartnameye uygun imâlatlar yapmasını titizlikle kontrol ve takip etmelidir.

Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurur: **"Din *nasihattir*"** Ashâb-ı kirâm: **"Kimim için *nasihattir?*"** dediler. Rasûlullah (s.a.v.): **"Allah için, Kitab'ı için, Rasûlü için, Müslümanların imamları ve onların geneli için"** buyurdu.[15]

Eğer mescidlerin mânevî îmarı olmazsa, sadece bir geometri olarak kalır. **Ecdadımız Osmanlı fethettiği beldeleri, her biri birer sanat harikası olan mescidlerle donatırken o ibadetgâhların asıl tezyinini ve güzelliğini de mânevî îmarla, yani dolu dolu bir cemaat ile temin ediyordu.** Manevi mimarlık, maddi mimarlıktan daha zordur. Çünkü maddi mimarlığın işleyeceği, kullanacağı malzeme, taş, demir, ahşap ve çimento gibi maddi yapı malzemesidir. **Mânevî mimarlığın konusu ise insandır.** Tevbe Sûresi, 18. âyet-i kerimede Allahımız mânevî mimarları, **Allah'a ve âhiret gününe îman eden, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başkasından korkmayan kimseler olarak vasfeder.** Camilerimizi mânen îmar edip haklarını teslim etmek için yapılması gereken şeyler şöyle sıralanabilir:

1. **"Kıyâmet günü çok şiddetli bir gün, zorlu bir gün. Yedi kişi Arş'ın gölgesi altında kalacak, bunlardan biri yürekleri mescide asılı olanlar..."**[12] hadis-i şerifinde Efendimiz'in (s.a.v.) buyurduğu gibi mescidleri günde beş vakit cemâatle namaz kılarak ihyâ etmek.

"Kim sabah ve akşam mescide giderse, Allah onun için her sabah ve akşam karşılığında Cennet'te bir konak hazırlar"[13]

2. Camilerimizde ezan ve Kur'ân okumak, vaaz ve nasihat etmek

"O nûra, Allah'ın yükseltilmesine ve içlerinde kutlu isminin zikredilmesine izin verdiği evlerde (mescidlerde) **kavuşulur. Oralarda,**

"Siz insanlar için çıkarılmış en hayırlı bir ümmet olmak üzere vücuda geldiniz. İyiliği emreder, kötülükten nehyedersiniz ve Allah'a inanır iman edersiniz..."[16]

sabah akşam O'nun şanını yücelterek tenzih eden öyle yiğitler vardır ki, ne ticaretler, ne alım ve satımlar onları Allah'ı zikretmekten, namazı hakkıyla ifa etmekten, zekâtı vermekten alıkoymaz. Onlar kalplerin ve gözlerin dehşetten halden hale döneceği, alt üst olacağı bir günden endişe ederler."[14]

Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurur: **"Din nasihattir"** Ashâb-ı kirâm: **"Kimim için nasihattir?"** dediler. Rasûlullah (s.a.v.): **"Allah için, Kitab'ı için, Rasûlü için, Müslümanların imamları ve onların geneli için"** buyurdu.[15]

3. Arapça, Dil ve Belağat ilimleri (sarf, nahiv, vad', mantık, adabü'l-bahs, bedi, beyan, meani), Farsça, Osmanlıca, meal, tefsir, hadis, fıkıh ve ilmihal dersleri yapılarak bu hizmetleri îfâ edecek peygamber vârisleri, dünya ve ahiretin ışığı ve şeytana bin âbitten yaman olan âlimleri yetiştirmek.

Camilerini madden ve mânen îmâr ederek kendilerini yetiştirip hidâyet rehberleri olacak Ümmet-i Muhammed'in her bir ferdine, günümüzde bütün insanlığın her zamandan daha çok ihtiyacı var. **Şanlı tarihimizde olduğu gibi, ilim ve gönül erlerinin, hidayet rehberlerinin yetişmesi ve insanlığın hizmetine sunulması, tekrar İslam medeniyetinin dört yön altı cihete hâkim olması için, hangi konum ve şartlarda olursak olalım hepimiz gücümüz yettiğince gayret sarfetmeli, imkanlarımızı seferber etmeliyiz.** Mevlamız şöyle buyurur:

"Siz insanlar için çıkarılmış en hayırlı bir ümmet olmak üzere vücuda geldiniz. İyiliği emreder, kötülükten nehyedersiniz ve Allah'a inanır iman edersiniz..."[16]

Dipnotlar

1. Âl-i İmran Sûresi, 3/96.
2. Ezrâkî, Ahbâru Mekke, I, 36.
3. Tegâbün Sûresi, 64/11.
4. Bakara Sûresi, 2/31.
5. Zâriyât Sûresi, 51/56.
6. Muhammed Hamidullah, İslam Müesseselerine Giriş, Çev. İhsan Süreyya Sırma, 56-57.
7. Arâf Sûresi, 7/31.
8. Tevbe Sûresi, 9/18.
9. Buhâri, Salât 65; Müslim, Mesâcid 25, (533); Tirmizî, Salât 237, (318).
10. Ahzab Sûresi, 33/21.
11. Camilerimizin proje ve uygulaması ile alakalı paylaştığımız bu bilgileri, altı yıldır dernek başkanlığını yaptığımız, birçok özellikleriyle Türkiye'de ilkleri gerçekleştirme imkanı bulduğumuz, yığma taştan bina edilen, 25 bin kişilik Akdeniz Üniversitesi Camii inşası sırasındaki tecrübelerimizden istifade ederek yazdık.
12. Buhâri, Ezan 36; Müslim, Zekât 91.
13. Buhârî, Ezan 37; Müslim, Mesâcid 24,25.
14. Nûr Sûresi, 24/36-37.
15. Müslim, İman 55,95; Ebu Davud, 4944; Tirmizi 1990.
16. Âl-i İmran Sûresi, 3/110.

KAZA NAMAZLARI

عَـنْ اَنَـسِ بْـنِ مَالِـكٍ، قَـالَ: قَـالَ نَبِـيُّ اللهِ صَلَّـى اللهُ عَلَيْـهِ وَسَـلَّمَ: مَـنْ نَسِـيَ صَـلَاةً، أَوْ نَـامَ عَنْهَـا، فَكَفَّارَتُهَـا أَنْ يُصَلِّيَهَـا إِذَا ذَكَرَهَـا

Enes b. Malik (radiyallahu anh)'den rivayete göre, Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdular ki: **"Kim bir namazı unutursa veya uykuda kalır**(da kılmaz ise) **onun kefareti hatırladığı an kılmaktır.** *(Müslim 315/684)*

Kibâr-ı Kelâm

(Ehlullahın Dilinden...)

Ubeyd FAKİRULLAH

Muttaki Kulların Alametleri

عَنْ عُثْمَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: خَمْسٌ هُنَّ عَلَامَةُ الْمُتَّقِينَ. اَوَّلُهَا اَنْ لَايُجَالِسَ اِلَّا مَنْ يُصْلِحُ الدِّينَ مَعَهُ وَيَغْلِبُ الْفَرْجَ وَاللِّسَانَ، وَاِذَا اَصَابَهُ شَيْئٌ عَظِيمٌ مِنَ الدُّنْيَا يَرَاهُ وَبَالًا، وَاِذَا اَصَابَهُ شَيْئٌ قَلِيلٌ مِنَ الدِّينِ اِغْتَنَمَ ذٰلِكَ، وَلَايَمْلَأُ بَطْنَهُ مِنَ الْحَلَالِ خَوْفًا مِنْ اَنْ يُخَالِطَهُ حَرَامٌ، وَيَرَى النَّاسَ كُلَّهُمْ قَدْ نَجْوَا وَيَرَى نَفْسَهُ قَدْ هَلَكَتْ

Hz. Osman (radiyallahu anh) buyurmuştur ki; **"Beş şey vardır ki onlar Muttaki kulların alametleridir. Onların ilki, Kendileriyle beraber olduğunda dinini ıslah etmeye** (faydası) **olmayan, diline ve şehvetine yenik düşenlerle oturmaması; dünyalık şeylerden eline büyük bir şey geçince onu kendisine vebal olarak görmesi; ahiretlik şeylerden az bir şey eline geçince onu bir ganimet bilmesi; haram karışmış olması ihtimaline karşılık, karnını helal yiyeceklerden** (çok aşırı) **doldurmaması;** (kendisinden başka) **bütün insanları kurtulmuş, kendisini ise helak olanlardan görmeli."**

Salihlerden Olmayı Engelleyen Şeyler

وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ: لَوْلَا خَمْسُ خِصَالٍ لَصَارَ النَّاسُ كُلُّهُمْ صَالِحِينَ. اَوَّلُهَا الْقَنَاعَةُ بِالْجَهْلِ، وَالْحِرْصُ عَلَى الدُّنْيَا، وَالشُّحُّ بِالفَضْلِ، وَالرِّيَاءُ فِى الْعَمَلِ، وَالْاِعْجَابُ بِالرَّأْيِ

Hz. Ali (radiyallahu anh) buyurmuştur ki; **"Beş şey olmasaydı insanların hepsi Salihlerden olurdu. Onların ilki, cehalete kanaat edip cahil kalmayı kabullenmek; dünyaya karşı hırslı olmak; faziletli şeylerde cimrilik etmek; amelde gösteriş ve riya yapmak; kendi görüşünü beğenmek."**

Zengin Olmak İçin Gerekli Olanlar

وَعَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ رَحِمَهُ اللهُ: لَايَجْتَمِعُ فِى هٰذَ الزَّمَانِ لِاَحَدٍ مَالٌ اِلَّا وَعِنْدَهُ خَمْسُ خِصَالٍ: طُولُ الْاَمَلِ، وَحِرْصٌ غَالِبٌ، وَشُحٌّ شَدِيدٌ، وَقِلَّةُ الْوَرَعِ، وَنِسْيَانُ الْآخِرَةِ.

Süfyan es-Sevrî (rahimehullah) buyurmuştur ki: **"Bu zamanda (şu) beş özelliği taşımayan kişi için mal birikmez. Uzun emel, aşırı hırs, şiddetli cimrilik, Allah'tan az korkmak, ahireti unutmak."**

Zühdün Beş Şartı

وَعَنْ بَعْضِ الْحُكَمَاءِ اَنَّهُ قَالَ: اَلزُّهْدُ خَمْسُ خِصَالٍ. اَلثِّقَةُ بِاللهِ، وَالتَّبَرِّى عَنِ الْخَلْقِ، وَالْاِخْلَاصُ فِى الْعَمَلِ، واحْتِمَالُ الظُّلْمِ، وَالْقَنَاعَةُ فِى الْيَدِ.

Hikmet ehli bazı zatlar buyurmuştur ki; **"Zühd (şu) beş haslettir. Allah'a güvenmek, halktan uzaklaşmak, amelde ihlaslı olmak, zulme (musibete) tahammül etmek, elinde olana kanaat etmek."**

Çok Yemek ve Helak Olmak

وَعَنْ يَحْيَى بْنِ مُعَاذٍ الرَّازِيِّ رَحِمَهُ اللهُ: مَنْ كَثُرَ شَبْعُهُ كَثُرَ لَحْمُهُ، وَمَنْ كَثُرَ لَحْمُهُ كَثُرَتْ شَهْوَتُهُ، وَمَنْ كَثُرَتْ شَهْوَتُهُ كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ، وَمَنْ كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ قَسَى قَلْبُهُ، وَمَنْ قَسَى قَلْبُهُ غَرَقَ فِي آفَاتِ الدُّنْيَا وَزِينَتِهَا.

Yahya bin Muaz er-Râzî (rahimehullah) buyurmuştur ki: **"Doyması çok olanın eti/yağı çok, eti çok olanın şehveti çok olur, şehveti çok olanın günahı çok olur, günahı çoğalanın kalbi katılaşır, kalbi katılaşan dünya zînet ve afetlerinde boğulur gider."**

Kıymeti Bilinmesi Gereken Beş Şey

وَعَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمَ: اِغْتَنِمْ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ. شَبَابَكَ قَبْلَ هَرَمِكَ، وَصِحَّتَكَ قَبْلَ سَقَمِكَ، وَغِنَاكَ قَبْلَ فَقْرِكَ، وَحَيَاتَكَ قَبْلَ مَوْتِكَ، وَفَرَاغَكَ قَبْلَ شُغْلِكَ.

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: **"Beş şey gelmeden önce beş şeyi ganimet bil. İhtiyarlık gelmeden önce gençliğinin; hastalıktan önce sıhhatinin; fakirlikten önce zenginliğinin; ölmeden önce hayatının; meşguliyetten önce boş vaktinin."**

İşlerin Salahı Olan Şeyler

وَعَنِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: اَلنَّجْوَى يُحَصِّنُ الْاَسْرَارَ، وَالصَّدَقَةُ تُحَصِّنُ الْاَمْوَالَ، وَالْاِخْلَاصُ يُحَصِّنُ الْاَعْمَالَ، وَالصِّدْقُ يُحَصِّنُ الْاَقْوَالَ، وَالْمَشْوَرَةُ تُحَصِّنُ الْآرَاءَ.

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: **"Gizlilik sırları korur; sadaka malları korur; ihlas amelleri korur; doğruluk sözleri korur; istişare görüşleri korur."**

Kalbin Şifası Olan Beş Şey

وَعَنْ عَبْدُاللهِ الْاَنْطَاكِيِّ رَحِمَهُ اللهُ: خَمْسَةٌ هُنَّ مِنْ دَوَاءِ الْقَلْبِ. مُجَالَسَةُ الصَّالِحِينَ، وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ، وَخَلَاءُالْبَطْنِ، وَقِيَامُ اللَّيْلِ، وَالتَّضَرُّعُ عِنْدَ الصَّبَاحِ.

Abdullah el-Antâkî (rahimehullah) buyurmuştur ki: **"Şu beş şey kalbin şifasıdır. Salihlerin meclisinde bulunmak; Kur'an-ı Kerîm okumak; mideyi boş bırakmak** (az yemek)**; gece** (teheccüd) **namazı kılmak; sabah vaktinde tazarru ve niyazda bulunmak."**

Tevrat'tan Beş Nasihat

وَعَنِ الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ رَحِمَهُ اللهُ اَنَّهُ قَالَ: مَكْتُوبٌ فِي التَّوْرَاةِ خَمْسَةُ اَحْرُوفٍ. اَنَّ الْغُنْيَةَ فِي الْقَنَاعَةِ، وَاَنَّ السَّلَامَةَ فِي الْعُزْلَةِ، وَاَنَّ الْحُرْمَةَ فِي رَفْضِ الشَّهَوَاتِ، وَاَنَّ التَّمَتُّعَ فِي اَيَّامٍ طَوِيلَةٍ، وَاَنَّ الصَّبْرَ فِي اَيَّامٍ قَلِيلَةٍ

Hasan-ı Basrî (rahimehullah) buyurmuştur ki; **"Tevrat'ta beş harf** (kelime) **yazılıdır.** (ki, onlar şu nasihatlerdir:) **Zenginlik kanaattedir; selamet yalnızlıktadır; hürmet ve saygı şehvetleri terk etmektedir; faydalanmak uzun günlerdedir; sabır az/kısa günlerdedir."**

Av. Bahaddin ELÇİ

Gurbet Sınavımız

> **"Allah, dinine yardım edene yardım eder."** (Muhammed,7) **"Eğer Allah bize yardım ederse,bize kim galip gelebilir?"** (Al-i İmran, 160) **Haydi öyleyse Allah'ın dinine** (İslam) **yardıma...**

Cennetten yeryüzüne sürgünle başlamış hüznümüz. Her ayrılık hüzünle başlar... Sevdiklerimizden, vatanınımızdan, evimizden… Dünya konaklama yerimiz,gurbetimiz. Doğumla gelip,ölümle O'na (C.C) döndürülüyoruz. Selam/sefa yurdundan, cefa yurduna indirilmişiz... Adem (A.S) babamız, Havva anamız hem cennetten, hem de birbirlerinden ayrı olarak yıllarca ağlamış, sonra buluşmuşlar... Affedilmenin ve kavuşmanın sevincini yaşamışlar. Bu kavuşmayla birlikte onlardan çoğalmaya,üremeye başlamışız. Doğarken de ağlamaktır,ilk işimiz... Neden ağlarız doğunca?

Hayatımız bu... Sevdiklerimize, arzularımıza kavuşunca da seviniriz. Üzülmek ve sevinmek.. Biraz öyle,biraz böyle... Üzülmek olmasa, sevinci tadabilir, algılayabilir miyiz? Her şeyi zıddıyla yaratmış, Rabbülalemin. Dünya, ahirete göre gurbet. **"Dünyada, mümin zindanda gibidir." "Dünyada rahatlık yoktur."** Kafirlerin ise cenneti dünyalarıdır. Müminlerin hüznü vuslata kadar devam edermiş. Dönüş,

0'na (c.c) değil mi? İsteyerek veya istemeksizin O'na döndürülüyoruz. Çünkü dönmek için gönderilmişiz, indirilmişiz. (Nur, 42)

Cennetten dünyaya indirilmemizle başlayan yolculuğumuz/seferimiz sırasında birçok konaklamalarımız var. Babalarımızın sulbü, analarımızın rahmi, doğumla dünya, ölümle kabir, kıyamet... Tekrar dirilişle mahşere/hesaba gidiş/çekilişlerle devam edecek,-sınırsız/ebedi/yok olmayacak bir hayat bizi bekliyor. Ya ebedi kurtuluş; ya da ebedi hüsran...

Dünyada rüyada gibiyiz;uykuda gibiyiz. Dünya rüyasından ölümle uyanacağız. **"Keşke uyanmasaydım"** dediğimiz rüyalarımız olduğu gibi **"oh çok şükür ki uyandım!"-** dediğimiz rüyalarımız yok mu? Firavun mülkü,Karun malı,Cengiz şanı bıraktı. Aslında ruhlarımız yaratıldığında başlayan hayatımız çeşitli menzillerle devam ediyor. Oluşumuzda,yaratılışımızda,ölümümüzde,dönüşümüzde de irademiz yok..Bu, hikmetlerle dolu bir yolculuk.İşte bu zorunlu yolculuğun Rabbülaleminin (c.c) yolunda rızasına uygun yaşayabilenler sınavı kazanacak,hem dünyada hem de ahirette mutlu olabilecekler.

O'nun **"tarik-i müstakimi/dosdoğru/tevhid yolunun"** dışındaki tüm yollara kendi iradeleri/ seçimleriyle sapanlar da hüsrana uğrayacaklardır.Yollar, Kitaplar ve elçileriyle gösterilmiş,sonları da bildirilmiştir... Seçme/irade gücü,akıl nimetini vermiş. Hem isyan hem de itaate elverişli imkanlar/ yetenekler bahşetmiş.

Bu dünyada garip, yolcu, misafir gibi emanetlere riayet ederek İslam'a uygun yaşayanlar/ezeldeki ahdine vefalı olanlar kazanacaklar; ahiret yokmuş gibi altına/gümüşe, yaratılmışlara tapanlar da kaybedecekler... Akıllılar dünyayı, içindeki tüm nimetleri emanet ve araç olarak algılayıp ,ahireti kazanmaya çalışanlar olmuşlardır.

Ahiret hayatını dünya hayatına üstün görerek tercih edenlere Allahu Teala dünya nimetlerini de vermiştir. Tarih gösteriyor ki başta peygamberler olmak üzere, salihler çoğunlukla hicret veya sürgün hayatı yaşamışlardır. Bu hicret veya sürgünlerinin sonundaysa vuslat, fetih ve zaferlerle sevinmişlerdir.

İşte hicrete/sürgüne zorlanan Hz.İbrahim birçok imtihan ve çileler sonunda **"Halilullah"** olmakla şereflenmiştir.(Nisa,125) Hz.Musa (A.S) hicreti ve sürgünü sonunda Firavuna galip gelmiş,hem de **"kelimullah"**sıfatıyla şereflenmiştir.Hem maddi, hem de manevi fetih...Zafer... (Araf,144)

Hz.Yusuf (A.S) hicrete/sürgüne/ ölüme/zindana gönderilmiş, yıllar sonra Mısır'da aziz olmuş. Hem dünyada hem de ahirette Allahu Teala'nın (C.C) velayetiyle/ nübüvveti, hükümdarlığı ile, hem maddi hem de manevi zaferle sevinmiştir. (Yusuf, 101) Ve son Elçi (S.A.V) hicrete/ sürgüne/ölüme gönderilmiş; sonunda hem maddi anlamda Fatih olmuş, hem de en sıkıntılı, hüzünlü zamanlarında **"miraç/vuslat "ruyetullah"a,"kelamullah"**a (Necm, 7-8-9) mazhariyetle şereflendirilerek sevindirilmiştir. Bizler de **"ümmeti Muhammed/ merhume"** olarak, yüz yıldır halifesiziz/başsızız. Paramparçayız. Son halifemiz de sürgüne tabi tutuldu. Her sürgün ve hicretin zaferle sonuçlanacağını biliyor ve Rabbimizden/lütfundan yüz yıldır sürgündeki hilafetin/onun şahsında İslam'ın yeniden dönüşünün sevinciyle bizleri sevindirmesini umuyor ve bekliyoruz... Gerek İsra suresi,gerekse sadık habercimiz (S.A.V) bizlere bu müjdeyi vermekte değil mi? (İsra, 5-6-7) Bizlerin ise vahdetle cihad sorumluluğumuz var. Hak ile batıl mücadelesi sürüp gidiyor. Sonunda hizbullah galip gelecek (Maide,56,) en güzel son müttakilerin (Kasas, 83) olacaktır.

"Allah, dinine yardım edene yardım eder." (Muhammed,7) **"Eğer Allah bize yardım ederse,-bize kim galip gelebilir?"** (Al-i İmran, 160) Haydi öyleyse Allah'ın dinine (İslam) yardıma... **"Rabbimiz bize dünyada da,ahirette de hasene ver ve bizi cehennem azabından koru..."** (Bakara, 201) Rabbimize dönerken,sevinmemiz/gülmemiz/müjdelenmemiz(Fecr,28) dileklerimizle...

Tövbenin Fazileti

Allah (c.c) buyuruyor ki:

"Ey müminler, hepiniz *günahlarınızdan tövbe ediniz ki, kurtuluşa eresiniz."* (Nur Sûre-i Celilesi; 31)

Tövbenin fazileti hakkında birçok ayet inmiştir. Nitekim ulu **Allah (c.c) buyuruyor ki:**

"Ey müminler, hepiniz günahlarınızdan tövbe ediniz ki, kurtuluşa eresiniz." (Nur Sûre-i Celilesi; 31)

"Allah'ın iyi kulları, Allah ile birlikte başka bir ilâha tapmazlar, hakka dayanmaksızın Allah'ın haram kıldığı canlıyı öldürmezler, zina islemezler. Bunları yapan, ağır günah işlemiş olur. Kıyamet günü azabı kat kat olur ve çaresiz olarak cehennemde ebedî kalır.

Yalnız tövbe edip iman ederek iyi ameller isleyenler müstesna, onların kötülüklerini Allah iyiliğe çevirir. Allah bağışlayıcı ve merhamet edicidir.

Tövbe edip iyi amel isleyen kimse, tövbesi kabul edilmiş olarak Allah'ın huzuruna varır." (Furkan Sure-i Celilesi: 68 - 71)

Bu konudaki hadisler de hayli çoktur. Nitekim Müslü-

min rivayetine göre **Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:**

"Gündüz günah işleyenler tövbe etsin diye Allah (c.c.) geceleyin rahmet elini uzatır. Gece günah işleyenler tövbe etsin diye de gündüz rahmet elini uzatır. Bu, güneş battığı yerden doğuncaya kadar böyle devam eder."

Tirmizinin rivayetine göre, **Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:**

"Batı tarafında kırk veya yetmiş yıllık yol genişliğinde bir kapı vardır. Allah (c.c.), gökleri ve yeri yarattığı gün onu tövbe için açmıştır, güneş oradan (batıdan) **doğuncaya kadar o kapıyı kapamaz."**

Ulu Allah (c.c.) buyuruyor ki:

"Rabbi'nin âyetlerinden bazısı geldiği gün, daha önce iman etmemiş veya imanında bir hayır kazanmamış olan bir kimseye (o günki) imanı fayda vermez. De ki: "Siz bekleyin. Şüphesiz biz de bekliyoruz." (En'am: 158)

Taberaniye göre Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Cennetin sekiz kapısı var, yedisi kapalı ve biri, güneş batısından doğuncaya kadar tövbe için açıktır."

İbni Mace'ye göre Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Günahlarınız göğe dayanacak kadar kötülük işleseniz de sonra tövbe etseniz, Allah (c.c.) yine de tövbenizi kabul eder."

Hâkim'e göre **Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:**

"Uzun yaşayıp tövbe edebilmek insan hesabına büyük bir talihtir."

İbni Mâce ve Hakim'e göre Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Herkes günah işler, fakat günahı işleyenlerin en iyileri tövbekârlardır."

Buhari ile Müslim'e göre Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Bir kul günah işler ve «Ya Rabb'i, ben bir günah isledim, beni affeyle» derse, Rabb'i de: «Kulum; işlenen günahı bağışlayan veya cezalandıran bir Rabb'i olduğunu bildi" buyurarak o kulun günahını bağışlar.

Bir müddet sonra yine aynı kul başka bir günaha girer ve **"Ya Rabb'i ben yine bir günah işledim, beni affeyle"** derse Rabb'i: **"Kulum; işlenen günahı bağışlayan veya cezalandıran bir Rabb'i olduğunu bildi"** buyurarak onu affeder.

Bir müddet sonra yine aynı kul, başka bir günaha girer ve: **"Ya Rabb'i, ben yine bir günaha girdim, onu bana bağışla"** derse, Rabb'i **"Kulum; işlenen günahı bağışlama ve cezalandırma emrine sahip olan bir Rabb'i olduğunu bildi, ne isterse yapsın, kulumu affettim,** buyurur."

Münzir (Rahimehullah) der ki, "Hadiste gecen (ne isterse yapsın) ifadesinin manası şöyle olmalıdır:

Söz konusu kulun her seferinde başka bir günah işlediği belirtildiğine göre, işlediği her günahtan

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:
*"**Gündüz günah işleyenler tövbe etsin diye Allah** (c.c.) **geceleyin rahmet etini uzatır. Gece günah işleyenler tövbe etsin diye de gündüz rahmet elini uzatır. Bu, güneş battığı yerden doğuncaya kadar böyle devam eder."***

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Batı tarafında kırk veya yetmiş yıllık yol genişliğinde bir kapı vardır. Allah** (c.c.), **gökleri ve yeri yarattığı gün onu tövbe için açmıştır, güneş oradan** (batıdan) **doğuncaya kadar o kapıyı kapatmaz."

pişmanlık duyup vazgeçiyor demektir. Böyle olunca her işlediği günah üzerine yaptığı tövbe günahına kefaret olarak ona zarar vermiyor. Yoksa hadis, insanın durmadan günah işleyip arkasından sözle tövbe ederek yine ayni günaha dönmenin hoş görüleceğini söylemek istemiyor. Çünkü böylesi, yalancıların tövbesi olur."

Ulemadan bir cemaatin rivayetine göre, Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Müminin işlediği her günah kalbinde siyah bir nokta meydana getirir. Tövbe edip kötülükten sıyrılarak af dileyince o siyah nokta kalbinden silinir. Eğer günaha günah eklerse siyah noktalar çoğalıp kalbini kaplar, işte:

"Hayır hayır, onların işledikleri günahlar, kalplerinde pas bağlamıştır" (Mutaffifîn Sûre-i Celilesi; 14) mealindeki âyette belirtilen "pas" bu noktaya işaret etmektedir»

Tirmizi'ye göre Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Can boğaza dayanmadıkça Allah (C.C) kulun tövbesini kabul eder."

Taberanî'ye göre sahabelerden Hz. Muaz ibni Cebel (r.a.) der ki.

"Bir gün Peygamberimiz elimden tuttu, birlikte bir mil kadar yürüdükten sonra bana dedi ki:

"Ya Muaz! Allah (c.c.)'dan korkmayı, doğru konuşmayı, sözünde durmayı, emaneti yerine getirmeyi, hıyanetten uzak durmayı, yetimi esirgemeyi, komşularına iyi davranmayı, öfkeyi bastırmayı, yumuşak sözlü olmayı, selamlaşmayı, imama bağlı kalmayı, Kur'an-ı Kerim hakkında derin derin düşünmeyi, Ahireti sevmeyi, hesaba çekilmekten çekinmeyi, uzak vâdeli emeller beslememeyi ve iyi amel işlemeyi sana tavsiye ederim.

Buna karşılık Müslümana sövmekten, yalancıya inanmaktan yahut doğru sözlüyü yalancı çıkarmaktan, adil imama baş kaldırmaktan, yeryüzünde kargaşalık çıkarmaktan, seni men ederim.

Ya Muaz! Her ağacın, her taşın yanında Allah'ı an, açığa açık, gizliye gizli olmak üzere her günaha karşılık ayrı bir tövbe yap."

Isfahanî'ye göre Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Kul günahlarından tövbe edince Allah (c.c.) onun günahlarını koruyucu meleklere, vücudunun azalarına ve yeryüzündeki iz ve belirtilerine unutturur da Kıyamet Günü, günahının hiç şahidi olmaksızın Allah'ın katına çıkar."

Yine Isfahanî'ye göre *Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:*

"Günahına pişman olan Allah'ın rahmetini, kendini beğenen ise O'nun gazabını bekler.

Ey Allah'ın kulları! Bilmiş olun ki herkes işlediği amele göre hesaba çekilir. Hiç kimse iyi ve kötü amelinin karşılığını görmeden dünyadan çıkmaz. Ameller, niyetlerine göre değerlendirilir.

Gece ile gündüz birer binek hayvanıdırlar, onların sırtında âhirete doğru, iyi yol alın. Tövbeyi ve iyi amel islemeyi ertelemekten sakının, çünkü ölüm ansızın gelir. Allah'in merhametine güvenip kendinizi aldatmayın, biliniz ki, cehennem size pabucunuzun bağından daha yakındır."

Arkasından Peygamberimiz:

"Zerre kadar iyilik işleyen onun karşılığını görür, zerre kadar kötülük işleyen de karşılığını görür." (Zilzal Sûre-i Celilesi; 7-8) mealindeki ayeti okudu.

Taberanî'ye göre Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Günahlarından tövbe eden kimse, günahı olmayan kimse gibidir."

Beyhakî'ye göre Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Günahlarının bağışlanmasını dilediği halde onu işlemeye devam eden kimse, Rabb'i ile alay etmiş gibidir."

İbni Hibban ve Hâkim'e göre Peygamberimiz (s.a.v.) **"İşlenen günaha karsı pişmanlık duymak tövbedir."** buyuruyor. Yani pişmanlık tövbenin ana temelidir. Arafat'a çıkmak haccın temel esaslarından biri olduğu gibi.

Fakat duyulan pişmanlığın Allah'ın emrini kırmaktan, yapılan hareketin çirkinliğinden ve karşılığında uğranılacak azabdan dolay olması gerekir. Yoksa günah işlendiği için malca zarara uğramaktan korkarak pişman olmak tövbe yerine geçmez.

Hâkim'e göre Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Allah (c.c.) bir kulun işlediği günahtan dolay pişmanlık duyduğunu bilir bilmez, daha kul af dilemeden onu affeder."

Müslim'e göre Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Varlığımı kudret elinde tutan Allah'a yemin ederek söylüyorum ki; eğer siz günah işleyip arkasından günahlarınızın affını dilemeseydiniz, Allah (c.c.) sizi ortadan kaldırarak yerinize günah işleyip af dileyen bir kavim getirir ve günahlarını bağışlardı."

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Allah (c.c.) övülmeyi herkesten çok sever, bu yüzden kendini övmüştür. Allah (c.c.)'dan daha gayretli kimse yoktur. Bu yüzden çirkin davranışları haram kılmıştır. Allah (c.c.) kendisinden özür dilenmesini herkesten çok sever, bu yüzden kitap indirmiş, peygamberler göndermiştir."

Müslim'in rivayetine göre Cuheyne kabilesinden bir kadın bir gün Peygamberimize gelir, kadın zinadan hamiledir. Peygamberimize: **"Yâ Rasûlallah (s.a.v), haddi gerektiren bir günah işledim, cezamı tatbik et"** der.

Peygamberimiz kadının velisini çağırarak ona **"Bu kadına iyi bak, doğum yapınca onu bana getir"** der. Adam da Peygamberimizin dediği gibi yapar.

Kadın getirilince Peygamber (s.a.v) efendimiz **elbisesinin sıkıca üzerine bağlanmasını emreder ve O'nun emri üzerine kadın recm edilir. Sonra da Peygamber (s.a.v) efendimiz onun cenaze namazını kılar.**

Hz. Ömer (r.a.) **"Zina ettiği halde onun cenaze namazını mı kıllıyorsun, Yâ Rasûlallah (s.a.v.)"** der. Peygamber (s.a.v) efendimiz ona şöyle cevap verir:

"Bu kadın öylesine bir tövbe yaptı ki, yetmiş Medineliye bölüştürülse, onlara bile kâfi gelirdi. Sen, kendiliğinden Allah için canına kıyandan daha makbul hiç bir kimseye rastladın mı?"

Tirmizî, İbni Hibban ve Hâkim'e göre İbni Ömer (r.a.) der ki: **"Peygamberimizden birçok kereler duyduğum bir hadisi nakledeyim, O şöyle buyurdu:**

"Rabbi'nin âyetlerinden bazısı geldiği gün, daha önce iman etmemiş veya imanında bir hayır kazanmamış olan bir kimseye (o günki) ***imanı fayda vermez. De ki: "Siz bekleyin. Şüphesiz biz de bekliyoruz."*** (En'am Sûre-i Celilesi:

"İsrailoğullarından Kifl adında günah işlemekten çekinmeyen biri vardı. Bir gün yanına bir kadın geldi. Kifl ona, zina etmek karşılığında altmış dinar verdi.

Adam, kocanın karısına yanaştığı gibi kadına sokulunca kadın titreyip ağlamaya başladı, adam **«Niye ağlıyorsun, yoksa benden hoşlanmadın mı»** diye sordu. Kadın **«Hayır, mesele hoşlanmamak değil, fakat bu işi şimdiye kadar hiç yapmış değilim. Şimdi de maddi sıkıntı yüzünden yapmaya mecbur kaldım»** diye cevap verdi.

Adam kadına **«Mademki, şimdiye kadar yapmadığın bir iş, kalk git, para da senin olsun. Allah'a yemin ederim ki, ben de bundan böyle artık günah işlemeyeceğim»** dedi ve o gece öldü. Sabahleyin kapısında **«Allah Kifl'i affetti»** diye yazılı olduğu görüldü.»

İbni Mes'ûd (R.A.) der ki:

"İki komşu köy vardı, birinin halkı iyi, öbürünün kötü idi. Halkı kötü olan köyden biri, halkı iyi olan köye doğru yola çıktı, fakat iki köy arasında öldü.

O adam hakkında şeytan ve melek anlaşmazlığa düştüler. Şeytan **"Vallahi, o bana hiç karsı gelmiş değildi"** dedi. Melek de, **"Fakat köyden tövbe etmek üzere ayrılmıştı"** dedi.

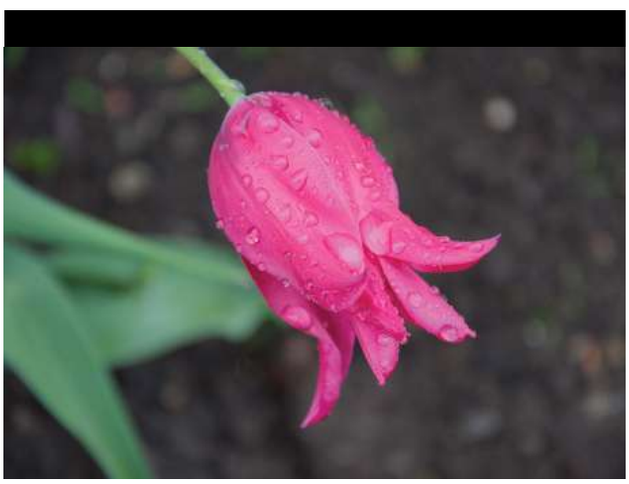

Ulu Allah (c.c.) aralarına girerek, ölünün hangi köye daha yakın olduğunun tespit edilmesine hükmetti. Neticede **iyilerin köyüne bir karış daha yakın olduğunu gördüler. Bunun üzerine affedildi.**

Ma'mer (r.a.): **"Ben de bu hususta adamı "iyilerin köyüne Allah (c.c.) yaklaştırdı"** diyenleri işittim demiştir.

Buhari ve Müslim'e göre Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Sizden çok önceleri yaşayanlardan bir adam doksan dokuz kişi öldürmüştü. Bunun üzerine o günün en mühim âlimini araştırdı, ona bir rahibi tavsiye ettiler. Rahibin yanına varınca ona doksan dokuz kişi öldürdüğünü söyleyerek tövbesinin kabul edilip edilmeyeceğini sordu. Rahip ona **«hayır»** deyince onu da öldürdü, böylece öldürdüklerinin sayısı yüze ulaştı.

Arkasından yine o günün en büyük âlimini sordu, ona yüksek bir âlimi tavsiye ettiler. Adam âlime yüz kişi öldürdüğünü söyleyerek tövbesinin kabul edilip edilmeyeceğini sordu. Âlim ona elbette tövbe edebileceğini, tövbe ile kendisi arasına hiç kimsenin girmeye hakki olmadığını bildirerek ona,

- Yürü, filân yere var, orada Allah'a ibadet eden insanlar yaşıyor, onlar ile birlikte sen de Allah'a ibadet et, köyüne dönme, çünkü orası kötü bir yerdir» dedi. Adam da yola koyuldu, fakat yarı yolda öldü.

Bunun üzerine Azap melekleri ile rahmet melekleri adam hakkında anlaşmazlığa düştüler. Rahmet melekleri "bu adam tövbekâr olarak ve kalbi ile Allah'a yönelerek buraya geldi" dediler. Azap melekleri de **"O hiç bir iyilik işlemedi"** dediler.

Bu sırada insan kılığına girmiş bir melek çıkageldi, rahmet ve azap melekleri onu anlaşmazlıklarını çözmek üzere hakem kabul ettiler.

İnsan kılığındaki melek **"Her iki mesafeyi de ölçüp karşılaştırın. Hangi tarafa daha yakınsa o tarafa ait olsun"** dedi. **Mesafeleri ölçüp karşılaştırınca varmak istediği yere daha yakın olduğu görülerek onu rahmet melekleri götürdü."**

Diğer bir rivayete göre hadisin son kısmı şöyledir. **"...Adamın ölüsü İyiler köyüne bir karış daha yakın olduğu için iyilerden sayıldı."**

"Başka bir rivayete göre de hadisin bu kısmı şöyledir.

«... Allah (c.c.) beriki, köye «uzaklaş» ve öteki köye «yakına gel» diye emrettikten sonra insan kılığındaki melek «Her iki tarafa olan mesafeyi ölçüp karşılaştırın» dedi. Ölçüp karşılaştırınca iyiler köyüne bir karış daha yakın olduğunu gördüler, böylece affedilmiş oldu.»

Başka bir rivayete göre hadis şöyle sona ermektedir, **"... Ölüm meleği gelince adam son bir gayret ile göğsünü iyiler köyüne doğru sürükledi."**

Taberanî'ye göre Peygamber'imiz (S.A.S.) buyuruyor ki:

"Adamın biri pek azgın idi, yolda biri ile karşılaştı, ona «Hepsi de haksız yere olmak üzere doksan dokuz kişi öldürdüm, acaba tövbem kabul olunur mu» diye sordu. «Hayır» deyince onu da öldürerek yine yola koyuldu.

Bir müddet sonra başka biri ile karşılaştı, ona da **«hepsi de haksız yere olmak üzere yüz kişi öldürdüm, tövbemin kabul edilmesi için bir çare var mı?»** diye sordu.

Adam katile **«Eğer sana «Allah (c.c.) tövbe edeni reddeder»** dersem, yalan söylemiş olurum. Şurada vakitlerini ibadet ile geçiren bir kısım insan var, onlara var, birlikte Allah'a ibadet edersiniz» diye cevap verdi. Katil o yöne doğru yola koyuldu, fakat yolda öldü.

Rahmet ve azap melekleri adamın ölüsünü hangi tarafın kaldıracağı konusunda anlaşmazlığa düştüler. Bunun üzerine Allah (c.c.) aralarını bulsun diye onlara bir melek gönderdi. Gelen melek **«iki yere doğru olan mesafeyi ölçüp karşılaştırın, ölü hangi tarafa daha yakınsa oranın halkındandır»** dedi.

Mesafeleri ölçüp karşılaştırınca ölünün tövbekârlar yurduna bir parmak kadar daha yakın olduğunu gördüler, böylece affedilmiş oldu.»

Başka bir rivayete göre hadisin son kısmı şöyledir, **«... Sonra katil başka bir rahibe vardı ve «Ben yüz kişi öldürdüm, tövbemin kabul edilme çaresi var mı» dedi. Rahip adama dedi ki. «Çok ileri gitmişsin. Bilmiyorum. Fakat yakınlarda iki köy var, birinin adı "Nesere" diğerininki ise "Kefere". Nesere halkı cennetliklerin amellerini işler, köyde kendilerinden başka kimse oturmaz. Kefere halkı ise cehennemliklerin amellerini işlerler, köyde yalnız kendileri oturur.**

Şimdi sen var, Nesere'ye git, eğer orada kalır, onların amelleri gibi amel işlersen tövbenin kabul edileceği şüphesizdir.»

Adam Nesere'ye varmak amacı ile yola çıktı, fakat iki köy arasında öldü. Melekler katilin ölüsünü ne yapacaklarını Allah (c.c.)'dan sordular. Ulu Allah (c.c.) onlara: **«Bakın bakalım, adamın ölüsü hangi köye daha yakınsa kendisini o köy halkından yazın»** buyurdu.

Mesafeleri ölçüp karşılaştırınca adamı bir parmak kadar Nesere'ye daha yakın bularak kendisini bu köy halkından saydılar."

İmam GAZALİ Kalplerin Keşfi kitabından alıntıdır.

M.Emin KARABACAK

Tırnak Yeme Anne Babaya Bir Tepki Mi?

> ***"Çocukların tırnak yemesi; sıkıntı, stres, korku, baskı, gerginlik, heyecan gibi duygusal çatışmalardan kaynaklandığı gibi taklit yoluyla da bunu öğrenebilmektedirler."***

Bir gün bir öğrenci velisi, kızı Elif'in tırnaklarını yemesi konusunda benimle görüşmek istediğini ve bu konuda yardıma ihtiyacı olduğunu söyledi.

Öğrenci velisi, kızı Elif'in önceleri kaşlarını yolduğunu **kendisinin kızması sonucu kaşlarını yolmayı bırakıp tırnak yemeye başladığını söyledi.** Öğrenci velisi kızının tırnak yemesini bırakması için **tırnaklarına acı oje, tırnaklarının kayganlaşıp yememesi için zeytinyağı sürdüğünü, eline eldiven giydirmesine rağmen eldiveni de yediğini söyledi.**

Veliye çocukla görüştükten sonra kendisine yardım edebileceğimizi ve yarın tekrar gelmesi gerektiğini söyledim.

Elif'in arkadaşları, öğretmeni ve kendisiyle yaptığım görüşmeler sonucunda çocuğun sınıfta efendi, çalışkan ve etkinliklere katılmada gayretli bir öğrenci olmakla beraber arkadaşlarıyla problem yaşadığı anlaşıldı.

Çocuğun arkadaşları ise **Elif'in oyunun kurallarına uymak istemediğini, oyunbozanlık yaptığını ve çabuk küstüğünü söylediler.**

Çocuğun ben merkezli yetiştirilmesine bağlı olarak toplum kurallarına uymaması arkadaşları tarafından dışlanmasına neden olmuştur. Bu da çocukta bir iç gerilim oluşturmuş bu gerilim kaş yolma ile kendini gösterirken ailenin tepkisine bağlı olarak tırnak yemeye doğru kaymıştır.

Öğrenci velisiyle yapılan görüşmede ise ailenin, **çocuğun yeteneklerinin üstünde bir beklenti içinde olduğu, her dediği alınan el bebek gül bebek bir şekilde yetiştirilmiş olduğu anlaşıldı.**

Tırnak yeme; çocuğun ruhsal gerilimlerini ve sıkıntılarını atamadığı durumlarda bunu kendine yöneltmesidir. **Tırnak yeme sinirli, içine kapanık, ilgisiz ve sevgisiz büyüyen çocuklarda daha fazla görülmektedir.**

Tırnak yeme, erken çocukluk döneminde görülmekle beraber daha çok ergenlik döneminde görülmektedir. Kız çocuklarında erkek çocuklarına nazaran daha fazla görülmektedir.

Çocukların tırnak yemesi; **sıkıntı, stres, korku, baskı, gerginlik, heyecan gibi duygusal çatışmalardan kaynaklandığı gibi taklit yoluyla da bunu öğrenebilmektedirler.**

Çocukların tırnak yeme davranışı, bazı durumlarda anne babaya karşı bir tepki olarak da yorumlanmaktadır. Anne babalarının kendilerinden esirgedikleri ilgi ve sevgilerini çocuklar tırnaklarına yöneltirler. **Çocukların tırnağını ısırıp koparması anne babasından ilgi ve sevgiyi zorla alma olarak yorumlanırken; ısırdığı tırnağı tükürmesi de anne babasının bu şekildeki ilgi ve sevgisine ihtiyacını olmadığının göstergesi olarak da yorumlanmaktadır.**

Ergenlik dönemi öncesi çocukların tırnak yemesine; korku, stres, heyecan ve iç gerilim gibi nedenler gösterilirken; ergenlikte bunlara ilaveten çocuğun ailesi ve sosyal çevresi tarafından davranışlarının onay görmemesine de bağlanmaktadır.

Çocuklarda genelde el tırnaklarını yeme davranışı görülürken; ayak tırnaklarının ısırılması ve yenmesi sadece kız çocuklarında görülmektedir.

Çocukların En Çok Tırnak Yediği Durumlar

1. **Üzüntü ve sıkıntı durumlarında,**
2. Stresli ve kaygılı durumlarda,
3. **Heyecanlandıklarında,**
4. Öfkelendiklerinde,
5. **Korktuklarında,**
6. Kendilerini güvensiz hissettiklerinde,
7. **Kendini ifade etmekte sıkıntı çektiklerinde,**
8. İstemedikleri ortamlarda bulunmak zorunda kaldıkları zamanlarda çocuklarda daha fazla tırnak yeme davranışı görülmektedir.

Tırnak Yeme Nedenleri?

Çocuklarda tırnak yeme, çocuktan çocuğa değişmesine rağmen genel nedenlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

Tırnak yeme; çocuğun ruhsal gerilimlerini ve sıkıntılarını atamadığı durumlarda bunu kendine yöneltmesidir. Tırnak yeme sinirli, içine kapanık, ilgisiz ve sevgisiz büyüyen çocuklarda daha fazla görülmektedir.

1. **Çocukların içinde bulunduğu ortamlardan hoşnut olmamaları,**

2. Çocukların ailesinden ya da arkadaş çevresinden tırnak yiyen birilerini model almaları,

3. **Çocukların tepkilerini dışa vuramamaları,**

4. Çocukların baskı altına aldığı ruhi gerilimi hafifletmek istemeleri,

5. **Çocukların anne babaları tarafından sürekli azarlanmaları, eleştirilmeleri ve aşağılanmaları,**

6. Çocukların benlik saygılarının düşük olması ve çocukların kendilerini yetersiz hissetmeleri,

7. **Çocukların korku ve heyecanları,**

8. Çocukların kendilerini yalnız hissetmeleri,

9. **Çocukların kendilerini ifade etmekte zorlanmaları,**

10. Çocukların istek ve arzularına anne babaların duyarsız kalmaları,

11. **Çocukların kardeş doğumu, ayrılık, ölüm ve boşanma gibi olaylar yaşamaları,**

12. Anne baba kavgaları, aile içi iletişimsizlik ve kıyaslamalar,

13.**Anne babaların çocuklarına karşı ilgisiz ve sevgisiz olmaları gibi nedenleri sayabiliriz.**

Tırnak Yiyen Çocuklar için Yapılması Gerekenler

1. **Çocukların tırnak yeme davranışından önce çocuğun tırnak yeme nedenleri üzerinde durulmalı ve ona göre hareket edilmeli.**

2. Çocukların 3- 4 yaşlarına kadarki tırnak yeme davranışları görmezlikten gelinmeli.

3. Çocukla olumlu bir iletişime geçilerek, çocuğun tırnak yeme davranışı ile ilgili olan duyguları hakkında bilgi sahibi olunmalı.

4. Anne babalar tırnak yeme konusunda çocukla konuşurken ben dili kullanarak, tırnak yeme davranışı hakkında kendi duygularını çocukla paylaşmalı.

1. Çocukların ruhu okşanarak **tırnak yemenin ne kadar olumsuz bir davranış olduğu anlatılmalı.**

2. Tırnak yemenin sağlık açısından ne gibi zararları olduğu çocukla tartışılmalı.

3. Çocukların kendilerine güvensizliğine neden olacak söz ve davranışlardan uzak durulmalı.

4. **Çocukların tırnak yeme davranışlarından dolayı onlara olumsuz tavırlar takınmamalı.**

5. Çocukları tırnak yemeyi bırakmaları için ceza ve korkutma gibi zorlayıcı yöntemlerden uzak durulmalı.

6. **Çocuklar, tırnak yemesine neden olabilecek kaygılı ortamlardan uzak tutulmalı.**

7. Çocukların ruhi gerilime ve tırnak yemeye neden olacak korkulu ve heyecanlı film seyretmelerine izin verilmemeli.

8. Çocuklara tırnak yerken olumsuz bir şey söylemek yerine çocukların ilgileri başka yönlere çekilmeli.

9. Çocukların olumsuz davranışı bırakma adına tırnaklar derinden kesilebileceği gibi kendilerine güvenlerini geliştirme açısından uzatılması da desteklenmeli.

10. **Çocuklara tırnaklarının bakımı öğretebileceği gibi özellikle kız çocuklarına manikür ve pedikür türü malzemeler alınarak tırnak yemeyi bırakma adına gerekli destek verilmeli.**

11. Çocukların tırnak yemesi yatakta devam ettiği takdirde uyarıcı anlamda eldivenler giydirilmeli.

12. Çocuğun gergin ve heyecanlı olduğu zamanlarda eli ve ağzının boş olması tırnak yemesine neden olabilmektedir. Bu durumlarda çocukların elini ağzına götürmemesi için eline kalem gibi şeyler verilebileceği gibi ağzına da şeker, sakız, çekirdek gibi şeyler verilmeli.

13. **Çocuğun tırnak yeme alışkanlığını bırakması konusunda gereken her türlü destek ve işbirliği yapılmalı.**

Sonuç olarak tırnak yeme davranışı çocuklarda görülebilen olumsuz bir davranıştır. Daha çok ergenlikte görülmekle beraber her yaştaki çocukta görülebilmektedir. Çocuklardaki tırnak yeme davranışının geçici olduğu bilinerek tüm olumsuz davranışlarda olduğu gibi bunun da nedenleri üzerinde durulması, onları ortadan kaldırmanın en doğru ve en kalıcı bir çözüm olduğu akıldan çıkarılmamalıdır.

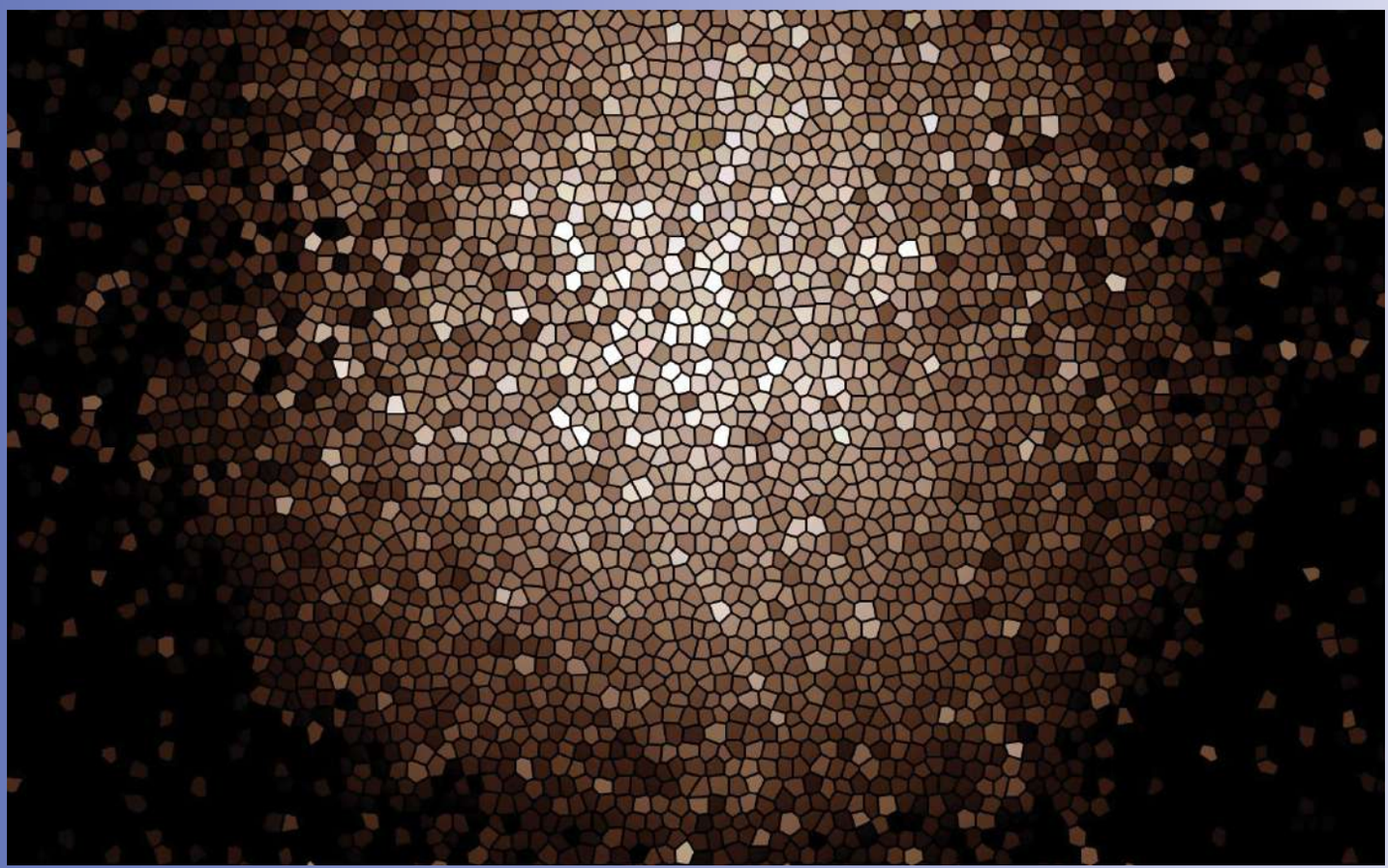

Salih AYDIN

Hz. Abbâs İbn Abdulmuttalib (r.anh)

> *"Rasûlullah, "Abdulmuttalib oğlu Abbas, bu Kureyş'in en cömerdi ve akrabalık bağlarına en saygılısı" demişti. Hz. Abbas köle azâd etmeyi çok severdi. Devlet işlerinde halifeler onun fikrini alırlardı.*

Hz. Peygamber'in amcası. Künyesi Ebu'l-Fazl. Babası Abdulmuttalib, annesi Nuteyle'dir. Abbas Rasûlullah'tan bir iki yaş büyüktü.

Abbas, çocukluğunda kaybolmuştu. Annesi onu bulunca Kâbe'nin örtülerini ipeklilerle yenilemişti. Rasûlullah çocukken annesi ölünce dedesi Abdulmuttalib'in himayesine geçtikten sonra Abbas'la çocuklukları beraber geçti. Gençliğinde Hz. Abbas ticaretle uğraşıp, zengin oldu. Araplar arasında Kâbe'ye hizmet büyük bir şeref sayılırdı. Kâbe hizmetleri Kureyş'in ileri gelenleri arasında bölüşülmüştü. **Hz. Abbas da sikâye görevini yapıyordu. Hac günlerinde Abbas ile kardeşleri Zemzem kuyusundan su çekerek hacılara dağıtırlardı.** Hz. Abbas su dağıtma görevini İslâm'dan sonra da sürdürdü. **Peygamberimiz Veda Haccı'nda Zemzem kuyusunun başına gelip Hz. Abbas'tan su istemiştir.**

Hz. Abbas su dağıtma görevini İslâm'dan sonra da sürdürdü. Peygamberimiz Veda Haccı'nda Zemzem kuyusunun başına gelip Hz. Abbas'tan su istemiştir.

Hz. Abbas, Peygamberimiz (s.a.s.) İslâm'ı yaymaya başladığında tarafsız bir tavır takınmıştı. Ne iman etmiş, ne de karşı koymuştu. Hatta kabul etmemesine rağmen İslâm davetinde Hz. Peygamber'e yardımcı olmuştur**. Medineliler Akabe'de Hz. Peygamber'e bey'at ettiklerinde Hz. Abbas da orada bulunmuştu. Bey'at sırasında Rasûlullah'ın elini tutmuş, Medinelilerle bey'atin gerçekleşmesinde önemli bir rol oynamıştır.** Hz. Abbas, müslüman görünmese de, ticârî ve idârî nüfûzundan Hz. Peygamber'i yararlandırmıştır. Öte yandan hanımı Ümmü'l Fazl ise, ilk müslümanlardandır. Müşrikler Bedir'e giderken zorla Hz. Abbas'ı da götürdüler. Hz. Abbas'ın kerhen müşriklerle Bedir savaşına katılması üzerine Rasûlullah şöyle dedi:

"Abbas'a her kim rastgelirse sakın öldürmesin. O, müşriklerin zoru ile yurdundan gönülsüz çıkmıştır." Fakat Hz. Abbas, Bedir'de esir düştü ve Rasûlullah'ın huzuruna çıkarıldı. Rasûlullah ona kendisi, kardeşleri ve müttefiki olan Utbe b. Amr için fidye vermesini söyledi. O ise yalnız kendisi için yüz, Akil için seksen ukiyye -takriben yedi bin dirhem-altın vermekle yetindi. Ötekiler kendi mallarından fidye verip kurtuldular. Abbas, fidyeleri verdikten sonra Rasûlullah'a şöyle dedi: **"Beni Kureyş'in fakiri dedirtecek hâle koydun. Hayatım boyunca ötekine berikine avuç açacak hâle getirdin."** Rasûlullah da cevaben: **"Peki Ümmü'l-Fazl'e emanet ettiğin mallar ne oldu? Buraya gelirken, 'Şayet kazaya uğrarsam işte bunları oğullarım Fazl, Abdullah ve Kusem için sakla, seni kendimden sonra zengin bırakıyorum' diyerek gösterip gömdüğün altınlar ne oldu?"** buyurdu. 4 Daha sonra Hz. Abbas Mekke'ye döndü. Müslümanlığını gizledi ve Mekke'deki müslümanları korudu; Mekke ve müşriklerle ilgili Peygamberimize haberler yolluyordu. Hz. Abbas, Mekke'nin fethinden kısa bir süre önce Medine'ye hicret etti. Hatta yolda Mekke'yi fethe gelmekte olan Hz. Peygamber ile karşılaştığında Rasûlullah ona, **"Ben peygamberlerin sonuncusu, sen de muhacirlerin sonuncususun"** demiştir. Abbas Mekke'nin fethinden sonra Peygamber'in yanında yer aldı; Huneyn'de İslâm ordusu dağılıp çok az kişi kalmışken Abbas, Peygamberimizin atının dizginlerini tutmuş ve çağrısıyla müslümanları çözülmekten kurtararak tekrar toplanmalarını sağlamış ve savaşın kazanılmasına sebep olmuştur. Böylelikle onun gür sesi sayesinde büyük bir bozgun önlenmiş oldu .

Hz. Peygamber, Vedâ Hutbesi'nde, **"fâizin her türlüsünün ayağı altında olduğunu ve ilk kaldırdığı fâizin amcası Abbas'a ait olan fâiz borçları olduğunu"** söylemiştir. Hz. Abbas çok zengindi ve faizle borç para veriyor, yani tefecilik yapıyordu; ancak fâizin kaldırılmasından sonra bir daha

Kâbe hizmetleri Kureyş'in ileri gelenleri arasında bölüşülmüştü. Hz. Abbas da sikâye görevini yapıyordu. Hac günlerinde Abbas ile kardeşleri Zemzem kuyusundan su çekerek hacılara dağıtırlardı.

fâiz alış-verişiyle uğraşmamıştır. Bizans seferlerinde müslüman orduların silah ve teçhizatının mâli kaynağını da Hz. Abbas karşılamıştır.

Hz. Abbas'ı, Rasûlullah'ın vefatı sırasında hilâfet meselesiyle uğraşırken bulmanın anlamı, onun, halifeliğin Hâşimoğullarında kalmasını istediği şeklinde yorumlanabilir. Hz. Peygamber rahatsızlanınca Hz. Abbas, Hz. Ali'ye, **"Görmüyor musun? Rasûlullah vefât etmek üzeredir. Ben Abdulmuttalib oğullarının ölecekleri sırada yüzlerinin ne hâle geldiğini bilirim. Haydi Allah Rasûlü'nün yanına gidelim de halifeliği kime bırakacağını soralım. Bize bırakırsa bunu bilelim. Bizden başkasına bırakıyorsa kendisiyle konuşalım, bize gerekli tavsiyelerde bulunsun"** dedi. Hz. Ali bu teklifi reddederek, **"Allah'ın elçisinden bunu sorar da, o başkanlığın bize ait olmadığını söylerse millet bizi hiçbir zaman başkan yapmaz, onun için ben bunu soramam"** dedi.

Hz. Âişe'den rivâyete göre, Rasûlullah hastalandığında burnuna burun otu damlatıldı. Hz. Peygamber ayıldıktan sonra şöyle dedi: **"Abbas'tan başka her birinizin burnuna bu ilaç damlatılacaktır."** Çünkü **Abbas ilaç damlatılırken hazır değildi."** Başka bir rivâyete göre, Hz. Abbas, Rasûlullah'ın burnuna ilaç damlatmış, Peygamberimiz ayıldığında **"İlacı kim damlattı?"** demiş; Abbas'ın damlattığı söylendiğinde Rasûlullah (s.a.s.) Habeşistan'ı işaret ederek, **"Bu ilacı kadınlar işte şu memleket tarafından getirdiler. Niçin bu ilacı damlattınız?"** diye sormuştur. Abbas da **"Biz senin zatülcenb hastalığına tutulmandan korktuk"** demiş. Rasûlullah da şu cevabı vermiş: **"Allah beni bu hastalıkla cezalandırmaz. Amcam hariç olmak üzere evde bulunanların hepsinin burnuna bu ilaç damlatılacaktır."**

Hz. Abbas üç halife zamanında da yaşadı. Hicretin otuziki'nci yılında Medine'de seksen sekiz yaşında vefat etti. Cenâze namazını Hz. Osman kıldırdı. 653 yılında öldüğünde arkasında on erkek çocuk ile bir çok kız çocuğu bırakmıştır. Hudeybiye barışı sırasında Hz. Abbas'la görüşen Hz. Peygamber onun baldızı Meymûne ile evlenmişti. Hz. Abbas'ın soyundan gelenler sonradan Abbâsîler devletini kurdular. Rasûlullah, amcası Hz. Abbas'a saygı gösterir, onu övücü sözler söylerdi. **"Abbas bendendir, ben de ondanım."** Bir gün sarhoşun biri yakalanmış götürülürken Abbas'ın evine kaçmıştı. Tekrar yakalandıktan sonra olay Rasûlullah'a anlatılınca o gülümsemiş ve bir şey söylememişti. Rasûlullah, **"Abdulmuttalib oğlu Abbas, bu Kureyş'in en cömerdi ve akrabalık bağlarına en saygılısı"** demişti. Hz. Abbas köle azâd etmeyi çok severdi. Devlet işlerinde halifeler onun fikrini alırlardı. Hz. Ömer onu yağmur dualarına alır götürürdü. Dürüst, geniş düşünceli, cömert, yardımsever bir sahabeydi. **Nesli alabildiğine çoğalmıştır. Buhârî ve Müslim'de ondan otuzbeş hadis rivayet edilmektedir. Hz. Abbas Medine'de el-Bakî kabristanında medfundur.**

Tevhidin Aslı ve Üzerine İnanılması Sahih Olan Şeyler

1- **Kişinin şöyle söyleyip** (iman etmesi) **vacibtir. Allaha, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, öldükten sonra dirilmeye, kaderin hayırlısı ve şerlisinin** (yaratmak bakımından) **Allah tarafından olduğuna, hesab, tartı, cennet ve cehenneme; bunların hepsinin hak olduğuna inandım.** (Kısaca iman şartlarını beyan etmiştir.)

2- Allahu Teala, sayı bakımından değil de hiçbir ortağı bulunmaması bakımından birdir. (Sayılardan bir olanı hakkında ikinin yarısıdır denebilir.Allah böyle bir yarımdan ayrılan diğer bir yarım tek değildir, belki eşi ve benzeri olmamakta tektir, yalnızdır.) **"Deki: Allah birdir, Allah sameddir.**(Her şey ona muhtaç. O, kimseye muhtaç değildir.) **Doğmadı ve doğurulmadı ve hiç bir şey onun dengi değildir."** Mahlukatından olan şeylerden hiçbir şeye benzemez. Hiçbir şey de ona benzemez. (Eşya sonradan yaratıldığı için, yine yok olmaya mahkumdur. Allah ise bakidir, ezelidir.)

3- Allahu Teala isimleri ile, **zatı ve fiili sıfatları** ile sıfatlanmaktan yok olmadı (ayrılmadı), zail de olmaz (sıfatları O'ndan ayrılmaz). **"Bu isim ve sıfatlar ile vasıflanmıştır, onlardan hiç ayrılmaz. Zati sıfatları: hayat, kudret, ilim, kelam, semi, basar, irade'dir."**

4- Fiili sıfatlara gelince: **yaratmak, rızık vermek, var etmek, icad etmek, yapmak ve diğer fiili sıfatlardır. Sıfatları ve isimleri ile zail olmadı ve zail de olmaz. Onun için yeni bir İsim ve sıfat** (sonradan) **ortaya çıkmaz.** (İsim ve sıfatlarının tamamı ezelden beri O'nunla sabittir, sonradan O'na bir sıfat sabit olmaz, zira bu değişiklikten hasıl olur. Halbuki Allah ve sıfatları değişmez.)

5- **Allahu Teala ilmi ile alim olmaktan hiç ayrılmadı, ilim Allanın ezelde sıfatıdır.** Kadir olmakla kadir olucu olmaktan hiç ayrılmadı. **Kudret, Allahın ezelde sıfatıdır.** Kelam ile konuşmaktan hiç ayrılmadı. **Kelam. Allahın ezelde sıfatıdır.** Yaratmak sıfatı ile yaratıcılıktan hiç ayrılmadı. **Yaratmak Allah'ın ezelde sıfatıdır.** Fiil sıfatı ile yapıcılıktan hiç ayrılmadı. **Fiil, Allahın ezelde sıfatıdır.** (Burda İmamı Azam rahmetullahi aleyhi fiil sıfatlarının da diğer kamil sıfatlar gibi olup ezelde sabit olduğunu beyan etmiştir. Eş'arilere göre ise ayrı bir fiil sıfatı yoktur.)

6- **Fail** (işi yapan) **Allahu Tealadır. Yapmak** (işi) **ezelden beri sıfattır.** Yapılan (meful) yaratılmıştır. Allahın fiil (sıfatı) mahluk değildir. Allah'ın bütün sıfatlan ezelde sabittir. Hadis değildir, mahluk ta değildir. (Halik için bir mahluk vasfı, uygun olmaz.)

7- Kim **"Bu sıfatlar mahluktur veya sonradan olmuştur"** *derse; veya duraklasa veya bunlarda şüphe etse,* ***o kişi kafirdir.*** (Allahı, layık olmadığı bir şekilde vasıflamıştır. Zira sonradan olan her şey hadis olup mahluk hükmüne dahildir. Halıkı âlemin, mahlukuna benzemesi mümkün değildir.)

8- **Kuran Allahın kelamıdır.** Mushaflarda yazılmıştır, kalblerde ezberlenmiştir (korunmuştur), lisanlarda okunmuştur ve peygamberimiz (Sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimize indirilmiştir. (Görevli melek **Cebrail aleyhisselam tarafından 23 sene boyunca indirilmiştir.**)

* **Kur'anı okumamız mahluktur. Kuranı yazmamız, onu okumamız mahluktur. Halbuki Kur'an mahluk değildir.** (Elde yazılan hatlar, harekeler ve okunan sesler bizle alakalı olduğu için mahlukturlar. Fakat **Allahın kelamı olan Kur'an O'nda olan bir sıfat olması bakımından mahluk**

değildir. Elimizdeki Mushaflar, Allahın kelamına delalet eden lafızlardır. Bunları inkar, Allahın kelamını inkar gibi küfürdür.)

9- Allahu Tealanın Musa **(Aleyhisselam)** ve diğer peygamberlerden, firavun ve iblisten hikaye olduğu halde Kuran da zikrettiği şeylerin tamamı, onların haberleri olmak üzere Allahın kelamıdır. **Allahın kelamı mahluk değildir. Musa** (Aleyhisselam) **ve diğer mahlukların kelamı mahluktur. Allahın kelamı olan Kuran ezelidir. Onların kelamı ise kadim değildir.** (Kur'anda bahsedilen haberlerdeki sözler, o kimselerin sözlerinden aktarılan ve Allah tarafından bize haber verilen sözlerdir. Kuranda bulundukları cihetten Allahın kelamıdırlar, namazda okunurlar. Fakat vakitlerinde söyleyen kişilere nisbetle onların sözüdür.)

10- Musa (Aleyhisselam) Allahın kelamını dinledi. Allahu Teala şöyle buyurdu: **"Allah Musa** (Aleyhisselam) **ile konuşmakla konuştu."** Allahu Teala Musa ile konuşmadan evvel mütekellim idi. Allah ezelde halik idi daha mahlukatı yaratmamıştı. (Yani **"Allah mütekellimdir"** sözümüz **"O'nun ezelden beri kelam sıfatı ile muttasıf olduğunu"** bildirir. **"Allah halıktır"** sözümüz. O'nun ezelden beri yaramak vasfı ile vasıflandığını bildirir. Daha mahlukat yaratılmadan evvel de Allah yaratıcı, kelam edici, rızık verici, öldürücü, diriltici vasıflarıyla vasıflanmıştır. Vakti gelince mahlukunu yaratmış, rızıklandırmış, öldürüp diriltmistir.)

11- **"Allahın misli gibi bir şey yoktur. Allah işitir, görür."** Allah Musa (Aleyhisselam) ile konuşunca, onunla ezeli şifalı olan kelamı ile konuştu. **Allahın bütün sıfatları ezelidir. Diğer mahlukatın sıfatları böyle değildir.** (Onların sıfatları ezeli değil- hadistir. Allah ve sıfatları ezelidir.)

12- **Allah bilir,** bizim bilmemiz gibi değil, **Allah kadirdir,** bizim gücümüz gibi değil. **Allah görür,** bizim görmemiz gibi değil. **Allah işitir,** bizim işitmemiz gibi değil. Allah konuşur bizim konuşmamız gibi değil. Biz harfler ve aletler yardımıyla konuşuruz. Halbuki Allah harf ve aletlerin yardımı olmaksızın konuşur. **Harfler mahluktur. Allahın kelamı mahluk değildir.** (Allahın kelamı harf ve ses suretinde bize indirilmiştir fakat Allahın zatındaki kelamı böyle harf ve sesten münezzehtir.)

13- Allah şeydir (Allah'a şey denir) Fakat bizim bildiğimiz eşya gibi değildir. Şey demenin manası. Allahı cisimsiz, cevhersiz, arazsız (bilinmez olarak) sabit kılmaktır. Allahın haddi sınırı (nihayeti) yoktur. Zıddı, dengi, misli yoktur. (Allah dengi ve misli olmaktan münezzehtir.)

Allahın eli, vechi, nefsi vardır. (Bu sıfatlar Allah için kullanılır fakat manalarını bilemeyiz.)

14- Allahu Tealanın Kuranda **"el, yüz, nefis"** diye zikrettiği şeyler onun için birer sıfattır. Şekli bilinmez. Allahın **"el"** inden maksad **kudretidir,** nimetidir denmez. Çünkü bu (te'vil) sıfatı iptaldir. Sıfatı iptal etmek, kaderiye ve Mutezile mezheblerinin görüşüdür. (Onlar Allahın sıfatlarını kabul etmezler. Biz Allahın sıfatlarını kabul ederiz. Müteşahih olanların teviline kaçmayız. Ancak sonra gelen alimlerimiz bazı tevillerle bunları manalandırmışlardırki bozuk görüşlüler onları yanlış manalandırmasın.)

*Fakat **"eli"** keyfiyeti bilinmeyen bir sıfattır. Gazabı ve rızası, şekli bilinmeyen sıfatlarından iki sıfatıdır. (Gazablanması ve razı olması demekten gaye muraddır, yani gazabın ve rızanın gereğini yapar.)

15- **Allahu Teala bütün eşyayı yoktan yarattı.** Allahu Teala, eşya bir şey olmadan evvel, ezelde eşyayı bilici idi.(İlmi ezelisi ile bildi ve vakti gelince bilgisine uygun olarak yarattı.)

*O Allahu Teala eşyayı takdir etti ve ona hükmetti. **Dünya ve ahırette Allahın ilmi, dilemesi, kazası, kaderi ve levhi mahfuzda yazması olmaksızın hiçbir şey olmaz.** Muhakkak o eşyayı vasıfla yazdı, hükümle değil. (Ezelde herkesin halini ve vasfını bilerek onu levhi Mahfuz'a yazdı. İstediği şekilde olmasına hükmederek yazmadı, böyle olsa imtihan olmazdı, herkes mecbur olurdu.)

16- **Kaza, kader ve dilemek Allahın ezelde mevcud olan keyfiyeti bilinmeyen sıfatlarıdır.** Allah yok olan şeyi yokluk halinde iken

yok olduğunu bilir. O yok olanı yarattığı zaman, o şey nasıl var olacak ise onu da bilir. Allah mevcud olanı o şey mevcud olduğu halde iken mevcud olarak bilir. (Ezelde bilmesi ile sonradan yaratıldığı vakitte bilmesi arasında bir değişiklik yoktur. Eğer değişiklik olsa bu durumda Allahın ilim sıfatının değişmesi gerekir ki bu Allah için caiz değildir.)

17- **O varolan şeyin nasıl yok olacağını da bilir.** Allah, ayakta olanı ayakta iken kaim olduğunu bilir, o kişi oturunca oturma halinde onun oturduğunda ezeli ilmi değişmeden veya yeni bir ilim ortaya çıkmadan bilir. Fakat değişiklik ve ihtilaf mahlukatın katında ortaya çıkar. (Allahın ilminde ve diğer sıfatlarında bir değişiklik olmaz, değişen mahlukattır.)

18- **Allah** (mükellef olan) **mahlukatı imandan ve küfürden salim olduğu halde yarattı.** Sonra onlara hitab etti, **onlara emretti, onları** (yasaklardan) **nehyetti.** Bundan sonra küfreden kendi dili ile küfretti. Hakkı inkarı ve reddetmesi, Allahın o adamı yardımsız bırakmasıyladır. İnanan kişi de kendi fiili ile inandı. O kişinin (hakkı) kabulü ve tasdiği Allahın o kişiyi başarıya ulaştırmasıyladır. (Hidayet etmek veya dalalete sokmak Allahın elindedir. **Kul iradesini hangi tarafa kullanırsa Allah onu dilerse yaratır. Kötü işi kul yaparsa sorunlu olur, zira onu istemiştir. İyi iş yaparsa onunla sevap kazanır,** bu da Allahın onu muvaffak etmesiyledir.)

19- Allahu Teala Adem (Aleyhisselamın) neslini sulbünde (bel kemiğinden) çıkarttı. Onları akıllılar yaptı. Onlara hitab etti. **İmanla onlara emretti. Küfürden onları yasakladı.** Onlar Allahın Rab olduğunu kabul ettiler. **İşte bu ikrar onlardan iman oldu.** Onlar bu fıtrat - islam yaratılışı- üzere doğrulurlar. (Herkese bu islam kabiliyyeti verilmiştir. İyiye kullanan kazanır, kötüye kullananlar mes'ul olur.)

20- Bundan sonra her kim küfrederse muhakkak (evvel, verdiği sözü) değiştirdi. Kimde inanır tasdik ederse -verdiği söz- üzere sabit kaldı ve devam etti. **Allah mahlukattan kimseyi ne iman etmesi üzerine; ne de küfretmesi üzerine zorlamadı.** Mahlukatını, bazısı -mümin, bazısı- kafir olarak yaratmadı. Fakat onları şahıslar olarak yarattı. (Hepsini kendine kul olacak kabilîyyette yarattı. Sen kafir ol, sen müslüman ol diye ayrım yapmadı. Fakat şunu da bilmek gerekir ki her kime iman nasib ise yine de bu, Allahın lütfüdur, kendinden bilmesin.)

21- **İman ve küfür kulların işidir.** Allahu Teala, kim küfür halinde kafir olarak küfredecek, onu bilir. **O, bu küfürden sonra iman edince, onu iman halinde mü'mi olduğu halde, ilmi ve sıfatı değişmeksizin bilir.** (Kişinin halinin değişikliği ile Allahın sıfatı değişmiş olmaz.)

22- Kulların hareket ve sükundan olan (bütün) fiilleri hakikatten kendi kazanmaları iledir. Allahu Teala o fiilleri yaratıcıdır. Kulların bülün fiilleri Allahın dilemesi, ilmi, hükmü, kudreti ile olucudur. (Yani fiillerin yaratılmasında kulun bir tesiri yoktur, sadece irade edebilir.)

*Taatların tamamı Allahın emri, mahabbeti. rızası, ilmi, dilemesi, kazası ve takdiri ile vacib olan şeylerdir.

23- **İsyanlar ve günahların tamamı Allahın ilmi, kazası, taktiri ve dilemesiyle olucudur.** Fakat mahabbetiyle, rızasıyla ve emri ile değildir. (Masıyetler ve günahlar, Allahın iradesi altındadır fakat onların işlenmesinden asla razı değildir. Mesela içkiyi, domuzu yaratmıştır fakat içilmesinden ve yenmesinden razı değildir. İmtihan için böyle takdir etmiştir.)

24- Bütün **peygamberler** (üzerlerine salat ve selam olsun) **küçük ve büyük günahlardan, küfür ve çirkin şeylerden münezzehtirler.** Peygamberlerden ayak sallantısı ve hatalar vaki oldu. (Yani Peygamberler ma'sumdurlar, günah işlemezler. Fakat ayak kayması dediğimiz bazı ikazlara uğramışlardır. Allahu Teala, onları yanlışlardan korur.)

25- **Muhammed** (Sallallahu aleyhi ve sellem) **Allahın peygamberi, kulu, resulü ve kendine seçtiğidir.** Putlara hiç tapmadı. **Allaha asla göz açıp kapayacak kadar şirk koşmadı. Asla büyük, küçük günah işlemedi.** (Peygamberdir ve Allahın kuludur, Oğlu değildir, ilah değildir.)

26- Resulullah (Sallallahu aleyhi ve sellem) den sonra insanların **en faziletlisi Ebu Bekir Sıdık, sonra Hattab oğlu Ömer, sonra Affan oğlu Osman, sonra Ebu Taliboğlu Ali'dir. Allah hepsinden razı olsun.** (Halife oldukları sıraya göre faziletleri beyan edildi.)

27- Bu **"dört halife"** hak ile beraber, hak üzere ibadet ettikleri halde onların tamamını severiz. Resulullah (Sallallahu aleyhi ve sellem) **Efendimizin ashabından tamamını, ancak hayırla zikrederiz.** (Onlar arasındaki olayları hayırla zikrederiz.)

"Müslümanlardan hiçbir kimseyi, helal görmedikçe büyük günah bile olsa, günah işlemek sebebiyle küfre nisbet etmeyiz. Ondan iman ismini yok etmeyiz, onu hakikatten mü'min diye isimlendiririz." (Günah işlemekle kişi imandan çıkmaz. Günahı helal görürse dinden çıkar.)

28- **Günah işleyenin, kafir olmayıp fasık mü'min olması caizdir.**

* **Mestler üzerine mesh etmek sünnettir. Ramazan ayında teravih kılmak sünnettir.** İyi, kötü herbir mü'minin peşinde namaz kılmak caizdir.

29- **"Müslümana günah zarar vermez' demeyiz ve 'o cehenneme girmez"** de demeyiz. (Zira günahlar, cezayı gerektirir.) Dünyadan imanlı çıktıktan sonra fasık olsa bile, **"ebedi cehennemde kalır"** demeyiz.(Ebedi cehennemde kalmak ancak kafirlere aittir.) **İyiliklerimiz kabul, kötülüklerimiz affedilmiştir'** demeyiz. (Allanın azabından emin olmak ve rahme tinden ümit kesmek doğru değildir.)

30- Mürcie mezhebinin sözünde olduğu gibi demeyiz. (Bu mezhebe göre kişi imanlı ise artık günahlar ona zarar vermez.) Fakat 'Ayıplardan uzak olduğu halde, bütün şartlarını toplayan hangi iyiliği işlerse, dünyadan çıkana kadar o iyiliğini küfür ve dinden dönmekle iptal etmezse. **Allah o iyiliğini za'y etmez, belki onu kabul eder ve onun üzerine o kişiyi sevaplandırır'** deriz.

31- **Şirk ve küfürden başka günahlar, mümin olduğu halde ölüp tövbe etmezse bu** (günahları işleyen) **kişi Allahın dilemesine kalmıştır.** (Allah) **Dilerse günahı kadar o kişiyi azablandırır. dilerse onu affedip cehennemle asla azablandırmaz.**

* **Riya,** amellerden bir amelde bulununca o kişinin mükafatını yok eder. **Ucubta böyledir,** (sevabı yok eder. Ucub: amelini beğenmektir.)

32- **Mucizelcr peygamberler için sabittir. Kerametlerde veliler için haktır.** İblis, deccal, firavun gibi Allah düşmanları için olan veya olacak olan işlerden rivayet edilen şeyleri, mucize ve keramet diye isimlendirmeyiz. Fakat onları, ihtiyaçların yerine getirmesi, kaza-i hâcat diye isimlendiririz. (Allah düşmanlarına isteklerinin bazısı verilirki imtihan kaidesi gerçekleşsin)

33- Bu durum şundandır ki Allahu Teala, düşmanlarının ihtiyaçlarını; onlar için istidraç ve azab olsun o şeyle aldanıp isyan ve küfür bakımından artsınlar diye giderir. Bu sayılanların tamamı caiz ve mümkün şeylerdir. (Onlara verilen imkanlar haddi zatında caiz ve mümkün olan işlerdendir.)

34- Allahu Teala daha mahlukatı yaratmadan evvel halık, rızıklandırmadan evvel de rızık verici, sıfatları ile vasıflanmış idi. (Sonradan bir isim ve sıfat O'na gelmemiştir.)

*Allahu Teala ahırette görülür, Mü"minler cennette olduğu halde onu baş gözleriyle: bir şeye benzetmeksizin, keyfıyyeti olmadan, muhtevası olmadan, onunla mahlûkat arasında mesafe bulunmadan görürler. (Mü'minler cennette iken, oranın kuvveti ile bakarak Allahu Teala'yı mekandan münezzeh olduğu halde ve mahlukat vasıflarından uzak olduğu halde görürler.)

35- **İman, dil ile ikrar, kalb ile tasdiktir.** Sema ve yer ehlinin imanı, inanılması lazım olan şeyler bakımından artmaz eksilmez, yakin ve tasdik bakımından artar eksilir. **Mü'minler iman ve tevhid hususunda eşittirler, amellerde farklı farklıdırlar.**(İnanılması gereken şeyler

belli hususlardır. Bunların artması ve eksilmesi mümkün değildir. Bunları kabullenmek ve tasdik etmek te değişiklik olmaz. Bu yüzden **iman etmek bakımından bütün mü'minler eşittir denilmiştir.** Fakat imanın kuvvet ve parlaklığı değişir. Peygamberlerin ve ashabı kiramın imanı ile bizim imanımız bu bakımdan eşit değildir.)

36- **İslam Allahın emirlerine boyun eğmek ve teslim olmaktır.** Lügat bakımından iman ile islamın arası ayrıldı. Fakat **İslamsız iman, imansız islam mevcud olmaz**. Bu ikisi sırt ile karın gibi birbirinden ayrılmaz. Din ismi iman, islam ve bütün şeriatlar (hükümler) üzerine vaki olur, kullanılır. **İslam: teslim olmaktır. İman:tasdik etmektir.** Fakat dinimizde imanlı olan için müslümandır deriz. İkisini birbirinden ayırmayız.)

37- **Allahu Teala'yı, kitabında kendini vasfettiği gibi bütün sıfatlarıyla hak olarak biliriz.** (Zahirde mes'ul olduğumuz şekilde sıfatlarıyla O'nu tanırız.)

Hiçbir kul Allaha layık olduğu şekilde ibadet etmeye güç yetiremez. fakat kul, kitabında ve resulünün sünnetinde emrettiği şekilde Allaha ibadet eder. (İstenen şartlara uygun olan ibadetlere, salih amel denir ve Allah indinde kabul görür.)

38- Bütün **müminler Allahı bilmekte, kesin imanda, tevekkülde, mahabbette, rızada, korkuda, ümit ve imanda eşittirler.** Bunların tamamına imanın haricinde farklıdırlar. (Kişinin muhabbeti, rızası, tevekkülü, korkusu farklı olabilir. Fakat bunları kabullenip bunlara inanması, farklı değil her mü'minde aynıdır.)

39- **Allah, kulları üzerine fazlu kerem sahibidir. Adildir. Bazan kulun hak ettiği sevaptan fazlasını, fazlu kerem olmak üzere ona verir.** Adalet olmak üzere kulu günahından dolayı azablandırır. **Bazan fazlu keremiyle onu affeder, azablandırmaz.** (Kula azab etmesi, adeletiyle muamelesidir. Kulun amelini kabullenip sevap vermesi ise fazlu keremindendir.)

40- Bütün **peygamberlerin** (üzerlerine salat selam olsun) **şefaat etmeleri haktır.** Peygamberimiz aleyhisselatu vesselamın ümmetinden günahkar müminlere ve azabı hak eden büyük günah sahihlerine şefaat etmesi de haktır, gerçektir. (Hadisi şerifte: **'Şefaatim, ümmetimden büyük günah işleyenler içindir'** buyurmuştur.)

* **Amellerin kıyamet gününde terazi ile tartılması haktır Peygamberimizin** (Sallallahu aleyhi ve sellem) **havzu kevseri haktır.**

41- **Kıyamet gününde davalarda iyilikleri vermekle kısas haktır**. Eğer **o zulmedenlerin iyiliği yoksa, zulme uğrayanın günahının zalimlerinin üzerine yüklenmesi haktır, caizdir.** (Buna ahırette iflas denir.)

*Cennet ve cehennem şu anda yaratılmışlardır, ebedi olarak yok olmazlar. Ebedi olarak iri gözlü huriler ölmezler. Allah'ın azabı da sevabı da yok olmaz, ebedidir. (Nimetler bitmez, tükenmez ve eskimez. Azab ta asla hafifletilmez. Hatta derileri değiştirilir ki azabı tadsınlar.)

42- **Allahu Teala fazlu kereminden dolayı dilediğini hidayete ulaştırır. Adaletinden dolayı dilediğini saptırır.** Allahın saptırması kişiyi yardımsız bırakması demektir. Hızlan: kuldan razı olduğu şeye kulu ulaştırmaması diye tefsir edilir. Bıı hızlan, Allahtan adalettir. Aynı şekilde hızlanda olan kişiyi günahını üzere azablandırması da (Allahın adaletindendir.) (Yani: **Adaleti ile muamele ederse kişiyi günahına karşılık azablandırır, yardımsız bırakır.** İmana ulaşmak her ne kadar irade i cüziyyemizle alakalı ise de yine bu Allah tarafından ikramdır.)

43- **Şeytan imanı mümin kuldan zorla ve kahren soyup alır,** demeyiz. **Fakat kul imanı terk edip bırakınca, o taktirde şeytan ondan imanı soyup çıkarır, deriz.** (Kişi kendini tehlikeye atarsa, elbette başına gelene katlanacaktır, şeytanın bunda zorlaması ve tesiri yoktur, sadece vesvese verir.)

44- **Münker ve Nekirin kabirdeki sualleri haktır. Kabirde ruhun kendi cesedine iadesi haktır.** (Ruhu bedenle îrtibatlandırarak kabir hallerinden onu haberdar eder.) **Kabir sıkıştırması haktır. Kabir azabı, kafirlerin tamamına ve bazı asi müminler için haktır, caizdir.** (Kafirlerin bitmeyen cezaları, göz yummaya başlayınca, başlar. Sonsuza dek devam eder. Günahkar mü'minler için kabir azabı, onun ahırete günahsız çıkması içindir.)

45- Allahın sıfatlarından hangisini, alimler Farsça olarak söylem işlerse. **"Farsça el tabiri hariç"**, ismi yüce Allah için o şeyi söylemek caiz olur. (Başka lisanlar ile Allanın isim ve sıfatlarını kullanmak caiz olur. fakat bu ifade namazda geçerli değildir. Zira İmamı A'zam rahmetullahi aleyhi bu görüşünden son dönemlerinde vaz geçmiştir. Türkçedeki tanrı kelimesi ilah manasındadır. Allah manasında değildir.)

Keyfiyeti bilinmeden ve benzetme olmaksızın **"Rabbim yukardadır"** denmesi caizdir. (Rabbim yücedir manasındadır. Mekan kast etmeden ve bîr şeye benzetmeden söylenirse.)

46- **Allahm yakınlığı ve uzaklığı, mesafenin kısalığı ve uzunluğu kabilinden değildir. Fakat keramet, değerli olmak ve düşüklük manasındadır.** (Filana Allah'a yakındır demek. Allah katında kıymeti vardır. Filana Allahtan uzaktır demek, Allahın rahmetinden uzaktır, değeri düşüktür.) İtaatkar keyfiyeti bilinmeden Allaha yakındır, asi keyfiyeti bilinmeden Allahtan uzaktır. Yakınlık, uzaklık, yönelmek lafızları dua eden mümin kişiye de söylenir. (Kul Allaha yakın oldu, Allaha yöneldi gibi.)

Cennette Allahın komşusu olmak. Allahın huzurunda durmak' tabirleri de, diğerleri gibi keyfiyeti bilinmez.

47- **Kuran, Resulullah** (Sallallahu aleyhi ve sellem) **üzerine indirilmiştir. Mushaflarda yazılmıştır. Allahın kelamı olması manasında bütün ayetler, fazilet ve değer bakımından eşittir.** Şu kadar var ki bazıları için zikir fazileti, bazıları için zikredilenin fazileti vardır. Ayet'el kürsi misalinde olduğu gibi. Ayet'el kürsi de zikredilen **Allahu Tealanın celali, azameti ve sıfatlarıdır. Ayet'el kürside iki fazilet bir araya geldi. Zikir ve zikredilen zat fazileti.**

48- **Bazı ayetler için sadece zikir fazileti vardır. Kafirlerin kıssaları gibi onlarda zikredilenin bir fazileti yoktur. Onlar kafirlerdir.** Aynı şekilde Allahın isim ve sıfatlarının hepsi azamet ve değerde eşittir. Aralarında hiçbir farklılık yoktur.

49- **Kasım, Tahir ve ibrahim Peygamberimiz** (Sallallahu aleyhi ve sellem) **in erkek çocuklarıdır. Fatıma, Rukıyye, Zeynep ve Ümmü Külsüm. peygamberimiz (S**allallahu aleyhi ve sellem) **in kız çocuklarıdır.**

50- Akaid ilminin inceliklerinden bir mesele, bir kişiye kapalı kalsa, o kişi için derhal **"Allah indinde doğru olan ne ise ona inanmak"** ve **sorup öğreneceği bir alim bulana kadar, öğrenmekten geri durmamak lazımdır.** Talebi ertelemek ona caiz değildir; o hususta duraklaması ile mazur olmaz, eğer araştırmayıp duraklarsa, önemsemezse, kafir olur. (o mesele bilinmesi, inanılması zaruri lazım olan bir mesele ise.)

51- **Miraç haberi haktır. Gerçektir. Bunu reddeden kişi dalalettedir ve bidatçıdır.** (İsra'yı inkar eden kafir olur. zira o, ayetle sabittir. Miraç ise meşhur hadislerle sabittir. İnkar eden bid'atçı olur.)

52- **Deccaalın çıkması, Yecüc ve Mecücün çıkması, güneşin battığı yerden doğması, İsa** (Aleyhisselam) **ın gökten inmesi ve diğer kıyamet vaktinin alametlerinden, hakkında sahih haberler** (hadisler) **bulunan şeylerin hepsinin meydana gelmesi haktır. Ve bunlar** (olucudurlar) **olacaktırlar.**

Allahu Teala dilediğini, dosdoğru yola ulaştırır.

(Fıkh-ı Ekber)

Ambar ve Fare

Bizler şu dünya denilen ambarda buğday toplayan kişiler gibiyiz. Ambarımıza buğdayları dolduruyoruz, ama topladığımız buğdayın bir yandan eksildiğinin farkında değiliz.

Buğdayımızın böyle azalmasının sebebinin, ambara giren fare olduğunu hiç düşünmüyoruz. Bu farenin çeşitli hile ve tuzaklarla ambarımızdaki buğdayı boşalttığını göremiyoruz. Fare bizim ambarın altına delikler açmış. Koyduğumuz buğdayı sürekli yiyor. Emeğimiz boşa uçup gidiyor.

Ey Hakk'ı talep eden kişi! Önce fareden kurtulmanın çaresini bulmak gerekir. Fareyi uzaklaştırdıktan sonra, ancak ambarını istediğin gibi doldurursun.

Yaptığımız bütün güzel ameller, işler, ibadetler, insani davranışlar, yardımlar bizim için ahiret ambarına attığımız birer sevap buğdayıdır. Bu manevi ambarın hırsızı olan fare, nefsimiz ve onun arzularıdır.

Yaptığımız amellerin boşa gitmemesi için, nefis faresini gönül ambarından kovmalıyız.

Mesnevi'den

Dost ve Düşman

İbrahim Peygamberi yakmak için müthiş bir ateş yığını hazırlayıp içine atmışlar. O sırada gökte, ağzında küçücük bir kuru dal olan minik bir kuş belirmiş ve peygamberin üzerinden geçerken kuru dalı ateşe bırakmış.

İbrahim Peygamber kuşa seslenmiş:

- **"O minicik çöpü atmışsın, bu koskocaman ateş için ne fark eder ki?"**

Kuş: **"Olsun,"** demiş. **"Düşman olduğumuz belli olsun."**

Az sonra minicik gagasında bir damla su ile bir başka kuş belirmiş ve o da suyu ateşin üzerine bırakmış.

İbrahim Peygamber ona da sormuş:

- **"Bir damlacık suyu bıraktın, ama bu kocaman ateş için ne fark eder ki?"**

Kuş cevap vermiş:

- **"Olsun,"** demiş. **"Dost olduğumuz belli olsun."** demiş.

Mesnevi'den

Bunları biliyor muydunuz?

* Çok fazla yerseniz, duyma kalitenizin düşeceğini,
* Salatalığın bir sebze değil, meyve olduğunu,
* İnsanlar vücutlarında 300 adet kemikle doğup yetişkin Oldukların da bu sayı 206 'ya düştüğünü,
* Ne kadar soğuk bir odada uyursanız, kötü rüya görme olasılığınız o kadar arttığını,
* İnsan elinin en yavaş uzayan tırnağının başparmak olduğunu, en çabuk uzayan tırnak ise orta parmağınki olduğunu,
* Kuşlar içinde en büyük yumurtanın deve kuşu yumurtası olduğunu, bu yumurtaların yaklaşık 1,5 kg ağırlığında olduğunu,
* Gülmek için 17, kaşlarımızı çatmak için 42 kasımızın çalışması gerektiğini biliyor muydunuz?

Plakasını aldım

Temel evinde oturuyormuş. Dursun gelip;
- Temel araban çalınıyor demiş.
Temel arabanın arkasından koşmuş ve bir süre sora geri dönmüş. Dursun :
- Ne oldi yakalayabildin mi ? demiş.
Temel : - Yakalayamadum ama plakasını aldım.

Su Kasidesi

19. Mu'cizi bir bahr-ı bî-pâyân imiş âlemde kim
Yetmiş andan min min âteş-hâne-i küffâre su

Açıklaması: Hz. Peygamber'in mucizeleri sonsuz bir deniz imiş ve ondan (bu denizden) binlerce kâfir(ateşe tapan)in ateşhâne(mabed)lerine su ulaşmış. Beyitte Peygamberimizin mucizelerinin, uçsuz bucaksız bir denize benzetildiğini görüyoruz. İslâmiyet'ten önce İran'da yanmakta olan ateş-gedeler(ateşe tapanlar)in ateşleri, bu ummanla sönmüştür. "Ateş" münkirleri yani inkârcıları temsil etmektedir; "su" ise imanı, duruluğu ve temizliği. Küfrü ve cehennem ateşini ifade eden ateş rahmet olan su ile söndürülecektir. Beyitte Peygamberimizin doğumu esnasındaki bir olaya da telmih vardır. Peygamberimizin doğumu esnasındaki mucizelerden biridir ateşperest(ateşe tapan)lerin ateşlerinin sönmesi. Yıllardır sönmemiş olmasına rağmen O'nun dünyaya gelişiyle sönen bu ateşler bir daha yakılamamıştır. Fuzûlî burada bir değil, "min min" ifadesiyle, binlerce ateşhâneden bahsetmektedir. "Yetmiş" kelimesi tevriyeli olarak hem ateşin söndürülmesinde yeterli olmuş hem de onlara kadar ulaşmış anlamlarındadır. Ateş ve su kelimeleri yine bu beyitte de tezat oluşturacak şekilde kullanılmıştır.

20. Hayret ilen parmağın dişler kim etse istimâ
Parmağından verdiği şiddet günü enâsere su

Kızgın bir günde Hz. Muhammed'in yanındakilere parmağından su verdiğini, Kim işitse hayret eder ve şaşırır.

Açıklaması: Bu beyitte de Tebük Gazası'nda ensârın susuz kaldığı o şiddetli savaş günü Peygamberimizin ensâra su verdiği olaya telmih vardır. Rivayete göre Bizanslılarla Müslümanlar arasında olan Tebük Gazası şiddetli yaz sıcaklarına denk gelmiştir. Bu yaz sıcağında ensâr sıcaktan ve susuzluktan çok bunalmıştır. Önünde bir kap suyla abdest almakta olan Peygamberimiz bu durumu görünce ensâra "Neyiniz var?" diye sorar. Ensâr "Bundan başka ne içecek ne de abdest alacak suyumuz var." der. Resûl-i Ekrem Efendimiz elini kovaya sokar ve parmaklarının arasından sular akmaya başlar. Ensâr bu sudan hem içer hem de bu suyla abdest alır. Başka bir rivayet de şöyledir: Tebük Gazâsı'nda ensâr susuzluk çekmektedir. Kurumak üzere olan bir kaynak vardır ve kaynağın suyu oradakilere yetmeyecektir. Bu hususta Peygamberimizden yardım isterler. Bunun üzerine Peygamberimiz, deri bir kaptaki suyla ellerini ve yüzünü yıkar, sonra kaynağın önünü kapatan bir kaya parçasının üstünden ellerini geçirir ve Allah'a dua eder. Ardından da şiddetli bir gürültüyle birlikte o kaynaktan su fışkırdığına şahit olunur. Peygamberimizin parmağından su akıtması mucizesi, O'nun bu hâlini gören ensâr için hayret uyandıran bir olaydır. Hayret duyulan bu olayı her kim görse hem mecazî hem de gerçek anlamda parmak ısırır. Dolayısıyla "parmağını dişlemek" deyimi burada kinayeli olarak kullanılmıştır.